

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SÖZCÜKSÜZ
KİTAP ANLATIMLARI İLE GÖRSEL ALGI BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AZİME FEYZA NUR ŞİMŞEK

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Özlem OKYAY

BOLU, TEMMUZ - 2024

KABUL VE ONAY SAYFASI

Azime Feyza Nur ŞİMŞEK tarafından hazırlanan “**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SÖZCÜKSÜZ KİTAP ANLATIMLARI İLE GÖRSEL ALGI BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir. 29/07/2024

Jüri Üyeleri

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Özlem OKYAY
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

İmza

.....

Üye
Doç. Dr. Perihan Tuğba ŞEKER
Uşak Üniversitesi

.....

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Ramle Gül HAZAR
Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Bu çalışma için Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 09.04.2023 tarihli ve 2023/3 toplantısında Protokol NO. 2023/146 sayısı ile etik izin alınmıştır.

.....
AZİME FEYZA NUR ŞİMŞEK

ÖZET

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SÖZCÜKSÜZ KİTAP
ANLATIMLARI İLE GÖRSEL ALGI BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
AZİME FEYZA NUR ŞİMŞEK
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
(TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZLEM OKYAY)
BOLU, TEMMUZ - 2024
XII + 93**

Bu araştırma, okul öncesi çocukların sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerilerinin incelenmesi amacıyla; 2023-2024 Eğitim Öğretim yılı güz yarıyılında Ankara ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumunda eğitim alan 60-72 aylık 19 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel veriler “Genel Bilgi Formu”, “Frostig Görsel Algı Testi” (Aral ve Bütün Ayhan, 2016) ve “Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı” (Paris ve Paris, 2003) kullanılarak; nitel veriler ise eş zamanlı olarak çocukların sözcüksüz öykü anlatımlarına ilişkin ses kayıtları ile toplanmıştır. Çocuklarla görüşmede veri toplama aracı olarak “Ver Elini” (Ferri, 2018) ve “Ay’a Okul Gezisi” (Hare, 2021) isimli sözcüksüz kitaplar kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde, görsel algı ve öykü anlama soruları arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Nitel veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Çocukların ses kayıtlarından alınan veriler transkript edildikten sonra tümevarım yaklaşımıyla araştırmanın amacı doğrultusunda kodlar oluşturulmuştur. İlişkili kodlardan kategorilere, kategorilerden temalara ulaşılmıştır. Toplanan nicel ve nitel veriler analiz edilerek, iki veri setinden elde edilen veriler arasındaki ilişkileri ortaya koyabilmek için elde edilen sonuçlar birleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda çocukların görsel algı puanlarıyla, sözcük sayıları ve öyküyü anlama puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarının nitel analizi sonucunda; görsel algıya ilişkin iki kitap için ortak şekil-zemin ayrımı, görsel dikkat, görsel anlamlandırma ve mekanda konum/mekansal ilişkiler temalarına ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Okul Öncesi, Sözcüksüz Resimli Kitaplar, Görsel Algı, Anlatım, Anlama

ABSTRACT

EXAMINATION OF PRE-SCHOOL CHILDREN’S VISUAL PERCEPTION SKILLS WITH WORDLESS BOOK EXPRESSIONS

MA THESIS

AZİME FEYZA NUR ŞİMŞEK

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION

PRE-SCHOOL EDUCATION PROGRAM

(SUPERVISOR: ASST. PROF. DR. ÖZLEM OKYAY)

BOLU, JULY 2024

XII + 93

This research aims to examine the visual perception skills of preschool children through wordless book narratives; It was carried out in the fall semester of the 2023-2024 academic year with 19 children aged 60-72 months studying at a pre-school education institution in Ankara. In the research, quantitative data were used using the "General Information Form", "Frostig Visual Perception Test" (Aral and Bütün Ayhan, 2016) and "Narrative Comprehension Illustrated Walking Questions" (Paris and Paris, 2003); Qualitative data were collected simultaneously by audio recordings of children's wordless storytelling. Wordless books named “Brick by Brick” (Ferri, 2018) and “Field Trip to the Moon” (Hare, 2021) were used as data collection tools during the interviews with the children. In the analysis of quantitative data, the relationship between visual perception and story comprehension questions was examined with Pearson correlation coefficient. Qualitative data were examined with content analysis. After the data taken from the children's voice recordings were transcribed, codes were created in line with the purpose of the research with an inductive approach. Categories were obtained from related codes, and themes were obtained from categories. The collected quantitative and qualitative data were analyzed and the results were combined to reveal the relationships between the data obtained from the two data sets. In line with the findings obtained in the research, it was concluded that there were positive significant relationships between children's visual perception scores, word counts and story comprehension scores. As a result of the qualitative analysis of children's wordless book narratives; Common themes of figure-ground distinction, visual attention, visual meaning and location in space/spatial relations were reached for the two books on visual perception.

KEYWORDS: Preschool, Wordless Picture Books, Visual Perception, Narrative, Comprehension

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
TABLO LİSTESİ.....	ix
FOTOĞRAF LİSTESİ	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xi
TEŞEKKÜR.....	xii
1.GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Sınırlılıklar.....	4
1.5 Varsayımlar	4
1.6 Tanımlar.....	4
2.ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR	5
2.1 Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Edebiyatı.....	5
2.2 Resimli Çocuk Kitaplarının Erken Çocukluk Gelişimine Etkisi	8
2.3 Sözcüksüz Çocuk Kitapları	11
2.3.1 Sözcüksüz Çocuk Kitaplarının Özellikleri	14
2.3.2 Sözcüksüz Çocuk Kitapları İllüstrasyonları	14
2.3.3 Sözcüksüz Çocuk Kitaplarının Gelişime Etkileri.....	18
2.4 Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı.....	20
2.5 Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimi	22
2.6 Görsel Algı Alanları	23
2.7 Görsel Algıyı Destekleyen Etkinlikler.....	24
2.8 Resimli Çocuk Kitaplarının Görsel Algıya Etkisi	25
2.9 İlgili Araştırmalar	26
2.9.1 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	26
2.9.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	30
3. YÖNTEM	38
3.1 Araştırmanın Modeli.....	38
3.2 Çalışma Grubu	38
3.3 Veri Toplama Araçları.....	39

3.3.1 Genel Bilgi Formu.....	40
3.3.2 Frostig Görsel Algı Testi.....	40
3.3.3 Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı.....	41
3.3.4. Sözcüksüz Kitap Değerlendirme Formu	42
3.3.5 Ver Elini	42
3.3.6 Ay’a Okul Gezisi.....	43
3.3.6. Çocuk Anlatımlarındaki Sözcük Sayısı.....	43
3.4 Veri Toplama Süreci.....	43
3.4.1 Pilot Uygulama.....	43
3.4.2 Sözcüksüz Kitapların Belirlenmesi	44
3.4.3 Frostig Görsel Algı Testi Eğitimi.....	44
3.4.4 Gerekli İzinlerin Alınması.....	44
3.4.5 Frostig Görsel Algı Testinin Uygulanması	45
3.4.6 Sözcüksüz Kitap Anlatımı Oturumları ve “Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı”nın Uygulanması	45
3.5 Verilerin Analizi	46
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik	46
4.BULGULAR.....	48
4.1. Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular.....	48
4.2. Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular.....	49
4.3. Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular.....	50
4.4. Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular.....	52
4.5. Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Nitel Bulgular	54
4.5.1. Şekil - Zemin Ayrımı.....	57
4.5.2. Görsel Dikkat.....	59
4.5.3. Görsel Anlamlandırma.....	62
4.5.4. Görsel Çağırışım	65
4.5.5. Mekanda Konum ve Mekânsal İlişkiler	66
5.TARTIŞMA.....	69
5.1 Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum.....	69
5.2 Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum	69
5.3 Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum	71
5.4 Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum.....	72
5.5 Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum.....	73
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	75
7.KAYNAKLAR	78
8.EKLER	90
EK 1: Etik Kurul İzni.....	90
EK 2: Araştırma Uygulama İzni.....	91
EK 3: Veri Toplama Araçları Kullanım İzni	92
EK 3.1: Frostig Görsel Algı İzni.....	92
EK 3.2: Fostig Görsel Algı Testi Katılım Belgesi.....	92
EK 3.3: Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı.....	93

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1. Çocukların “Ver Elini” kitabı anlatımlarına ilişkin tema, kategori ve kodlar şeması	55
Şekil 4.2 Çocukların “Ay’a Okul Gezisi” kitabı anlatımlarına ilişkin tema, kategori ve kodlar şeması	57

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1 Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler...	39
Tablo 4.1 Okul öncesi çocukların Frostig görsel algı testine ilişkin betimsel istatistikler.....	48
Tablo 4.2 Okul öncesi çocukların “Ver Elini” adlı kitabın öykü anlatımı sözcük sayıları ve öyküyü anlama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler.....	49
Tablo 4.3 Okul öncesi çocukların “Aya Okul Gezisi” adlı kitabın öykü anlatımı sözcük sayıları ve öyküyü anlama boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler.....	49
Tablo 4.4 Okul öncesi çocukların görsel algı puanları ile «Ver Elini» öyküsünü anlama puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri	50
Tablo 4.5 Okul öncesi çocukların görsel algı puanları ile «Aya Okul Gezisi» öyküsünü anlama puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri.....	51
Tablo 4.6 Okul öncesi çocukların “Ver Elini” öykü anlatımı sözcük sayıları ile öykü anlama boyutları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri.....	53
Tablo 4.7 Okul öncesi çocukların “Aya Okul Gezisi” öykü anlatımı sözcük sayıları ile öykü anlama boyutları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri.....	53

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 4.1 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı Kapağı.....	58
Fotoğraf 4.2 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 2. Sayfa	58
Fotoğraf 4.3 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 1. Sayfa.....	59
Fotoğraf 4.4 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 5. Sayfa.....	59
Fotoğraf 4.5. Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 4. Sayfa	60
Fotoğraf 4.6 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 17-18. Sayfa.....	61
Fotoğraf 4.7. Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 13-14. Sayfa.....	61
Fotoğraf 4.8 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 25. Sayfa.....	62
Fotoğraf 4.9 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 13-14. Sayfa.....	63
Fotoğraf 4.10 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 19-20. Sayfa.....	64
Fotoğraf 4.11 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 3-4. Sayfa.....	64
Fotoğraf 4.12 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 21. Sayfa.....	65
Fotoğraf 4.13 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 11-12. Sayfa.....	66
Fotoğraf 4.14. Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 17-18. Sayfa.....	67
Fotoğraf 4.15. Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 3-4. Sayfa.....	67

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

Akt.	: Aktaran
BAIBU	: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
çev.	: Çeviren
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ss	: Standart Sapma
X	: Ortalama

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecimde değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, kendime güvenerek emin adımlarla araştırmamı yürütmemde her zaman rehberliğiyle bana yol gösteren kıymetli emeklerini asla unutmayacağım saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Özlem OKYAY’a her şey için tüm içtenliğimle sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma sınavımda jüride yer alarak değerli görüşleri ile çalışmama katkıda bulunan Doç. Dr. Perihan Tuğba ŞEKER ve Dr. Öğr. Üyesi Ramle Gül HAZAR’ a teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin veri toplama sürecinde her türlü kolaylığı sağlayan kurum yöneticilerim sevgili Evrim DURGUT ŞAKRUCU ve Gülşen GÜNGÖR’e; keyifle çalıştığım neşeli kuşlar sınıfının canım çocuklarına ve ailelerine teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında yanımda olan canım arkadaşım, manevi kız kardeşim Gonca AKSOY ERDOĞAN başta olmak üzere beni destekleyen, motive eden ve sevgilerini hissettiğim tüm arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen, kızlarını her zaman kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için cesaretlendiren ve yetiştiren canım annem Birsen ŞİMŞEK ve canım babam Mehmet ŞİMŞEK’e; her zaman destekçim ve her şeyim olan kardeşlerim Fatma ŞİMŞEK KAÇMAZ, Feride ŞİMŞEK BENLİ ve Zehra ŞİMŞEK’e teşekkürlerimi sunarım.

1.GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına, varsayımlarına ve araştırmada geçen temel kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Erken çocukluk yılları, yaşam dönemleri içerisinde en kritik zaman olarak görülmektedir. Çocuk bu dönemde kendisine öğretilenleri hızla kavramakta ve tüm gelişim alanlarında hızlı bir ilerleme kaydetmektedir (Kuru-Turaşlı, 2009). Erken yaşlarda edinilen deneyimlerle çocuk kendisini tanımaya ve dünyayı algılamaya başlar. Doğal merak ve öğrenme arzusuyla yaşadıklarını anlamak ve anlamlandırmak için çaba sarfeder. Çocuğun öğrenmeye ve gelişmeye dair çabasını desteklemek için bu dönemde fırsatlar sunmak oldukça önemlidir.

Duyularımızla gerçekleşen algılama süreci yaşamın ilk yıllarında oldukça karmaşık bir gelişim gösterir. Zihinsel bir süreç olan algılama alıcılara gelen mesajlara zihinde anlam verilmesi, yorumlanması ve örgütlenmesidir (Tuğrul vd., 2001; Sarp Türköz, 2014). Görsel algılama diğer algılama süreçleri içinde en etkili ve en güçlü olanıdır. Görsel algı, çeşitli işlemlerden oluşan karmaşık, sistemli bir psikofizyolojik süreçtir ve dikkat, hafıza ve genel aktivite organizasyonu gibi duyuşal süreçlerin etkileşimini içerir (Bezrukikh ve Terebova, 2009; Yüksel ve Kılıçgün, 2012). Çocukların gelişim aşamalarına bakıldığında görsel algının çocuğun gelişiminde önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Temel vd., 2016). Çünkü görsel dil gelişimi sözel dil gelişiminden daha önce başlar ve görsel düşünce imgeler aracılığıyla gerçekleşir (Gemalmayan Yüksel, 2011). Görsel algının gelişimi motor gelişim başta olmak üzere bilişsel, sosyal, duyuşal alanların gelişimini desteklemede de etkili olduğu görülmektedir (Ercan ve Aral, 2011).

Sözcüksüz çocuk kitapları, resimli çocuk kitapları kategorisinde yer alan sadece resimlerden oluşarak öyküyü anlatan kitaplardır (Eliza, 2019). Bu kitaplar okuyucularına içerisinde yer alan işaret ve simgelerle açık uçlu bir okuma sağlayan ve deneyimleriyle birleştirerek görsel imgeleri anlamlandırır, görsel algısını geliştirir ve bu da bilginin işlenmesi ve anlamın yorumlanmasını kolaylaştırmaktadır (Yu, 2012; Ellmann vd. 2022). Çocukların dil gelişimine katkı sağlama, görsel algı becerilerini güçlendirme, hayal gücü ve yaratıcılığı teşvik

etme, empati yeteneğini geliştirme, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma gibi becerilerini destekler (Bayraktar, 2022; Atasagun, 2022). Bu yüzden erken çocukluk döneminde sözcüksüz kitaplar çocukların bilişsel, duygusal ve dil gelişimlerine olumlu yönde etki eden önemli bir araç olarak kabul edilir (Arif ve Hashim, 2008; Lestari, 2018).

Alan yazında sözcüksüz kitaplar ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi ve ilkokul düzeyinde çocuklar ile erken okuryazarlık, yaratıcı düşünme, görsel anlam oluşturma, yorumlama, ifade etme ve dil becerileri ile ilgili çalışmaların yer aldığı görülmektedir (Jalongo vd., 2002; Marron, 2010; Jung ve Hong, 2000; Hamilton ve Weiss, 2005; Lysaker, 2006; Pantaleo, 2023c; Lepola vd., 2012; Styles ve Arizpe, 2001; Ching-Han vd., 2016; Chappora-Morenovd., 2017; Pantaleo, 2023b). Görsel algı becerilerini inceleyen çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Yurtiçinde yapılan çalışmalarda ise okul öncesi çocukların sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerilerini inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle okul öncesi çocukların sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerilerinin ilişkisinin incelenmesi merak uyandıran bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda; okul öncesi dönem çocuklarının sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmada okul öncesi çocuklarının sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır;

- Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların görsel algı düzeyleri nedir?
- Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların öyküyü anlama düzeyleri nedir?
- Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların görsel algı düzeyleri ile öyküyü anlama düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların öykü anlatımları sözcük sayıları ile öyküyü anlama düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların bir resimli kitaptaki resimleri anlamalarına ve yorumlamalarına katkıda bulunan görsel algı faktörleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Erken çocukluk dönemi, çocukların gelişime ve değişime en açık olduğu yılları kapsar. Çocukların bu dönem içerisindeki deneyimleri sonraki yıllardaki öğrenme ve davranışlarının gelişimi için önemli bir etkiye sahiptir (MEB, 2013; Gülaçtı, 2014). Yapılan araştırmalar erken dönemdeki olumlu yaşantıların ve çevre etkisinin beyin gelişimini desteklediğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla çocuklukların 0-8 yaş dönemindeki eğitimleri ve bu dönemde çocuklara sunulan zengin uyarıcı çevre oldukça önemlidir. Bu eğitim çocuğun bireysel farklılıklarına ve gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Aynı zamanda gelişim alanlarını destekleyici ve farklı becerileri kazanmasını sağlayacak yönde sistemli bir şekilde ilerlemelidir (Temel, 2015).

Erken yıllarda çocukların gelişimine uygun resimli çocuk kitapları çocukların farklı gelişim alanlarını destekleyen önemli bir uyarandır. Öyküler çocukların dil ve bilişsel gelişimine önemli katkılar sağlarken illüstrasyonlar çocuklara görsel bir panorama sunar (Trisciuzzi, 2017). Resimli kitaplar, çocukların resimlere odaklanmalarını ve görsel detayları fark etmelerini sağlar. Çocuk edebiyatında ayrı bir tür haline gelen sözcüksüz resimli kitaplar çocukların görsel ipuçlarından anlam çıkarma becerilerini de güçlendirirerek görsel çağrışım ve anlamlandırma yeteneklerini geliştirir (Lepola vd., 2012). Görsel algı, görsel bilginin tanımlanmasında ve sınıflandırılmasında rol oynayan bilgiyi işleme ve düzenleme yeteneğidir (Yu, 2012). Bu bağlamda sözcüksüz kitapların çocukların görsel algı becerileri için etkili bir araç olduğu söylenebilir. Araştırmalar sözcüksüz kitapların çocuklar üzerinde etkili olduğunu; hayal etme, yaratıcılık, görsel anlama becerileri, dil ve ifade becerileri ve kelime üretimlerini geliştirme olanağı sağladığını göstermektedir (Huu ve Commeyras, 2008; Yu 2012; Chou ve Cheng, 2015; Ching-Han vd., 2016).

Alan yazında bu alanda yapılan çalışmaların sınırlı olması nedeniyle bu çalışmanın çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarıyla görsel algı becerileri arasındaki ilişkiye vurgu yapması sözcüksüz kitapların görsel algı becerilerinin gelişimindeki önemi ortaya koyması açısından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

1. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılı Ankara ili Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir okul öncesi eğitim kurumu ve bu kurumda eğitimine devam eden 19 çocuk ile sınırlıdır.

2. Araştırma “Genel Bilgi Formu”, "Frostig Görsel Algı Testi" (Aral ve Bütün Ayhan, 2016) ve “Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı” (Paris ve Paris, 2003) ile “Ver Elini” (Ferri, 2016) ve “Ay’a Okul Gezisi” (Hare, 2021) isimli sözcüksüz kitaplar ile sınırlıdır.

1.5 Varsayımlar

Çalışma grubunun sorulara samimi ve dürüst şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6 Tanımlar

Sözcüksüz Çocuk Kitapları: Sözcüksüz çocuk kitapları, resimli çocuk kitapları kategorisinde yer alan öykünün olay örgüsünü sadece resimlerle anlatan ve okuyucusuna resim yorumlarıyla kendi öyküsünü oluşturmasına fırsat sağlayan kitaplardır (Ching-Han vd., 2016; Eliza, 2019).

Görsel Algı: Bir nesneyi diğerinden ayırt etme, zeminle ayırt etme, üç boyutlu olarak yönünü ve konumunu kavrama becerilerini içerir. (Tuğrul vd., 2001; Sarp Türköz, 2014).

2.ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Edebiyatı

Erken çocukluk, yaşam dönemleri içerisinde en kritik zaman olarak kabul edilmektedir. Çocuk kendisine öğretilenleri hızla kavramakta ve tüm gelişim alanları daha hızlı ilerleme kaydetmektedir (Kuru-Turaşlı, 2009). Çocuklar gelişim süreçleri açısından bireysel farklılıklar gösterebilir. Fakat gelişim bir bütündür ve belli bir sırayı takip eder. Çocuğun yetişkinliğe hazırlandığı bu kritik dönemde farklı uyarıcılarla karşılaşmaktadır ve çocuk edebiyatı ürünleri de bu uyarıcıların en önemlilerinden biridir. (Bozkurt Yükçü vd., 2019; Sulzby, 1985).

Çocuk edebiyatı; çocukluk ve ergenlik dönemini kapsayan 2-14 yaş aralığında, çocukların, gelişim düzeylerine uygun olarak hazırlanan, onları duygu ve düşünce yönünden besleyen yazılı, sözlü ve görsel ürünlerdir (Cıravoğlu,1999). Cerrillo'ya (2007) göre çocuk edebiyatı, edebiyatın ayrılmış bir parçası değildir. Masal, efsane, destan, fabl, fıkra, ninni, deneme, öykü ve romanlar, biyografiler, anılar, gezi yazıları, çocuk şiirleri, bilmece, tekerleme, çizgi film-çizgi roman ve çocuk tiyatrosu ürünleri çocuk edebiyatı alanında ele alınabilecek temel ürünleri oluşturmaktadır (Oğuzkan 2001).

Çocuk edebiyatı, temel kaynağını çocuk ve çocukluktan alan; çocuğun gelişim döneminin gerektirdiği algı, duygu, düşünce ve gereksinimlerine uygun; “çocuğa görelilik” ve “çocuk gerçekliği” ilkelerini yansıtan; çocuğa okuma kültürü alışkanlığını edindirmenin yanında, edebiyatı, Türkçenin zengin dil varlığını ve sanat duygularını duyumsatan, çocuğu duyarlı bir şekilde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş aracıdır (Şirin, 2019). Sever’e göre çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden ergenlik dönemine kadar olan zaman da çocuğun gereksinimlerini ön planda tutarak yaşamın gerektirdiği gerçekleri estetik kaygı ile sunan, çocukların duygu, düşünce ve davranışlarında olumlu değişimler oluşturan ürünlerdir (Sever, 2007). Dursunuoğlu (2013) da çocuk edebiyatını çocuğun hayal dünyasına katkı sağlayan, çocuğun eğlenerek kolaylıkla anlamlandırabileceği dili ve anlatımı olan, ilgi duyabileceği konuları içinde barındıran, duygu ve düşünce yönünden geliştiren, olay örgüsünün karmaşık verilmediği eserler olarak tanımlamaktadır. Şirin (2000) çocuk edebiyatını tanımlarken, çocuk edebiyatının edebiyatın içinde en detaylı alan

olduğundan bahsetmektedir. Bu doğrultuda çocuk edebiyatını her yaştan okurun ilgisini çekeabilen, okunabilen, dili, anlatımı ve biçimi ile edebiyatın içinde bir tür olarak tanımlamaktadır. Dilidüzgün (2004) ise çocuk edebiyatını yetişkinler için oluşturulan edebiyattan ayıran en önemli farkın, hitap ettiği hedef kitlenin özellikleri olduğunu belirtmektedir. Karatay'a (2007) göre çocuk edebiyatı okuyucusu bilinen bir edebiyattır. Çünkü edebiyat ürünlerinin seviye, dil, anlatım, konu gibi özelliklerinin çocuklara uygun olmayabileceği gibi, çocuklar için hazırlanan ürünler de yetişkinlerin ilgisini çekmeyecektir. Bu nedenle edebiyat ve çocuk edebiyatı arasındaki farkları gözeterek eserleri üretmek gerekmektedir.

Çocuklar; ufuklarını genişletmek ve becerilerini geliştirmek için kitaba ihtiyaç duyarlar (Veziroğlu ve Gönen, 2012). Kitaplar çocukların hayal dünyalarını zenginleştiren gerçeklerin farkına varmalarına yardımcı olan, estetik ve sanatsal bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olan araçlardır (Temizyürek ve Çevik, 2014; Balta, 2009).

Kan'a (2011) göre çocuk edebiyatı ile edebiyat arasındaki en temel ayrım dilin kullanımıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde çocukların seviyesine uygun sade, anlaşılır bir dil kullanılmalı ve bu ürünler çocuğun hayal dünyasını etkilemeli ve eğlenceli olmalıdır. Ayrıca çocuk kitaplarının fiziksel özelliklerinin (boyut, kâğıt cinsi, kapak ve cildi, sayfa düzeni, harfleri vs.) ve içerik özelliklerinin (tema, konu, karakterler, ileti, dil ve anlatım özellikleri vs.) oluşturulmasında çocuk gerçekliğine uyulması gerektiğini böylece nitelikli eserler ortaya çıkarılacağını ifade etmektedir (Maltepe, 2009).

Çocukların bu edebiyat ürünleri ile karşılaşmaları ileride ki yaşamlarını etkilemektedir. Bundan dolayı erken çocukluk ile birlikte çocuğun yaş ve gelişim seviyesine uygun kitaba ulaşması önemlidir (Koç, 2021). Bu doğrultuda çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler önem kazanır. Çocuklara hitap eden kitaplar tasarım, içerik ve eğitsel özellikler açısından çocuğa görelilik ilkesini dikkate almalıdır (Türkben ve Avan, 2020). Çocuğa görelilik ilkesi çocuğun ilgi ve gereksinimlerine, gelişim düzeylerine, zihinsel becerilerine ve hayata bakış açılarına uygun olma durumudur (Sezer, 2020).

Çocuk edebiyatı ürünlerinin içerikleri, görsel öğeleri, kahramanları ve dilsel özellikleri aracılığı ile çocukların kültürel kimlik geliştirmelerine, farklı kültürleri tanımalarına, dünyalarını geliştirmeyi amaçlar iken aynı zamanda onları hayata hazırlamaktadır (Dilek, 2014; Yol, 2015). Çocukların bulundukları ortamda görüp

yaşayamacakları şeyleri deneyimlemelerini sağlar (Kırkgöz ve Diken, 2019). Kendisini ve çevresini keşfetme fırsatı yakalar ve edebiyat ürünü ile yaşananlar arasında ilişkiler kurar ve çıkarımlar yapar (Şimşek, 2014).

Edebiyat, çocuğun zevk ve estetik duygusunu besler (Keifer, 2008; akt. Mantei ve Kervin, 2015). Vakit geçirme, eğlendirme ve eğitime görevi görür. Amacı doğrudan eğitmek olmasa da duygu ve düşünce dünyasını, becerilerini, yeteneklerini dilsel ve görsel mesajlarla geliştirir (Sever, 2010; Şimşek, 2014). Çocuklar gelecek ile ilgili hayaller kurabilir veya ihtiyaç duydukları durum ve duyguları hayal dünyalarında tamamlamaya çalışarak destekleyebilirler (Zengin ve Zengin, 2009).

Çocuk edebiyatı ürünleri dilbilgisi gelişimine desteklerken farkında olmadan çocukta milli, manevi, kültürel ve evrensel değerlere karşı bir bilinç oluşturarak kendisiyle ve çevresiyle uyumlu bir yaşam oluşturmaya katkı sağlamaktadır (Karatay, 2007). Pek çok kültürde çocukların hayatında önemli bir rol oynar (Wooley ve Cox, 2007).

Çocuk edebiyatının temel amaçları çocukların gelişimlerine katkı sağlamak ve onları hem bireysel hem de toplumsal açıdan olumlu yönde şekillendirmeyi hedefler ve bu amaçlar; özgüven geliştirme, başarıya odaklanma, hayatı tanıtmak, sosyal duygusal gelişimi destekleme, öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirme, kişilik gelişimini destekleme, kitap okumayı sevdirmek, kitapların eğlendirici ve bilgilendirici özelliklerini fark ettirerek okuma alışkanlığı kazandırma, anadilinin detaylarını aktarma, görsel okuryazarlığı destekleme, çocuğa yaşama sevinci aşılamak, çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkı sağlama, çocuğu araştırmaya ve incelemeye yöneltmek olarak sıralanabilir (Karatay, 2007; Hansen ve Zambo, 2005).

Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların sadece sözel becerileri değil aynı zamanda düşünme becerileri, kavrama becerileri, yaratıcılık becerileri ve olaylara farklı bakış açıları geliştirmelerine, karşılaştırma, eşleştirme gibi zihinsel süreçleri desteklemelerine katkı sağlamaktadır. (Sever, 2010; Temizyürek ve Çevik, 2014; Şahin vd., 2007).

Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı ürünlerinin özellikle yukarıda belirtilen becerileri çocuğa kazandırabilmesi için çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmış olması gerekmektedir. Dolayısıyla erken çocukluk dönemi çocuk edebiyatı ürünlerinin sahip olması gereken kriterler vardır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde ele alınan konular çocuğun yaşına, eğitim düzeyine, ilgi ve

ihtiyaçlarına uygun olmalı, algı ve anlama düzeyleri göz önünde bulundurulmalı, olumsuz öğeler içermemelidir. Verilmek istenen mesaj sade ve akıcı bir dil kullanılarak aktarılmalıdır (Ataseven ve İnandı, 2000; Zengin ve Zengin, 2009). Ürünlerde yer alan karakterler, çocuğun özdeşim kurmasını sağlayacak ve çocukta kahramanla birlikte yola çıkma isteği uyandırarak okuma kültürü oluşturmaya destek olabilecek niteliğe sahip olmalıdır (Sever,2010). Bettelheim (1977), karakterle özdeşleşerek çocukların günlük yaşamlarının zorluklarıyla daha iyi başa çıkabildiklerini çalışmasında yer vermiştir (Akt. Wooley ve Cox, 2007). Tüm bunlara ek olarak erken çocukluk dönemi çocuk edebiyatı ürünlerinde önemli olan bir diğer unsur kullanılan görsel öğelerdir. Bu dönemde çocuklara benimsetilmek istenen düşüncelerin büyük bir bölümü dilsel anlatımın yanında resimler yoluyla aktarılmaktadır. Bu sebeple çocuk edebiyatı ürünlerinde çocuğun anlayabileceği biçimde hazırlanmış çizimlerin kullanılması gerekmektedir (Şirin, 2019).

2.2 Resimli Çocuk Kitaplarının Erken Çocukluk Gelişimine Etkisi

Erken çocukluk çocuğun, kendini ve çevresini anlamaya çalıştığı, gelişim alanlarına etkinin daha fazla olduğu bir dönemdir. Bu dönemde resimli çocuk kitapları; çocukların, hayal dünyasını zenginleştiren gelişimlerine katkı sağlayan görsel ve yazı dili kullanılan sanatsal ürünlerdir (Samur ve Çiftçi, 2019). Çocukların bu dönemde yaş ve gelişim düzeylerine uygun nitelikte resimli kitaplarla tanışması, kelimeleri öğrenmeden okumanın temelini oluşturur ve yetişkinlik zamanlarına hazırlar (Jalongo vd., 2004; Ching-Han vd., 2016). Öyküdeki metinler soyut kavramları, fikirleri ve duyguları aktarabilse de çocukların öncesinde metinleri okumayı öğrenmeleri gerekir fakat resimler aracılığı ile ayrıntıları daha hızlı bir şekilde somut olarak görsel okuma ile gerçekleştirebilirler (Cheng, 2008; Akt. Ching-Han vd., 2016). Dolayısıyla resimli kitapları okuyan kişilerin çıkarımda bulunması ve kitabı yorumlayabilmesi için tasarıma ve sayfa düzenini dikkate alınması gerekir (Pantaleo, 2023).

Glazer (1986) resimli öykü kitabını 0- 7 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış olan, resimlendirmenin önemli bir role sahip olduğu, hemen hemen her şeyi kapsayan kitaplar olarak tanımlamaktadır (Akt. Şahin, 2014). Glossary (1943), resimli öykü kitaplarını “kısmen veya tamamen resim içeren ve küçük çocukların ihtiyaç ve ilgilerine göre benimsenen kitaplar” olarak tanımlar; Montresor (1971) bunları “içeriği resimlerle zenginleştirilmiş kitaplar” olarak tanımlamaktadır (Akt. Gönen vd., 2009). Celia (1988) resimli öykü kitaplarını “resimlerin büyük önem

taşıdığı, 0-7 yaş arası çocuklar için hazırlanmış, hemen hemen her konuyu kapsayabilen kitaplar” olarak tanımlamaktadır. (Akt. Gönen vd., 2009). Bader (1976) ise metin ve çizimlerin bütünsel bir tasarımı olduğu kadar sosyal, kültürel ve tarihi bir döküman ve çocuğu yaşayacağı önemli bir deneyim olarak tanımlamaktadır (Akt. Uluğ ve Bayraktar, 2014).

Resimli çocuk kitapları işitme ve görme duyularına hitap ederek çocuklarla iletişim kurar (Kantemir, 1992). Çocukların duyularına hitap eden bu kitaplar nesneleri sınıflandırma, gruplandırma, hatırlama, dikkat etme gibi bilişsel öğrenme süreçlerinin gelişimini, hayal kurma, anlama ve yordama, dil ve yaratıcılık becerilerini de destekler (Sever, 2000; Veziroğlu ve Gönen, 2012). Erken yaşlarda resimli kitaplar ile tanıştırılan çocuklar yeni bilgileri hızlı bir şekilde öğrenme, dünyayı keşfetme fırsatı edinirler (Körükçü, 2012). Hayal gücü ve yaratıcılık yaşanan deneyimlerle zengileşir (Ching-Han vd., 2016). Resimli kitapların nitelikli olması olumlu bir deneyim yaşamaları için önemlidir (Gönen vd., 2014). Bu yüzden çocuk kitaplarının, biçimsel ve içeriksel özelliklerinin çocuğa göre olması ve bu çerçevede kitap seçiminde uyulması gereken belirli ilke ve kuralların olması gerekir (Koç, 2021; Uluğ ve Bayraktar, 2014).

Kitaptaki tekerlemeler, basit sözcüklü kısa cümleler çocuğun işiterek bilgi toplamasına; resimler ise görme yolu ile işittikleri ile sentezlemesine destek olur (Kantemir, 1992). Sözcük ve resimler birlikte öyküyü anlatır, kavramı geliştirir ve farklı bilgiler edinilmesini sağlar (Gönen vd., 2009). Northrup (2012), resimli kitapların öykü oluşturmak için sözcükleri ve resimleri kullanan kitaplar olduğunu ve iyi bir resimli kitabın resim ve kelimeleri uyumlu olması gerektiğini belirtmiştir. Çocukların eğlenerek öğrenmesini sağlayan, var olan bilgilerini geliştiren ve görsel olarak dikkat çeken resimli çocuk kitaplarında asıl faktör resimdir, yazılar ise resmin tamamlayıcısı niteliktedir (Gönen vd., 2014). Resimli kitaplar anlatmak istediği mesajı yazı kullanarak veya hiç yazı kullanmadan resimlerin sıralanması ile verebilir (Şahin, 2014). Dolayısıyla resimler tek başına olayı anlatabilecek güçtedir ve çocukla kitap arasında etkileşimin olması için çocuk kitabı resimleyenlerin çocukların dünyasına girebilen, onların ilgi istek ve ihtiyaçlarını anlayabilen kişiler olması beklenir (Işıtan, 2005; Sever, 2000).

Kitapların kurgusu ile birlikte resimler de çocuğun dil, bilişsel, estetik, kişilik, sosyal ve ahlaki gelişimini katkı sağlamaktadır (Güleç ve Gönen, 1997). Çocukları kitaplara maruz bırakılırken ruhsal ihtiyaçlarını da göz önünde

bulundurmak gereklidir. Güven duygusu, başarıma hissi, sevme sevilme, koşulsuz kabul, oyun, güzelden zevk alma ve estetik çocukların ihtiyaçlarındandır ve kitap seçimlerinde de dikkat etmek gerekir (Kantemir, 1992). Janet Schulman (1998) çocuklara kitap okumanın ya da çocukların kitap okumasının duygusal ve eğitimsel yararlarından bahsederken “Kitaplar, çocukların hayat merdiveninde bir adım daha tırmanabilmeleri için onların bacaklarından birinin yerine geçer” söylemini kullanarak kitapların çocukların hayatında ne kadar önemli bir yer kapladığının altını çizmektedir (akt. Kaymaz, 2017).

Resimli çocuk kitapları çocuğun resimlere odaklanmasını aynı zamanda başkaları tarafından okunduğunda dinlediği öyküyü zihninde canlandırır ve hayatına katar (Bilgin, 2011; Horst ve Houston-Price, 2015). Resimler, sözcükleri desteklerken anlatılanı somutlaştırır (Ülker Erdem vd., 2017). Resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin duygu düşünce ve davranışları, olaylar karşısında ki tepkileri çocukların da çevreleri ile olan iletişim becerilerini etkiler (Mardi, 2006). Yaşamının bir parçası haline gelen kitap çocuğu eleştirel düşünen, üreten, iç çatışmalarını çözmeye yardımcı, toplumsalaştıran bir araç olmaktadır (Bilgin, 2011; Gönen 1984).

Çocukların dil farkındalığı, yazma becerisi, anlama becerisi ve okuma sevgisi kazanmasında, kelime haznesinin artmasında resimli çocuk kitaplarının önemli bir yeri vardır (MEB, 2013; Gül, 2017). Kitapların dil dağarcığını geliştirmek için dil bilgisi kurallarına uyması, kurallı cümle yapılarının olması ve sade bir dil kullanılması etkilidir (Zengin ve Zengin, 2009).

Erken çocukluk dönemindeki çocuklar uzaysal konum kavramlarını (içinde, dışında, altında, üstünde vb.), renk, biçim, boyut, miktar gibi matematik ve fen kavramlarını öğrenmeye başlarlar (İpek Yükselen, 2013 akt. Uyanık Balat vd., 2017). Kavram için görme duyusunu aktif kullanmak bir eğitim yöntemi olarak tercih edilebilir. Bu yüzden çocukların görme duyusunu harekete geçirecek, içinde bulundukları dönemde bilişsel gelişimlerini destekleyecek imgelerin olduğu kaynaklar kullanılmalıdır (Aliosman ve Karaata, 2023). Kavram gelişiminin hız kazandığı bu dönemde kaynak olarak çocuklara öğrendiklerini pekiştirici ve destekleyici nitelikte resimli çocuk kitapları sunmak önemlidir (İpek Yükselen, 2013 akt. Uyanık Balat vd., 2017).

2.3 Sözcüksüz Çocuk Kitapları

Erken çocukluk döneminde resimler kelimelere göre daha anlamlıdır (Yavuzer, 2019). Çocuklar kelimeleri okumadan önce resimlerle okumaya başlarlar ve bu şekilde okumanın temelini oluştururlar. Dolayısıyla dünyayı anlamlandırabilmeleri için onları kitaplarla tanıştırmak gerekir (Serefani, 2014; Ching-Han vd., 2016). Görsellik, düzen ve tasarım aracılığıyla aktarılan bir öyküyü içeren resimli kitapları tanımlamak için çeşitli terimler kullanılmıştır; sözsüz, neredeyse sözsüz, sözsüz anlatı, görsel öykü anlatımı, sözsüz öykü anlatımı, sessiz kitaplar bunlara örnektir (Pantaleo, 2023c). Sözcüksüz çocuk kitapları, resimli çocuk kitapları kategorisinde yer alan öykünün olay örgüsünü sadece resimlerle anlatan, görseller arasında ilişki kurarak sistematik bir şekilde fikirleri aktaran ve okuyucusuna resim yorumlarıyla kendi öyküsünü oluşturmaya fırsat sağlayan kitaplardır (Chen, 2015; Ching-Han vd., 2016; Eliza, 2019). Çocukların kitaplara, okumaya ve öğrenmeye olumlu bir yaklaşım oluşturmaya için önemli bir rol oynayan sözcüksüz kitaplar; çok yönlülük, görsel anlatımın anlatsal ve estetik işlevleri yönüyle çeşitlilik gösteren edebi bir tür ve sanat biçimidir (Ciecierski vd., 2017; Bosh, 2018 akt. Pantaleo 2023c). Adak Özdemir ve Özdemir Beceren (2019)'e göre sınırlı sayıda sözcük veya cümlelerin yer aldığı ya da tamamen resimlerden oluşan kitaplardır ve görsel okur yazarlığın gelişmesi ve sanat alanında gerekli farkındalığın oluşmasına destek sağladığını belirtmişlerdir. Sözcüksüz kitaplarda ana unsur resimdir ve resimlerin belli ölçüde anlatı işlevi ve öykü ipuçları taşıması, öykünün içeriğini aktarma görevini üstlenmesi ve kitaptaki içeriğin temasını sunması gerekir (Ching-Han vd., 2016).

Sözcüksüz resimli kitaplar çocuk edebiyatında ayrı bir tür haline gelmiştir (Crawford ve Hade, 2000). Bu kitaplar konu, tema, seviye olarak çok fazla çeşitlilik sunar ve her sayfada bulunan iletiler içeren resimler çocuğun görsel algısında hikayeyi bütünleştirerek anlamasını sağlamaktadır (Jalongo vd., 2002; Bayraktar, 2022). Çocuklar sözcüklere yer verilmeyen bu kitaplarda herhangi bir metne sınırlı kalmadan hayal güçleriyle daha da geniş bir anlatı alanı oluştururlar (Ching-Han vd., 2016). İnsanlar çoğunlukla sessiz kitapların çocuklar için olduğunu düşünür fakat çocuk ve yetişkin kitapları arasındaki farklılığa sebep olan dil ve anlatım özelliklerinin sözcüksüz kitaplarda ortadan kalkması bu kitapların her yaşa uygun olduğunu göstermektedir (Early, 1991; Özen, 2022).

Sözcüksüz kitaplar da okuyucular nesne, mekan, zaman gibi görsel işaretlerle karşılaşır ve kendi yaşantılarına, deneyimlerine, bakış açılarına göre bu işaretlere anlam verirler. Bu işaret sistemini çözmek ve sıralamak hikayeyi şekillendirmelerine destek olur (Bosh ve Duran, 2009). Elster (1998)'in çocukların resimli kitapları okumaları üzerine yaptığı çalışma, görsel ipuçlarının okumaları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve metni anlamalarının resimlerle desteklediğini ortaya çıkarmıştır (Akt. Arif ve Hashim, 2008). Çocuklar görsel ipuçlarıyla hikayeyi anlamlandırıp olayları tahmin ederek üst düzeyde kazanılmış bir beceri olan çıkarımı yapabilirler (Pantaleo, 2023c). Bu beceri çocukların, resimli kitapları analiz etmeleri, anlamaları ve yorumlamaları için temel teşkil eder ve kritik bir öneme sahiptir (Pantaleo, 2023a; Collisson, 2016). Van Kleeck'e (2008) göre çıkarım, bir okuyucunun veya dinleyicinin metni anlamak veya verilen bilgiyi detaylandırmak için var olan bilginin ötesine geçtiği durumu ifade etmek için kullanılan bir terimdir (Akt. Pantaleo, 2023c). Anlamlandırma mevcut bilgiye odaklanıp yorumlama süreciyken çıkarım yapmak açıkça belirtilmemiş olan bilgileri mevcut bilgi ve ipuçlarından tahmin etme, yeni bir bilgi üretme sürecidir. Sözcüksüz kitaplar, çocukların görsel ipuçlarından anlam çıkarma becerilerini de güçlendirir ve hikayenin akışını, karakterlerin duygularını anlamalarına yardımcı olarak onların görsel çağrışım ve anlamlandırma yeteneklerini geliştirir (Lepola vd., 2012). Pantaleo (2023c), çocukların sözcüksüz bir resimli kitabın öyküsünü anlatmalarından sonra beş gerçek ve beş çıkarımsal anlama sorusuna verdikleri yanıtlar, çocukların öyküyü anlamalarının karakter durumları, eylemler, hedefler, çıkarım kategorileri ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Gitelman'a (1990) göre sözsüz resimli kitaplar öğrencileri eğitimde sağlam bir temele hazırlar (Akt. Checierski vd., 2017). Çünkü bu kitaplar görselleri yorumlamayı, kültürel özellikleri ve toplumsal kuralları, beklentileri öğrenmeyi, dili ve okuma yazma öğrenmeyi birbirine bağladığı için okuryazarlık becerilerini destekler (Jalongo vd., 2002). Sözcüksüz kitaplar okuyucularına içerisinde yer alan işaret ve simgelerle açık uçlu bir okuma sağlayan ve deneyimleriyle birleştirerek görsel imgeleri anlamlandırmaya yönelik bir kitaptır. Kelimelerle açıklaması zor olabilecek bilgiler verebilir kusursuz bir iletişim biçimi olarak kullanılabilir (Ellmann vd. 2022). Çocukların hikayeyi oluşturma biçimleri ve kullandıkları kelimeler dünyayı nasıl algıladıklarını gösterir ve kendi kendilerine öğrenmeleri ilgilerini çekmektedir (Hu ve Commeyras, 2008).

Sözcüksüz kitaplar çocukların okuma yazma becerilerini geliştiren, hayal güçlerini destekleyen ve konuşma becerileriyle iletişim kurmalarına teşvik eden illüstrasyonlardan oluşur (Eliza, 2019). İllüstrasyonlar okuyucuların anlam oluşturabilmeleri için önemlidir (Cihecierski vd., 2017). Kitapta yer alan illüstrasyonlar aynı kelimeler gibi okunabilmektedir (Gemalmayan Yüksel, 2011). Sözcüksüz çocuk kitapları çocukların okumaya ilgilerini arttırmak için kompozisyonu resimlerle açıklar. Çocuklarda eğlenerek okuma ilgisi oluşturmak için resimlemeler ilgi çekicidir, renkler iyi kullanılır ve karakterler net bir şekilde çocuğa aktarılır (Eliza, 2019). Kitaba ait bir görsel çocuğun zihinsel bir yolculuğa çıkıp farklı sonuçlar çıkarmasını sağlayabilir (Atasagun, 2022). Sözcüksüz kitapları okurken belirli bir standardın dışında olan çocuk süreçte oldukça aktiftir ve aynı zamanda bu kitaplar çocuğun yanında ki kişi ile çocuklar arasında etkileşimin ve işbirliğinin oluşmasına fırsat sağlar (Hammett, Van Kleeck ve Huberty, 2003; Atasagun, 2022). Çocuklar bu sayede farklı bakış açıları geliştirebilirler ve kendilerine olan güvenlerini arttırabilirler. (Jalango vd., 2002; Özen,2022)

Sözcüksüz çocuk kitaplarını seçerken değerlendirilmesi gereken bazı etkenler vardır; “Çocuklar için kitap boyutu uygun mu?”, “Konu ve resimler çocuğun yaş ve gelişim seviyesine uygun mu?”, “Olay örgüsü sıralı bir şekilde verilmiş mi?” , “Çocuklar destek almadan resimleri yorumlayacak deneyime sahip mi?” sorularının karşılanması gerekir (Norton ve Norton, 2007; Akt. Tüfekçi Can, 2014).

Sözcüksüz kitapları anlamak için görsellerin bir sırasının olması, okunan sayfada ki olaylar, sayfalar arasında geçiş dahil olmak üzere kurallarını anlayabilmeyi gerekmektedir (Serefani, 2014). Çocuklarla birlikte kullanılırken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Çocuklara farklı bir tür kitapla karşılaştıkları anlatılmalı, tüm resimler gösterildikten sonra örnek bir hikaye veya diyalogu göstermek, resimlerde bulunan detayları fark etmeleri için destekleyici sorular yöneltmek, çocukları cesaretlendirmek ve söylediklerini not almak ve en son resimler eşliğinde çocuğun oluşturduğu hikayeyi okumak ve değiştirmek istediği bir kısmın olup olmadığını sormak gerekir (Jalango vd., 2002)

Günümüzde geçmişe kıyasla daha fazla ulaşılan bu kitaplar sadece yurt dışı yayınevlerinin değil Türkiye'deki yayınevlerinde de basılmaktadır. Dolayısıyla bu durum sözcüksüz kitapların öneminin fark edildiğini göstermektedir (Özen, 2022).

2.3.1 Sözcüksüz Çocuk Kitaplarının Özellikleri

Sözcüksüz çocuk kitapları, çocukların hayal gücünü, dil gelişimini ve görsel okuryazarlığı destekleyen bir araçtır. Bu kitapların öne çıkan özellikleri şu şekildedir;

- Sözcüksüz kitaplarda resimler hikayeyi anlatan ana unsurdur. Detaylı ve ifade gücü yüksek çizimler kullanılır (Arifoğlu, 2019).
- Karakterler çocukların hayal dünyalarını geliştirecek şekilde tasarlanmalıdır (Alparıslan ve Aksoy, 2022).
- Görseller, olay örgüsü çerçevesinde belirli bir sırayla ve akış içinde yerleştirilir, böylece çocuklar hikayeyi baştan sona takip edebilirler (Bosh ve Duran, 2009).
- Çocuklar resimlere bakarak kendi hikayelerini oluşturabilirler. Bu, onların hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirmelerine yardımcı olur.
- Aynı kitap, farklı çocuklar veya okuma zamanları ile farklı şekillerde yorumlanabilir (Ellmann vd. 2022).
- Çocuklar, resimlerde gördükleri üzerine konuşarak dil becerilerini geliştirirler. Kendi kelimeleriyle hikaye anlatma pratiğı yaparlar (Arif ve Hashim 2008).
- Yetişkinlerle yapılan konuşmalar, tartışmalar ve açıklamalar yoluyla çocuklar yeni bakış açıları kazırırlar (Atasagun, 2022; Özen, 2022).
- Çocuklar resimlerdeki detayları inceleyerek dikkat becerilerini geliştirirler.
- Resimlerin anlamını ve hikayenin akışını yorumlamak, çocukların görsel algı becerilerini geliştirir (Bayraktar, 2022).
- Hikayenin ilerlemesini anlamak için görseller arasındaki bağlantıları kurmak, problem çözme becerilerini destekler (Lestari, 2018).
- Resimler aracılığıyla karakterlerin duygularını ve durumlarını anlamak, empati ve duygusal anlayışı artırır (Bayraktar, 2022; Atasagun, 2022).
- Sözcüksüz çocuk kitapları, görsel ve dilsel gelişimi destekleyen etkili bir araç olup, çocukların yaratıcı düşünme ve anlatım becerilerini geliştirir (Bayraktar, 2022; Atasagun, 2022)

2.3.2 Sözcüksüz Çocuk Kitapları İllüstrasyonları

Görsel dil gelişimi sözel dil gelişiminden daha önce başlar. Görsel algı ve görsel düşünce imgeler aracılığıyla gerçekleşir (Gemalmayan Yüksel, 2011).

Resimli çocuk kitapları ise çocuğa kavramsal ve imgesel düşünme becerisi sağladığı için gelişimde önemli bir etkidir (Gemalmayan Yüksel, 2011).

Resimler çocukların estetik ve duyuşsal pek çok algılama geliştirmesine yardımcı olur (Kaynar Tanır ve Çıldır, 2012). Çizimler hikayeyi anlatırken sözcüklerin yerini tutabilmekte ve daha uzun süre zihinde kalabilmektedir (Kılıç, 2021). Winarski, "bir resim binlerce kelimeye eşdeğerdir" cümlesiyle bir iletişim aracı olarak resimlerin ifadeci gücünden bahsetmektedir (Akt. Özek, 2015). Henüz okuma becerisi göstermeyen çocukların hikayeyi takip edebilmeleri, olayları net bir şekilde anlayabilmeleri ve çevreleriyle ilişki kurabilmeleri için resimler önemlidir (Çakmak,1994).

İllüstrasyon Latince "lustrare" kökünden gelir, anlamı "anlaşılır yapmak" tır (Aydın, 2012). Anlatılmak istenen bir konunun veya düşüncenin anlaşılır bir şekilde görsel öğelerle desteklenerek olduğu gibi veya yorum katılarak betimlendiği resimlere illüstrasyon denir (Türkmen, 2018; Özek, 2015; Aydın, 2012). İllüstrasyonun sanat değeri taşımasında ki en önemli özellikler katılan yorum, düşünce, uygulama ve teknikteki özgünlüktür (Aydın, 2012). Geçmişten günümüze kadar uzanan temel bir iletişim aracı olarak görülür (Aliosman, 2019). İllüstrasyon, çocukluk döneminde en baskın duyu olan görme aracılığı ile gerçekleşen yaratıcı ve imgesel düşünme becerisiyle birlikte zihin gelişimini çok yönlü etkileyen bir görsel anlatım biçimidir (Aliosman, 2019). Sever'e (2003) göre çocuğa göre olan kitaplar okul öncesi dönemde kavramları somutlaştıran, görsel işitsel algı gelişimine destek olan, hareket ve canlılığı gösteren araçlardır. Dolayısıyla çocukların algı gelişimlerini pekiştirmek için illüstrasyonlara gereksinim vardır (Aydın, 2012).

Çocukların gelişim alanlarını destekleyebilmesi için illüstrasyonların ve metnin çocuğa göre olması gerekmektedir. Resimlemenin öncesinde bir metne dayalı olan sözcüksüz kitapların yazarı bazen resimleyen kişi olabilirken bazen de farklı kişiler olabilmektedir. İllüstratör kendi yaratıcılığı kullanırken aynı zamanda yazarın düşüncelerini de en doğru şekilde aktarmalıdır (Özen, 2022)

İllüstrasyon sanatçısı Nazan Erkmen" göre çocuklar için yazmak çizmek farklı bir anlayış gerektiren sanattır ve iyi yapılması gerekir. Çocuklarda bu dönemde özgüveni ve beğeniyi geliştirmek çok önemlidir. Bu yüzden çocuklar için hazırlanacak bir kitabın kapağını, cildini, tipografisini, yazı boyutunu, yazı

karakterini, satır alanlarını, renklerini, baskı tekniğini, kitapla ilgili her türlü ayrıntıyı düşünmek ve değerlendirmek zorundadır (Gülpınar, 2010).

Okul öncesi çocuğu henüz okuma yazma bilmediği için kitaptaki resimlerin çocuğun zihninde anlam yaratabilecek kadar somut ancak hayallerini besleyecek kadar kışkırtıcı ve heyecan verici olması gerekir. Resimli öykü kitapları taşıdıkları görsel özellikler nedeniyle çocukların duygularını, düşüncelerini ve algılarını harekete geçirirler (Tuğrul ve Feyman, 2016). Sözcüksüz kitaplarla okuyucuların metin olmadan genel tasarım, sayfa düzeni ve resimler ile iletişim kurmaları gerekir (Pantaleo, 2023).

Çocukların sanatsal bakış açısı geliştirmeleri gelişim alanları ile birlikte ilerler (Alparslan ve Aksoy, 2022). İllüstrasyonlar çocuk kitaplarında konunun kavranması, akılda kalması ve estetik zevklerinin gelişiminde rol oynar (Özek, 2015). Broudy'a (1977) göre; estetik duyarlılık önemlidir çünkü tüm biliş, yargı ve eylemin bağlı olduğu temel bir deneyim kaynağıdır (Akt. Kılıç, 2021). Çocuklar için hazırlanan bu kitaplarda çocukların dünyasına girebilecek renk ve formların kullanıldığı karakterler ve sahnelere yer verilmektedir (Aliosman ve Karaata, 2023). Çocuklar resimlerle karşılaştıklarında sanatsal haz alırken aynı zamanda kitabı kolaylıkla anlamalıdır. Resimler duyguya ve düşüncelere hitap etmelidir (Aydın, 2012).

Çocuk kitabı illüstrasyonlarında karakter, hikâyeyi anlatmasından dolayı önemlidir. Çocuklar için tasarlanan karakterlerin özellikleri, kişiliğini yansıtmalıdır. Özellikle okul öncesi döneme hitap eden çocuk kitaplarında yer alan karakter, bu yaş grubu çocukların hayal dünyalarını geliştirecek şekilde tasarlanmalıdır (Alparslan ve Aksoy, 2022).

İyi illüstrasyonlara sahip bir kitap çocuğun resim sanatıyla tanıştırırken hayal gücünün, görsel hafızasının ve yaratıcılığının gelişimi içinde önemlidir (Çılgın, 2007; Özek, 2015). Bu dönemlerde çocuğun özgün anlatıma sahip illüstrasyonlarla etkileşim içinde olması, görsel hafızasının gelişmesi ve resimlerle düşünebilme becerisi edinmede fırsat sağlamaktadır (Alparslan ve Aksoy, 2022). Çocuklar resme her baktığında yeni bir ayrıntıyı farkederek ve resme farklı bir bakış açısıyla bakmasını sağlar (Bayraktar, 2022). Araştırmacılar, kitaplarda ki iyi çizilmiş illüstrasyonlarla çocukların öğrenme hızlarının arttığı ve çocukların resme ilgilerinde de aynı oranda artış olduğunu görmüşlerdir (Arifoğlu, 2019).

Görsellerde insan ilişkileri, doğaya karşı duyarlı, olumlu öğretiler içeren resimli anlatımlara yer verilmelidir. Sanatsal yönden kitaptaki çizimler çocukların sanata ve estetik yorum becerilerini geliştirmesini sağlamaktadır. Broudy'a (1977) göre; estetik duyarlılık önemlidir çünkü tüm biliş, yargı ve eylemin bağlı olduğu temel bir deneyim kaynağıdır (Akt. Kılıç, 2021). İllüstrasyonlar, sulu boya, guaj boya, mürekkep, karakalem, kolaj ve bilgisayar gibi çizim teknikleriyle oluşabilir. Gelişen teknoloji illüstratörlere geleneksel resimleme tekniklerini dijital ortamlarda devam ettirebilme fırsatı sağlamıştır. Yazılım programları teknik anlamda geleneksel çizim ve renklendirmeleri yapabilmektedir. Bunun yanı sıra Photoshop, 3DMax ve Maya gibi 2D ve 3D yazılımların aracılığı ile dijital üretimlerde yapabilmektedir (Kılıç, 2021).

İllüstrasyonların tasarımı çocuğun yaş ve gelişim seviyesi, görsel tasarım elamanları ve ilkeleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.

Görsel tasarım öğeleri aşağıda sunulmuştur;

1. Renk: Göz tarafından algılanan ışığın, nesnelere çarpmasıyla yansiyarak göze ulaşan kısımdır ve önemli bir öğedir (Ketenci ve Bilgili, 2006). Çizgilerin anlatım gücüyle birlikte renklendirmeleri çocuklar için oldukça ilgi çekicidir. Renklerin birbirleri ile uyum ve bütünlüğü çok önemlidir (Tür ve Turla, 1999).
2. Çizgi: Bir metni kelimelerin oluşturduğu gibi çizgilerde resimdeki karakterleri, karakterlerin duygularını, mekanı ve olay örgüsünü oluşturur (Bassa, 2013). Çizgileri kullanım biçimlerine göre farklı şekillerde algılanır. Yatay çizgiler durağanlık, güç ve kuvvet; köşegen çizgiler ise hareket izlenimi verir (Yalın, 2001).
3. Şekil: Farklı çizgilerin bir araya gelerek oluşturdukları anlamlı yapıya denir (Avcı Yücel ve Ergün, 2013). Şekiller nesnelerin bulunduğu konuma veya formuna göre öngöründe bulunmamızı sağlar (Arıcı, 2023). Paciga ve Becker (2015), çocukların görseli anlamlandırabilmelerine destek olmak için resme yerleştirilen şekillerle ilgili hazırladıkları rehberde “Zıt renklerden oluşan şekiller neyi ifade ediyor olabilir?; Ana karakterin çiziminde bu şeklin kullanılmasının amacı ne olabilir?; ...şeklinin bu hikayede olması hikayeye ne kazandırıyor.” sorularının çocuklarla tartışılmasının metnin daha derinden algılanmasına destek olacağını ifade etmişlerdir. (Akt. Arıcı, 2023).

4. Doku: Görme ve dokunma duyusuna hitap eden, nesnenin yapısını anlamamızı sağlayan öğedir (Keser, 2009). Nesnenin gerçekçi görünmesine ve zeminle arasında oluşan farklılıktan dolayı daha rahat algılanmasını sağlar (Avcı Yücel ve Ergün, 2013).
5. Kompozisyon: Görsel tasarım elemanlarının bir araya gelmesiyle resmin oluşmasıdır (Pantaleo, 2014).

Görsel tasarım ilkeleri aşağıda sunulmuştur;

1. Bütünlük: Tasarımı oluşturan görsel öğelerin birbiriyle veya tasarımda bulunan diğer parçalarla uyumuna bütünlük denir (Yılmaz, 2008).
2. Denge: Görüntünün görsel estetik öğelerin, nesnelerin ya da olayların denk gelecek şekilde düzenlenmesidir. Denge büyüklük-küçüklük, boşluk-doluluk, azlık-çokluk, incelik-kalınlık, dokulu-dokusuz yüzey gibi bir çok öğe ile oluşturulabilir (Özsoy ve Ayaydın, 2016).
3. Devamlılık / Görsel Süreklilik: Devamlılık nesnelerin birbirlerine mesafeleri, aralıkları ve görsel özelliklerine göre sıralanması anlamına gelmektedir” (Dursun 2004).
4. Uygunluk: Nesneler ve biçimler arasında ortak ya da yakın özelliklerin olmasıdır. Bu uygunluk, onların ölçü, renk, değer, doku özelliklerinden biri ya da birçoğu yönünden olabilir (Dursun, 2004).
5. Vurgu: Tasarımda dikkat çekmeyi sağlar. Görsel tasarım ilkelerinden bütünlük, denge, devamlılık gibi ilkeler, vurgunun öne çıkmasını sağlamak amacıyla (Yılmaz, 2008).
6. Karşıtlık: Tasarımda öğelerin ölçü, biçim, renk, değer, doku, yön ve aralık yönünden zıtlıklar oluşturarak canlılık yaratma ve ilgi çekmedir (Dursun 2004).
7. Ritim: Tasarımın hareket izlenimi verecek şekilde düzenlenmesi ve tekrarlara yer verilmesidir (Yılmaz, 2008).

2.3.3 Sözcüksüz Çocuk Kitaplarının Gelişime Etkileri

Çocuk kitapları, çocukların bilişsel, dil, duygusal ve kişilik gibi gelişim alanlarını önemli derecede etkilemektedir. Kitapların kişilere sağladığı katkıların çocukluk döneminde daha yüksek seviyede olduğu bilinmektedir (Bayraktar, 2022).

Sözcüksüz kitapların çoğu ileri dönemlere hazırlık olması amacıyla erken çocukluk döneminde ki çocuğa göre tasarlanmıştır (Bayraktar, 2022). Bu kitaplar

öğrenmeye açık olan çocukların yeni bilgiler edinmesi ve çevrelerini algılamalarına olanak tanır. Çocuğun gelişimine destek sağlamak için doğal öğrenme ortamı oluşturur ve çocukta merak duygusunu geliştirir (Özen, 2022).

Sözcüksüz çocuk kitapları metinlerle sınırlandırılmadığı için çocukların resimleri hayal güçlerini kullanarak farklı şekillerde açıklamasına, gözlemlemesine, düşünmesine ve tahminde bulunmasına fırsat sağlar (Ching-Han vd, 2016; Atasagun, 2022).

Anlatımlarında herhangi bir dil sınırı olmayan sözcüksüz kitaplar mevcut olan hikaye yapısıyla her okuyuşta ayrıntılı, tutarlı, özgün hikayeler ortaya çıkartır ve bu da öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede güvenini artırır. (Arif ve Hashim 2008; Early, 1991). Herhangi bir dile veya kültüre bağlı olmayan bu kitapları yorumlamak okuyucuların arka planda yaşantılarını ve deneyimlerini resimlerle ilişkilendirerek hikayeyi anlattıkları açık uçlu bir süreçtir (Çayır ve İşler, 2023; Arif ve Hashim 2008). Bu süreçte aktif bir rol oynayan çocuğun dil gelişimine olumlu bir etkisi olmakla birlikte yeni hikayeler oluşturması, karakterlerle etkileşimi yaratıcılık ve empati becerilerinin gelişimde önemli bir etkidir (Bayraktar, 2022; Atasagun, 2022). Aynı zamanda çocuk için yaşadığı problem olan durumları ve hissettiklerini hikaye ile birlikte anlatabilir. Dolayısıyla ebeveynler çocuklarının duygu durumunu kolaylıkla öğrenmesine ve destek olmasına fırsat sağlar (Özen, 2022).

Sözcüksüz çocuk kitapları çocuğun yetişkine ihtiyaç duymadan kitap okumada aktif bir rol almasını sağlar. Aynı zamanda çocuğun kitabı benimsemesine ve kitap sevgisini kazanmasına yardımcı olur (Galimovich, 2020). Degler 'e (1979) göre bu tarz kitaplar dil becerilerini geliştirmek için kullanılabilir ve resimleri okuma konusunda doğru ya da yanlış yanıtlar bulunmadığından kitaplara karşı olumlu tutumları teşvik ettiği görülmektedir (Akt. Early, 1991)

Sözcüksüz kitaplar problem çözme, akıl yürütme, analiz, yaratıcılık becerilerini, kelime dağarcığını geliştirir ve anlatma konusunda daha özgüvenli olmasına fırsat sağlamaktadır (Lestari, 2018). Hikaye anlatımıyla çocuk, hikaye kalıplarını, farklı ortamları, çevresini, sosyalleşmeyi ve toplumsal kuralları öğrenir (Lestari, 2018).

Knudsen-Lindauer (1988), sözsüz resimli kitapların, yeni başlayan okuyucular için, okuma öncesi becerilerin geliştirilmesi, sıralı düşünme, öğrenme gibi çok sayıda pedagojik fayda sunduğunu ileri sürmüştür (Akt. Serefani 2014).

Sözcüksüz kitaplar bakış açılarına göre sohbetler oluşturma fırsatı sağlar. Bu sohbetler ile birlikte okuyucular arasında ilgi alanlarının oluşumuna da teşvik eder (Ciecierski vd., 2017).

Sözcüksüz kitaplarda ki resimleri yorumlarken diğer resimlerle de bağlantı kurması, soyut durumları ve duyguları somut bir şekilde ifade etmesi düşünme becerilerinin gelişimini de desteklemektedir (McGillicuddy, 2019; akt. Bayraktar, 2022; Özen 2022).

Sözsüz resimli kitaplar dil gelişimi, hikaye anlatımı ve diğer becerileri araştırmak için kullanılabilecek bir araçtır ve çok sayıda akademik çalışma vardır (Arizpe, 2013).

2.4 Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı

Zihinsel bir süreç olan algılama alıcılara gelen mesajları kavrama, zihinde anlam verilmesi, yorumlanması ve örgütlenmesini içeren ve çaba gerektiren bir süreçtir (Tuğrul vd., 2001; Sarp Türköz, 2014; Kılıç, 2004; Temel vd., 2016). İnsan doğumundan itibaren gözün gölgeler aracılığıyla algılayabildiği, görüntüye anlam kazandırdığı, sonrasında onu tanımaya fırsat sağlayıp dünyasını şekillendirdiği ve çocuğun benzerlikleri algılamayı, tanımlamayı ve karşılaştırmayı, şekil-zemini ayırt etmeyi, nesnenin kalıcılığını ve sürekliliğini tanımayı öğrendiği bilinmektedir (Garibaldi vd., 2019; Ammawat vd., 2022). Greisdorf ve O'Connor (2002), görüntüyü algılayabilmek için üç hiyerarşik algılama düzeyi olduğunu öne sürmüştür. Bu düzeyler; temel özellikler, nesneler ve tümevarımsal yorumlama şeklindedir. Bu yüzden görsel bilginin tanınması, adlandırılması veya etiketleme amacıyla nesnelerin özelliklerinin tanımlanmasına değil, aynı zamanda anlamı kodlamak için deneyimlerden faydalanılması gerektiğine de dayanmaktadır (Yu, 2012). Dolayısıyla algı, zihinsel ve psikolojik eylemlerin her biriyle ilgili olduğu önemli bir süreç olarak anlaşılmaktadır (Garibaldi vd., 2019).

Algılama tüm duyuvar ile gerçekleşir fakat görsel algı en etkili olanıdır (Çukur ve Delice, 2011). Görsel algı, görsel sistemin algıladığı her şeyi tanımaya, derinleştirmeye, tanımlamaya, ayırt etmeye ve hatırlamaya yardımcı olan görsel analiz yeteneği olarak kabul edilir (Garibaldi vd., 2019). Sözel anlatılan bir ifadenin 3 saat sonra hatırlanma oranı %70 iken 3 gün sonra hatırlanma oranı %10 dur. Görsel olarak gösterilen bir sununun 3 saat sonra hatırlanma oranı %72 iken 3 gün sonra hatırlanma oranı %30 dur (Uyanık, 2015). Görmek algılamanın temel yapı taşlarından olmakla birlikte aynı anlamı taşımamaktadır. Görme fiziksel, algılama

ise bilişsel özelliklere sahiptir (Karayağmurlar, 2005). Frostig'e (1964) göre görsel algılama, görsel uyaran yorumunun beyinde gerçekleşme sürecidir. Spencer ve Delk (1989)'e göre görsel algı, bir nesneyi diğerinden ayırt etme, zeminle ayırt etme, üç boyutlu olarak yönünü ve konumunu kavrama becerilerini içerir. (Akt. Türköz Sarp, 2014). Bireylerin tecrübeleri, değer yargıları, ihtiyaçları, davranışları, beklentileri ve psikolojik olarak bakmaya ve görmeye hazır olması algılamasını etkileyen faktörlerdendir (Genç ve Sipahioğlu, 1990; Akaroğlu, 2014).

Algı, erken çocukluk döneminde gelişim için temel bilişsel süreçlerden biri olarak kabul edilir (Garibaldi vd., 2019). Erken çocukluk döneminde duyularını aktif olarak kullanan çocuk, kendisini ve dünyayı algıladıkları ile anlama, kavrama ve anlamlandırmak ister (Çukur ve Delice, 2011). Dolayısıyla çocuk algılama becerisi ile ilişki kurar (Sökmen, 1994). Çocuğun yaş ve gelişim seviyesine göre neleri algıladığının bilinmesi çevresiyle iletişime girme sürecini etkileyecektir (Çukur ve Delice, 2011). Bu süreçte çocuğun yaşı, kültürü, tecrübeleri ve bilişsel gelişimi yaşadığı çevreyi analiz etmesini ve yorumlamasını sağlar (Sökmen, 1994; Yu, 2012). Görsel algılama becerisi çocukların anlama, öğrenme ve ifade becerilerinin de gelişiminde fırsat sağlamaktadır (Görener, 2006). Harber (1979) çocukların bakmayı ve görmeyi öğrenmeleri gerektiğini, çocukların görsel algı eğitimi ile nesneleri, çevreyi nasıl göreceklərini, ayırt edeceklerini, algılayacaklarını keşfettiklerini belirtmiştir (Akt. Sarp Türköz, 2014). Aynı zamanda çocukların algılama ile elde ettikleri çizgi, simge ve işaretler iç dünyalarını yansıtması açısından önemlidir (Artut, 2004).

Çevre ile etkileşimi sağlayan görsel algının, motor koordinasyon ve görsel-motor bütünleştirme becerilerinin sağlıklı değerlendirmesinin yapılması görsel algı ile ilgili yaşanabilecek bozuklukların erken tanınması ve önlem alınmasında etkilidir (Küçükkeleş ve Köksal Akyol, 2023; Dibek, 2010). Literatürde görsel algı alanında problem yaşayan çocukların, dinleme ve dikkat becerilerinde, beden algısında, denge, koordinasyon ve davranışlarını planlamada, günlük yaşam becerilerinde, akademik becerilerinde, mantık yürütme becerilerinde başarısız oldukları, çocukların yetersizliklerinin farkında oldukları için de mutsuz, güvensiz, çekingen davrandıkları, aileleri, arkadaşları ya da diğer insanlar tarafından olumsuz sosyal etiketlemeler ile karşı karşıya kaldıkları belirlenmiştir (Akt. Ercan ve Aral, 2011). Brown (1970) 'un araştırmasında öğrenme güçlüğü olan veya akranlarına göre düşük başarı gösteren çocukların, görsel algı becerilerinde yetersiz oldukları

bildirilmiştir (Akt. Kaya 2023). Dolayısıyla erken çocukluk döneminden itibaren görsel algılama problemlerinin belirlenmesi, bireysel farklılıklara, ilgi ve ihtiyaçlarına göre görsel algılama programının hazırlanması öğrenme yaşantısını desteklemektedir (Ercan ve Aral, 2011).

Gestalt kuramı 1912 'de Almanya'da Wertheimer'in yazdığı bir makale ile başlamıştır. Gestalt kelime anlamı olarak biçim, şekil, form ve parçaların entegre olup bütün oluşturmasıdır. Gestalt kuramına göre birey, bütünü parçalarına ayırarak değil bütünlük içinde algılar. Gestalt kuramcıları öğrenmeyi algılama ile ilgili çalışmalarına dayandırmaktadır ve algıyı örgütleme olarak tanımlamaktadır. Wertheimer bütünü nasıl yorumlayacağımızı belirleyen değişkenleri tanımlamıştır ve algılama ilkelerini belirlemiştir. Gestalt kuramı şekil-zemin, yakınlık, benzerli, tamamlama, basitlik olmak üzere beş temel ilke ile şekillenmektedir. İlkeler incelendiğinde;

1. Şekil-Zemin İlkesi: Şekil, gözlenen uyarıcıda bireyin dikkatini odaklandığı kısım iken zemin ise şeklin gerisinde, dikkat edilmeyen ve algı alanına girmeyen kısımdır.
2. Yakınlık İlkesi: Zaman ve mekan açısından birbirlerine yakın olan nesnelerin, gruplandırarak algılanma eğiliminde olduğunu açıklar.
3. Benzerlik İlkesi: Şekil, renk, doku, cinsiyet vb. pek çok özellik bakımından birbirine benzer uyarıcıların birlikte gruplandırılarak algılanma eğiliminde olduğunu vurgular.
4. Tamamlama İlkesi: Tamamlanmamış/eksik bırakılmış etkinliklerin, şekillerin, seslerin tamamlanarak algılama eğiliminde olduğunu açıklar.
5. Devamlılık İlkesi: Aynı yönde giden noktaların, çizgilerin ve uyarıcıların birlikte gruplandırılarak algılanma eğiliminde olduğunu belirtir.
6. Basitlik İlkesi: Uyarıcıların en basit halleri ile algılanma eğiliminde olduğunu açıklar. (Senemoğlu, 2011).

2.5 Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimi

Algılama; organların olgunlaşmasıyla ve uyaranları yorumlamayı sağlayacak yaşantıların artmasıyla gelişir (Güven, 1996). Erken çocukluk döneminde görsel algı gelişimi bir süreci kapsar ve bu dönemde görsel algı becerisi hızla devam eder (Tsai vd.; 2008). Çocuklar büyüdükçe sürekli olarak bilgi edinir ve önceki algısal hatalarını düzelterek nesnelere anlam yükleyerek görsel bilgiyi işleme ve düzenleme yeteneklerini geliştirirler (Yu, 2012). 3-6 yaş arasında hızlı

bir gelişim seyrederek ve 11-12 yaşlarına gelindiğinde yetişkin seviyesine ulaşır (Tsai vd., 2008; Sökmen 1994).

Bebekler ilk yıl dünyayı tanımaya çalışırlar. Duyularının gelişimi devam ederken nesneleri ayırt edebilirler ve kalıcılığını öğrenirler. Algı gelişimi önce nesneleri ayırt etmeyi renk, şekil, doku gibi detayları fark etmeyi sağlar ve bebeğin dünya ile etkileşimini kolaylaştırır (Güven, 1996). Çocuk bir nesneye yaklaşacak veya uzaklaşacak ise mekandaki konumunu algılayabilmelidir. Derinlik algısı nesnelerin birbirinden ve kendinden uzaklıklarını kavrama becerisidir (Berk, 2013). Nesne kalıcılığı ve değişmezliği algılamada bir gelişim göstergesidir. Bebek 6-8 aylıkken nesne kalıcılığını öğrenir (Güven, 1996). Çocuklarda şekil-zemin algısı 3-5 yaşları arasında hızlı bir gelişim gösterir, 8-10 yaşları arasında sabitlenir. Mekânda konum algısı 7-9 yaşları arasında tamamlanır. Şekil sabitliği yeteneği 6-7 yaşları arasında hızlı bir gelişim gösterir. 8-9 yaşlarında sabitlenir. Çocuklara göre daha karmaşık olan mekânsal ilişkileri algılama çocukluk döneminde gelişmeye devam eder ve 10 yaşında yetişkinlik düzeyine gelir (Atkinson ve Braddick, 1989; Williams, 1983; Akt. Tsai vd.,2008).

Çocukların gelişim aşamalarına bakıldığında görsel algının çocuğun gelişiminde önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Temel vd., 2016). Çocukluk döneminde boyunca görsel algılama ile çocuklar çevreden uyarınları zihinsel yapılar oluşturarak zihinlerinde ki yapıları yeniden oluşturur; görsel deneyimini artırır, kavramlar geliştirir, gördüklerinden ve öğrendiklerinden anlamlar oluşturur (Koç, 2002; Yu, 2012). Görsel algı, önyargılara, duygulara, tutumlara ve deneyimler gibi birçok faktöre göre çocuğun görsel algısını etkileyebilmektedir (Yu, 2012). Görsel algının gelişimi motor gelişim başta olmak üzere bilişsel, sosyal, duyuşsal alanların gelişimini destekleme de ve okula hazırlamada görsel algı eğitiminin etkili olduğu görülmektedir (Ercan ve Aral, 2011; Kaya 2023).

2.6 Görsel Algı Alanları

Görsel algıdaki farklılıklar üzerine çalışan Marianne Frostig'dir. Frostig görsel algıyı göz- motor koordinasyonu, şekil-zemin ayırımı, şekil sabitliği, mekânda konumun algısı ve mekânsal ilişkilerin algılanması olmak üzere beş alt alanı oluşturarak incelemiştir. Frostig'in görsel algılamayı bu beş alanı oluşturması, öğrenme güçlüğü olan kişilerle yapılan çalışmalarda bu alt alanlarda eksiklerinin olmasıdır (Frostig, 1964; Akt. Akaroğlu ve Dereli, 2012).

1. Göz Motor Koordinasyonu: Bedenin koordineli hareket edebilmesi için gözle uyumlu çalışması gerekmektedir. Sürekli ihtiyaç duyduğumuz bu beceriye göz-motor koordinasyonu denir. Göz- motor gelişimi çocukta resim yapmayı, yazı yazmayı, elle yapılan etkinlikleri, denge hareketlerini etkileyen gelişim alanıdır (Mangır ve Çağatay, 1990). Fostig (1961)'e göre göz motor koordinasyonu, görme duyusunun desteği ile çevreden gelen uyarıların algılanması, ayırt edilmesi, öncesinde tanıma ve tanıdıklarını hatırlaması, vücudunun uygun bölümlerinin hareketleriyle uyarana tepki göstermesidir (Akt. Ünlüer, 2017)
2. Şekil Zemin Ayırt Etme: Gelen uyarıcılar arasında odaklandığı şey şekil; dikkat etmediği ve şeklin arkasında yer alan şey ise zemindir. Şekli ayırt etme becerisi bu ilişki sayesinde oluşur (Senemoğlu, 2015). Şekil zemin ilişkisi duyular ve algı arasında ki farkı belirlemeye destek olur (Mangır ve Çağatay, 1990).
3. Şekil Sabitliği: Bir nesnenin çeşitli özelliklerinin değişen durumlar karşısında aynı veya benzer bir şekilde algılanmasıdır (Senemoğlu, 2015). Bu özellik kişilerin dünyaya adaptasyonunu kolaylaştırmaktadır (Ünlüer, 2017).
4. Mekan ile Konumun Algılanması: Nesnelerin diğer nesneler ile olan konumlarının ilişkisi şeklinde tanımlanmaktadır. Şeklin biçimi, yatıklığı, yukarı-aşağı, sağa-sola koordinatlarına göre konumu mekân ile konumun algılanmasında dikkate alınmalıdır. (Mangır ve Çağatay, 1990).
5. Mekan İlişkilerinin Algılanması: Mekân ilişkilerinin algılanması, iki veya daha fazla nesnenin hem kendisiyle hem de birbirleriyle olan ilişkisi olarak tanımlanmaktadır. Şekil zemin ayrımını içeren bir beceridir ve mekânda konumun algılanmasından sonra gelişir (Mangır ve Çağatay, 1990).

2.7 Görsel Algıyı Destekleyen Etkinlikler

Ercan ve Aral'ın (2011) yaptığı araştırmada anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına verilen görsel algı eğitiminin çocukların görsel-motor koordinasyon gelişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çocukların görsel ayırt etme, eşleştirme, sınıflandırma, şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği, mekânda konumun algılanması, mekânsal ilişkiler, görsel bellek, görsel-motor koordinasyon ve dikkat becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan eğitim programının, çocukların görsel-motor

koordinasyon, görsel algı ve motor koordinasyon becerilerini desteklediği bulunmuştur.

Görsel algı birçok gelişim alanı desteklediği için önemlidir ve var olan potansiyeli en üst seviyeye ulaştıracak okuma çalışmaları, dikkat ve bellek geliştirici çalışmalar; görsel hafıza etkinlikleri, el-göz koordinasyonu, duyularla görsel algılamayı birleştirerek birtakım günlük etkinliklerle desteklemek birçok açıdan önem taşımaktadır (Avşar ve Akkaynak, 2020). Salome ve Reeves (1972) de görsel algı eğitiminde oyun, sanat, drama, müzik gibi etkinliklerle desteklenmesinin deneyimleri arttırdığını belirtmiştir (Akt. Ercan ve Aral, 2011). Akaroğlu (2012) çalışmasında, okul öncesi eğitime devam eden altı yaş çocuklarına verilen sanat eğitiminin çocukların görsel algı gelişimi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuklar için hazırlanan sanat eğitim programının çocukların görsel ayırt etme, eşleştirme, sınıflandırma, şekil-zemin ayırımı, şekil sabitliği, mekânda konumun algılanması, mekânsal ilişkiler ve göz-motor koordinasyon geliştirmeye yönelik içeriğinin çocukların görsel algılarını desteklediği görülmüştür (Akaroğlu, 2012). Görsel algıyı geliştiren etkinliklerden bir diğeri de eğitici oyuncaklardır. Eğitici oyuncaklar çocukların eğlenmelerine, kavram gelişimlerine, nesne veya durumların anlaşılabilirliğine yardımcı olur (Akaroğlu ve Dereli, 2012). Çocuklar ile resimli kitaplar arasındaki etkileşim, çocukların kendilerini ve çevrelerindeki dünya hakkında bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılayan bir süreçtir ve resimli kitaplar çocuğun görsel algısını geliştirebilir (Yu, 2012).

2.8 Resimli Çocuk Kitaplarının Görsel Algıya Etkisi

Resimli kitaplar çocukların kendileri ve çevrelerindeki dünya hakkında bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılayan bir bilgi arama sürecidir (Yu, 2012). Çocuklar bakış açılarını, anlayışlarını ve sosyal kavramalarını geliştirmek için kitaba ihtiyaç duyarlar (Veziroğlu ve Gönen, 2012). Dolayısıyla resimli çocuk kitapları ilke, tutum ve davranışları analiz ederek verilmek istenen mesaja veya değere ulaşmasına yardımcı olur (Karagöz, 2018).

Erken çocukluk döneminde ki çocuklar çevresini dil, oyun ve çizgi gibi sembolik bir şekilde algılamaya başlar (Özek, 2015). İlk bilişsel becerileri, kendilerini ve çevrelerini tanımlayabilmek için kavramlar öğrenirler. Kavram öğretimi için en önemli algı ölçeği görme duyusunun harekete geçirilmesidir. Dolayısıyla çocukların görme duyusunu geliştirebilecek ve içinde bulundukları döneme hitap edebilecek imgelerin yer aldığı kaynaklar kullanışlı materyaller

olacaktır (Aliosman ve Karaata, 2023). Resimli kitaplar çocukların algılama becerilerini geliştiren ve estetik değerleri temsil eden kullanabilecekleri önemli kaynaklardandır (Yu, 2012; Karagöz, 2018).

Çocuklar sürekli olarak bilgi edinirler ve önceki algısal hataları düzelterek ve nesnelere anlam yükleyerek görsel bilgiyi işleme ve düzenleme yeteneklerini geliştirirler (Yu, 2012). Resimli kitaplar çocuğun görsel algısını geliştirir ve bu da bilginin işlenmesi ve anlamın yorumlanmasını kolaylaştırmaktadır (Yu, 2012). Görsel algılaması güçlü çocuklar; resimleri okumayı öğrenmeyi, metni okumayı öğrenmekten daha kolay yaparlar (Banta, 2004).

2.9 İlgili Araştırmalar

2.9.1 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Adak Özdemir ve Özdemir Beceren (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 18 çocuk ile sözcüksüz kitapların nitelik açısından ve okul öncesi dönem çocuklarının sözcüksüz kitaplar aracılığı ile oluşturdukları hikayeler incelenmiştir. Çalışmada 10 kitap incelenmiştir ve çocuklara 2 kitap uygulanmıştır. Nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmış olan çalışmada veri toplamada doküman analizi ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Çocukların görsel algı becerilerinin yaşa göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Çocukların çoğunun anlatımlarında özgün ifadeler kullandıkları ve hikayeyi giriş, gelişme ve sonuç şeklinde anlattıkları ortaya çıkmıştır. Sözcüksüz kitapların çocuklar için ilgi çekici olduğu karakterlerin jest ve mimiklerinin açık bir şekilde yansıtıldığı, kitaplarda tek karakterin bulunduğu ve konunun oyun olduğu, bu bakımdan çocuklar tarafından anlaşılmasının kolay olduğu belirtilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada çocukların aynı nesneyi farklı şekillerde yorumlayıp adlandırdıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla ortaya çıkan ifadeler ve hikâyelerin birbirinden farklı ve özgün olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özen (2022) sözcüksüz kitapların çocuk edebiyatındaki rolünü ve önemini incelemeyi amaçladığı çalışmasında 15 sözcüksüz çocuk kitap ile çalışmıştır. İçerik analizi ve görsel analiz yöntemleri kullanılarak kitaplar incelenmiştir. Sözcüksüz kitapların, çocuklar da görsel okuryazarlık becerilerini geliştirdiği, dil becerilerini dolaylı olarak desteklediği, yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini kullanmalarını teşvik ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Atasagun (2022) çalışmasında görsel okuryazarlık ve sözcüksüz kitapların ilişkisi ile okuma-yazmayı bilmeyen çocukların dil edinimindeki yerinin

incelenmesi açısından okul öncesi öğretmenlerinin konu hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmıştır. Çalışma grubunu Konya ve Aksaray illerinde görev yapmakta olan 22 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Nitel bir araştırma yöntemi olan tarama modeli-içerik analizinden yararlanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre sözcüksüz kitapların okunmasında görsel okuryazarlık yetisinden faydalandığı ve bu kitapların dil edinimine olumlu etkisi tespit edilmiştir.

Bayraktar'ın (2022) araştırmasında öğrenci, öğretmen ve velilerin sözcüksüz kitaplarla ilgili algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Samsun ili İlkadım ilçesinde bulunan anaokulundan seçilmiştir. Araştırma kapsamında okulda okul öncesi eğitim gören 41 çocuk, bu çocukların velileri (40 anne ya da baba) ve 11 okul öncesi öğretmeni dâhil edilmiştir. Araştırmada katılımcıların sözcüksüz kitaplara ilişkin değerlendirme ve yorumlarının belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir form kullanılmıştır. Verilerin analizinde nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda her bir sessiz kitabın kendi içerisinde yapılan değerlendirmelerde kitabın kahramanı, mekânı ve zamanı bakımından öğrenci, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında benzerlik bulunduğu belirlenmiştir. Ancak kitabın kahramanı ile ilgili yapılan yorumlamalarda her katılımcının farklı isimlendirmeler yaptıkları belirlenmiştir. Araştırmada kitabın adı bakımından yapılan değerlendirmelerde her kitap için farklı olmakla birlikte her katılımcının farklı isimlendirmeler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklar kitaptaki resimlere odaklanarak adlandırmalar yapmakta iken, öğretmen ve velilerin adlandırmalarının kitabın adı ya da yaşam deneyimlerinin kitabın bağlamına yansıtılması şeklinde ortaya çıktığı görülmektedir.

Sağlam'ın (2023) yaptığı çalışmada sözcüksüz kitaplarda karakter tasarımlarının, tasarım ilkeleri açısından incelemesi amacıyla 7 sözcüksüz kitap ile çalışmıştır. Araştırmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler, betimsel çözümleme tekniği ile incelenmiştir. Bu çalışmada seçilen kitaplardaki karakter tasarımlarının, tasarım ilkelerine göre incelemesi yapılmış olup, her sanatçının kendine özgü çizim üslubu ile karakterlerini oluşturduğu ve buna bağlı olarak tasarım ilkelerini kullanıldığı görülmüştür. Bu durum okuyucuya farklı tasarım örneklerinin sunulmasını

sağlamıştır. Renkli tasarımların yanı sıra, tasarım öğelerinin tamamının kullanılmadığı siyah-beyaz kitap örneklerinin de olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmalarda görülen karakter tasarımlarının ve diğer görsellerin çocukların ilgisini çekebilecek yapıda oldukları görülmüştür.

Gülbil ve Bilbay (2024), görsel okuma bağlamında sözcüksüz çocuk kitapları ile yaptıkları derleme çalışmasını 4 aşamada gerçekleştirmişlerdir. 4 aşamadan elde edilen sonuçlar bütüncül olarak değerlendirilip görsel okuma bağlamında sessiz kitapların çocukların gelişimine olan etkisi ve önemi ortaya konulmuştur.

Çelebi, Yazıcı ve Akman (2024), okul öncesi öğretmenlerinin sözcüksüz kitaplar ile ilgili düşüncelerine ve kullanım şekillerine inceleyen araştırmasında 8 okul öncesi öğretmeni ile çalışmışlardır. Veriler görüşmeler ve doküman analizi yoluyla incelenmiştir. Öğretmenlerin görsel barındırma, farklı hikâyeler oluşturulabilme, öznel bir sürecin olması ve estetik bir nesne şeklinde tanımlamalar yaptıkları görülmüştür. Öğretmenlerin, sözcüksüz kitapları en çok sınıf ortamında, sıklıkla sanat ve Türkçe etkinliklerinde kullandıkları, etkileşimli kitap okuma yöntemi ile uyguladıkları belirtilirken etkinlik planlarında buna yer verilmediği, süreç boyunca en çok açık uçlu ve 5N1K sorularına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksel ve Kılıçgün (2012) çalışmasında okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-5 yaş çocukların görsel algı gelişimlerine “Frostig Gelişimsel Görsel Algı Eğitim Programı”nın etkisini incelemiştir. Çalışmaya 322 çocuk katılmıştır ve deneysel yöntem kullanılmıştır. Program çocukların devam ettikleri okul programının “okuma-yazma” hazırlık çalışmalarına entegre edilmiştir ve deney grubunda yer alan çocuklara 5 ay boyunca haftada iki gün uygulanmıştır. 4-5 yaş çocuklara görsel algılamayı destekleyici bir çalışmanın, çocukların görsel algılama becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Uyanık (2015) araştırmasında 48-60 ve 61-72 ay grubu çocukların görsel algı gelişim düzeylerinin incelemiştir. Tarama modeli uygulanmıştır. Çalışma grubunu 400 okul öncesi çocuk oluşturmaktadır. Çocukların görsel algı gelişim düzeylerini belirlemek için Frostig Gelişimsel Görsel Algı Testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda 48-60 ay yaş grubu çocukların görsel algı gelişim düzeyinin 61-72 ay grubu çocukların görsel algı gelişim düzeyinden anlamlı derecede düşük çıktığı gözlenmiştir.

Özkubat (2015) 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlık becerilerinin desteklenmesine yönelik oluşturulan Görsel Farkındalık Eğitim Programının etkisini incelemek amacıyla 40 çocuk ile çalışmıştır. Deneysel yöntem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "5-6 Yaş Çocuklarının Görsel Okuryazarlıklarını Değerlendirme Aracı" ve "5-6 Yaş Çocuklarının Görsel Okuryazarlıklarını Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda çocukların görsel okuryazarlıklarını etkilediği görülmüştür.

Ünlüer (2017) çalışmasında estetik Eğitim Programı'nın okul öncesi eğitime devam eden beş yaş çocuklarının estetik yargı ve görsel algı gelişimlerine etkililiğinin belirlenmesi amaçlamıştır. Deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 36 çocuk oluşturmıştır. Estetik Eğitim Programı'nın beş yaş çocuklarının estetik yargı gelişimleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Başkurt (2018), farklı yerleşkelerde yaşayan 60-72 aylık çocukların görsel algı becerilerinin çeşitli değişkenler açısından anket tekniği kullanarak incelemiştir. Bursa il merkezi ve kırsal kesimde okul öncesi sınıflarına devam eden 60-72 aylık 200 öğrenciye Frostig Görsel Algı testi uygulanmış, demografik bilgileri toplanmıştır. Veriler SPSS istatistik programında analiz edilmiştir. Araştırmalar sonucunda kentte yaşayan çocukların el-göz koordinasyonu, algılama sabitliği ve mekan ilişkilerinin algılanmasına ait köyde yaşayan çocuklardan fazla olduğu bulunmuştur.

Küçükkelepçe (2020) 60-72 ay arasındaki çocukların dil gelişimi, temel matematiksel akıl yürütme becerileri ve görsel algı düzeylerini belirlemek ve çocukların dil gelişimi, temel matematiksel akıl yürütme becerileri ile görsel algı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla 103 çocuk ile çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu" 'Erken Dil Gelişimi Testi Üçüncü Versiyonu (TEDİL)' 'Erken Matematiksel Akıl Yürütme Becerileri Değerlendirme Aracı' Frostig Görsel Algı Testi' kullanılmıştır. tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Görsel algı düzeyinde cinsiyetin Frostig alt boyutlarıyla anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. 'Erken Dil Gelişimi Testi Üçüncü Versiyonu (TEDİL)'in alt boyutları ile 'Frostig Görsel Algı Testi'nin alt boyutları arasında, 'Erken Matematiksel Akıl Yürütme Becerileri Değerlendirme Aracı' ile 'Frostig Görsel Algı Testi'nin alt boyutları alt boyutları arasında orta ve düşük düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çıtak (2021) çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların görsel algıları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma grubunu 106 çocuk oluşturmuştur. Çocukların görsel algı becerilerinde anne yaşı, anne-baba eğitim düzeyi ve gelir seviyesi değişkenlerinin farklılık gösterdiği, problem çözme becerilerinde; okula devam süresi anne-baba eğitim düzeyi ve gelir seviyesi değişkenlerinin farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Demir (2021) araştırmasında 60-72 aylık çocukların erken okuryazarlık becerileri ve görsel algı düzeylerini incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmaya 48 çocuk katılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu", "Erken Okuryazarlık Testi (EROT)" ve "Frostig Görsel Algı Testi" kullanılmıştır. Erken Okuryazarlık Testi toplam puanı ile Frostig Görsel Algı Testi alt boyutları ve toplam puanı arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

2.9.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Styles ve Arizpe'nin 2001 yılında, çocukların sözcüksüz kitapları nasıl okuduklarını ve yorumladıklarını anlamaya yönelik bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya 4-11 yaşlarında 24 çocuk katılmıştır. Çocukların görsel metinleri anlamlandırma süreçlerinde, resimlerin detayları, karakterlerin duyguları ve hikaye akışının belirginliği önemli rol oynadığı görülmektedir. Çocukların görsel işaretleri tanıdığı, resimlerdeki detayları fark ettikleri ve öykü içerisindeki anlamsal boşlukları doldurdukları sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma okuma bilmeyen çocukların görselleri analiz ederek okuma gerçekleştirdiklerini ve üst düzey bilişsel beceriler geliştirdiklerini ortaya çıkarmıştır.

Jalongo vd. (2002), sözcüksüz resimli kitapların erken çocukluk döneminde okuryazarlığı desteklemek için nasıl kullanılabileceğini araştırmıştır. Sözcüksüz resimli kitaplar eğitimciler için etkili bir kaynak olduğu; erken okuryazarlık gelişimini desteklediği ve olumlu ebeveyn-çocuk etkileşimlerini teşvik ettiği sonucuna ulaşmışlardır.

Paris ve Paris (2003) çalışmasında sözcüksüz kitaplarda ki anlatımın çocuklar tarafından anlamasını odak noktası olarak ele almışlardır. Anlama becerilerini değerlendirecek materyaller ve prosedür hazırlamışlardır. Çalışma çocukların sözcüksüz resimli kitapları anlamalarının değerlendirmesi için 'Resimli Kitapların Anlatısal Anlama görevinin (NC görevi) 'oluşturulmasını ve geçerliliğini açıklamaktadır. Çocukların bu testlerdeki performansı ile değişkenler

arası ilişkileri araştırılmıştır. NC görev ölçümlerinde yaş arttıkça önemli iyileşmeler görüldü. NC görevi ile çeşitli ön okuma becerileri arasında anlamlı eşzamanlı geçerlilik bulunmuştur. NC ölçümleri erken okuma becerilerine ilişkin diğer değerlendirmeler arasında anlamlı eşzamanlı ve öngörücü geçerliliği ortaya çıkardı. NC görevi, küçük çocukların anlama becerisinin, gelişimsel değişikliklere duyarlı ve çeşitli kitaplara uyarlanabilen geçerli bir niceliksel ölçüsü olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Pantaleo (2004), çocukların resimli kitaplara verdikleri tepkileri ve yorumları araştıran bir çalışma yapmıştır. Araştırmada 8 resimli kitap kullanılmıştır ve 1. sınıf çocuklarla çalışılmıştır. Resimli kitaplar hakkında konuşma konusunda çok az deneyimi olan 1. sınıf öğrencilerinden oluşan bu grupta sesli okuma deneyiminde çocukların oldukça karmaşık görsel ve anlatı araçlarını kullandıklarını göstermiştir. Çocuklar, küçük grup ve tüm sınıfın sesli okuma oturumları sırasında ve öğretmenin belirttiği gibi günün farklı saatlerinde daha önce okudukları resimli kitaplarla sıklıkla bağlantı kurmuşlardır.

Hamilton ve Weiss (2005) araştırmasında hikaye anlatımının çocukların dil gelişimini desteklediğini, hayal güçlerini ve problem çözme yeteneklerini güçlendirdiğini vurgulamıştır. Hikaye anlatımı yoluyla çocukların kendilerine olan güvenlerinin arttığı ve sınıf içinde daha aktif katılım gösterdiklerini belirtmiştir.

Lysaker (2006) araştırmasında erken çocukluk dönemindeki çocukların sözcüksüz kitapları okurken nasıl kendi benliklerini ve deneyimlerini sürece dahil ettiklerini incelemiştir. Çalışma grubunda 5-6 yaşlarında 18 çocuk yer almıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve çocukların yanıtları içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma sonuçları çocukların sözcüksüz kitaplarla etkileşimlerinde benliklerinin ve kişisel deneyimlerinin önemli bir rol oynadığını ve bu etkileşimlerin okuryazarlık gelişimine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Ganea ve Deloache (2008) yaptıkları çalışmada çocukların, resimli kitaplarda gerçekçi fotoğraflar ve çizimlere yer verilmesinin, daha az gerçekçi çizimlere göre resim ve nesne arasındaki anlatımlarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar, resimde kullanılan işaretlerin ve referans alınan nesnenin arasındaki yüksek seviyedeki algısal benzerliğin önemini ve böylece çocukların aralarında bilgi aktarmasına yardımcı olduğunu göstermektedir.

Marron'un (2010) araştırmasında sözcüksüz kitapların erken okuryazarlık becerilerini desteklemede önemli bir araç olduğunu ve çocukların dil gelişimine

önemli katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Çocukların hikaye yapılarını anlamalarına, olay örgüsü oluşturmalarına ve anlatım yeteneklerini geliştirmelerine katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Jung ve Hong (2000) sözcüksüz kitaplarla yapılan hikaye oluşturma etkinliklerinin çocukların dil becerileri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. 26 kontrol 26 deney grubu olmak üzere 56 çocukla çalışmıştır. Haftada iki kez etkinlikler uygulanmıştır. Çocukların dil becerileri, hikaye oluşturma etkinlikleri öncesinde ve sonrasında değerlendirilmiştir. Veri toplama araçları olarak gözlem, video kaydı ve dil testleri kullanılmıştır. Sözcüksüz kitaplarla hikaye oluşturan çocukların kelime dağarcığı, dil anlama ve hikaye yazma becerileri, öğretmenlerinin anlattığı hikayeleri dinleyen çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Jung ve Hong'un çalışması, sözcüksüz kitaplarla yapılan hikaye oluşturma etkinliklerinin çocukların dil becerilerini geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir.

Lepola ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında, çıkarım yapma becerilerinin 4-6 yaş arasındaki çocukların anlatı dinleme anlama ve dil becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynadığı bulunmuştur.

Guijarro (2013) resimli çocuk kitaplarındaki görsel unsurların, çocukların öyküleri anlamalarına katkıda bulunduğunu, olay örgüsünün belli aşamalarında anlatı gerilimi oluşturduğunu ve karakterlerin çocuklarla arasında bir bağ kurulmasına yardımcı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Horst ve Houston-Price (2015) çalışmasında resimli hikaye kitaplarının küçük çocukların öğrenme süreçleri üzerindeki etkilerini ve bu kitapların nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğini belirtmişlerdir. İncelenen makalelerde hikaye kitaplarının kişinin kültürel değerlerini yansıttığını ve aynı zamanda çocuklara da aktarıldığı vurgulanmıştır. Araştırmada sözcüksüz kitapların metin içeren kitaplara göre daha fazla etiketleme ve açıklamaya olanak sağladığı görülmüştür. Resimli hikayeler ebeveynlerle gerçekleşen ortak okumalar sırasında çocuklar ile daha fazla sözlü ve sözsüz iletişim sağladığı ve çocuklar tarafından daha iyi hatırlandığı görülmüştür. Hikaye okuma sırasında araştırma soruları gibi çevrimiçi değerlendirmelere yer verilmesini, çocukların anlamalarına ilişkin serbest/ıpuçu hatırlama gibi çevrimdışı değerlendirmeler ve hikayenin yeniden anlatılması kullanılarak anlamayı test etmeleri gerektiği savunulmuştur.

Miller'ın (2015) çocukların sözcüksüz kitaplar aracılığıyla ürettikleri anlatımlarıyla, hangi unsurların dilsel üretimi daha fazla teşvik ettiğini belirlemek

amacıyla yaptığı çalışmada çocukların dört farklı sözcüksüz kitaba ilişkin anlatımlarını inceleyerek, bir kitaptaki kelime üretiminin diğer kitaplardan fazla olduğunu ortaya koymuştur. Görsel unsurların çeşitliliği ve hikaye akışının belirginliği, çocukların daha fazla kelime üretmelerine ve daha ayrıntılı anlatımlar yapmalarına katkı sağlamıştır. Daha büyük yaştaki çocukların, daha küçük yaştaki çocuklara göre daha karmaşık ve zengin anlatımlar ürettiği gözlemlenmiştir.

Chen (2015) sözsüz resimli kitapların resimli anlatım yoluyla çocukların estetiğini, dil becerilerini, düşünme yeteneğini ve kavrama yeteneğini geliştirmelerine yardımcı olabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Mantei ve Kervin (2015) çalışmasında, sözcüksüz resimli kitapları nasıl yorumladıklarını incelemektedir. Çalışma grubunu 9-10 yaş arasındaki çocuklar oluşturmaktadır ve veriler gözlem ile bireysel görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çocuklar kitapların resimlerine resimlerine bakarak karakterleri ve olayları anlatmıştır. İçerik ile ilgili yaptıkları yorumlar metin olmaksızın hikaye oluşturma becerilerini göstermiştir. Görsel ipuçları çocukların hikayeyi anlamlarına ve kişisel deneyimleriyle ilişkilendirerek yorumlamalarına yardımcı olmuştur.

Ching-Han ve diğerlerinin (2016) yayınladıkları çalışmada, sözcüksüz kitapların çocukların yaratıcı düşünme ve ifade etme becerilerini nasıl geliştirdiğini incelemiştir. Araştırmada temel yaklaşım olarak nitel yöntem, destekleyici yaklaşım olarak ise nicel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Deney grubunu 5 yaşındaki 29 çocuk oluşturmıştır. Kontrol grubunu 5 yaşındaki 27 çocuk oluşturmıştır. Deney grubundaki çocuklar için, 12 hafta süren deneysel öğretim uygulanmıştır. Çocuklar sözcüksüz kitapları anlatmış ve okul öncesi eğitimcileri-çocukların birlikte okuması ve tartışması yoluyla göreceli olarak genişletilmiş etkinliklere devam etmişlerdir. Kontrol grubundaki çocuklara ise genel eğitim verilmiştir. Veri toplama araçları arasında 9 adet sözsüz resimli kitap ve yaratıcılık testi kullanılmıştır. Varyans analizi yapılmıştır. Sonuç olarak sözcüksüz kitapların çocukların yaratıcı düşünme ve ifade yeteneklerini nasıl geliştirdiği bulunmuştur.

Chappora-Moreno ve diğerlerinin (2017) çalışmasında sözcüksüz resimli kitapların metin içeren kitaplarla karşılaştırıldığında okul öncesi çocukların dil üretimini ve öğretim desteğini arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada İspanyolca okuma oturumlarında 43-55 aylık çocuklara okuma yapan 13 öğretmen ile çalışmışlardır. Sözcüksüz ve metinli 2 kitap kullanılmıştır. Analizde sözcüksüz resimli kitap koşulunda çocukların önemli ölçüde daha fazla kelime belirteci,

kelime türü ve ifade ürettiğini ve öğretmenlerin daha yüksek düzeyde öğretim desteği gösterdiğine ulaşımlardır. Çocukların dil üretimi ile öğretmenlerin okuma-yazma öğretimi sırasındaki geri bildirimlerinin kalitesi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Terrusi (2018) tarafından sözcüksüz kitaplara ilişkin yapılan araştırmada, merak, şaşkınlık, duygusal ve estetik niteliklerin bu kitapların ve çocuk kitaplarının önemli özellikleri arasında yer aldığı belirtilmiştir. Terrusi (2018) tarafından sözcüksüz kitaplara ilişkin yapılan araştırmada, merak, şaşkınlık, duygusal ve estetik niteliklerin bu kitapların ve çocuk kitaplarının önemli özellikleri arasında yer aldığı belirtilmiştir. Sözcüksüz resimli kitapların çocuk edebiyatında merakı, dönüşümü ve eleştirel düşünmeyi teşvik ederek görüntüleri okumanın ve anlam çıkarmanın yolları olduğunu ifade eder.

Lestari (2018) çalışmasında sözcüksüz kitapların 5-6 yaşındaki çocukların hikaye anlatma becerilerini geliştirmedeki etkilerini incelemiştir. Deneysel bir yöntem kullanılmıştır. Çocuklar, belirli bir süre boyunca sözcüksüz kitaplarla hikaye oluşturma etkinliklerine katılmışlardır. Veri toplama sürecinde gözlem, video kaydı ve değerlendirme formları kullanılmıştır. Araştırma sonuçları sözcüksüz kitapların çocukların hikaye anlatma becerilerini geliştirmede etkili bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Jakob'ın (2020) çalışmasında sözcüksüz kitapların çocuk edebiyatındaki yerini ve bu kitapların çocuklar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Sözcüksüz kitaplar, çocukların görsel ve dil becerilerini geliştirmelerine, yaratıcı düşünme kapasitelerini artırmalarına ve duygusal zekâlarını geliştirmelerine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Sözcüksüz kitapların önemine ilişkin yaptığı çalışmada genel olarak yetişkinlerin resimli kitaplar üzerinde düşünürken zaman ayırmada zorlandıkları ve bu yüzden metne odaklanarak hikâyeleri ilerletmek ve sözcüklere dökmek istedikleri vurgulanmıştır. Bu kapsamda sözcüksüz kitaplarda resimlerin hak ettiği değere kavuştuğu ve okurun görsel dille tam anlamıyla bütünleşmesine katkı sağladığı belirtilmiştir.

Grolig ve diğerlerinin (2020) araştırmasında sözcüksüz resimli kitaplar kullanılarak anlatımcı diyalojik okuma yönteminin erken çocukluk dönemi üzerinde ki etkilerini araştırmaktadır. Yaş ortalamasının 5,5 olduğu çocuklarla küçük gruplar halinde 14 saatlik diyalojik okuma oturumları gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar sözcüksüz kitapların, çocukların anlatım becerilerini ve kelime

dağarcığını arttırdığını, görsel algı ve anlamlandırma becerilerini güçlendirdiğini ortaya çıkarmıştır.

Hyang-Boon ve Ahn (2022) tarafından yapılan araştırmada resimli kitapların sözcükler ve resimler arasındaki etkileşim yoluyla bir anlatının oluşturulduğu, sözcüksüz kitaplarda ise buradaki sözcüklerin de kitabın dışında tutulduğu belirtilmiştir. Bu şekilde sessiz kitapların çocuklara görsel algı kazandırdığı ve çocuklarda anlam geliştirme süreçlerini olumlu etkilediği açıklanmıştır.

Pantaleo (2023a) bu çalışmasında anaokulu çocuklarının sözcüksüz resimli kitapta kullanılan illüstrasyon teknikleri hakkında yaptıkları konuşmaları incelemektedir. Çalışmada çocukların çeşitli illüstrasyon tekniklerini tanıma ve bu teknikler hakkında konuşma becerilerini ve görsel okuryazarlıklarını geliştirdiğini göstermiştir. Çocuklar illüstrasyonlar aracılığıyla duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade etmişlerdir. Çocukların öğretmenleriyle ve ebeveynleri ile olan etkileşimleri eleştirel düşünme ve analiz yapma becerilerini de geliştirdiği görülmüştür. Bu çalışma aynı zamanda çocukların anlatımlarında çeşitli teknikleri nasıl kullandıklarını ve bu tekniklerin anlam oluşturma sürecine destek sağladığını göstermiştir.

Pantaleo'nun (2023b) araştırması erken çocukluk eğitimi bağlamında yapılmıştır ve anaokulu çağındaki çocukların görsel medyayı nasıl anladıklarını ve yorumladıklarını anlamaya yöneliktir. Araştırma boyunca çocuklar, resimli /sözcüksüz kitaplar gibi kaynaklardan seçilen görsellerde, incelenen beş odak ögesinin (yani renk, çizgi, görsel bakış açısı, çerçeveleme ve görsel perspektif) her biriyle ilişkili farklı kavram ve özellikleri tanımladılar ve tartıştılar. Resimli kitaplarda anlam oluşturmak için kullanılan kodlar, anlam oluşturma için farklı olanaklara ve kısıtlamalara sahip farklı göstergebilimsel kaynakları içerir. Sözcüksüz kitapların çocukların dil gelişimini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği görülmüştür. Araştırmanın alt hedefleri olan çocuklara görsel anlam oluşturma becerilerini, estetik anlayışlarını, iletişim ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirme fırsatları sağlamak, araştırma prosedürlerinin açıklamalarında açıkça görülmektedir.

Pantaleo (2023c) yaptığı araştırmada çocukların sözcüksüz resimli kitaplar kullanarak nasıl çıkarım yaptıklarını ve bu sürecin dil gelişimi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma 5 yaşında 17 çocuk ile 6 sözcüksüz kitap

kullanılarak küçük grup oturumları şeklinde yapılmıştır ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucun da çocukların sözcüksüz kitapları kullanarak çıkarım yapma becerilerini geliştirdikleri; çocukların kendi hikayelerini oluşturmalarına ve anlatmalarına olanak tanıdığı için dil gelişimi ve sözel ifade becerilerini desteklediği görülmüştür.

Nikolajeva (2003), erken çocukluk döneminde resimli kitapların çocukların okuma deneyimindeki rolünü inceleyen bir çalışma gerçekleştirmiştir. Resimli kitapların erken çocukluk döneminde okuryazarlık gelişimi üzerindeki önemli etkilerini ortaya çıkarmıştır.

Oakes ve Rakison (2003) araştırmasında görsel algının erken okuryazarlık becerilerinin gelişimindeki rolünü incelemiştir. Çocukların nesneleri ve olayları görsel olarak tanımlama yeteneği ile dil gelişimi arasında güçlü bir bağlantı olduğu bulunmuştur. Görsel algının, çocukların kelime dağarcığını ve dil anlama becerilerini geliştirmede kritik bir rol oynadığı gösterilmiştir.

Fletcher ve Vellutino (2007) görsel algının okuma performansı üzerindeki etkisi incelenmiş ve okuma güçlüğü çeken çocukların görsel algı becerilerinde zayıflıklar olduğunu bulmuşlardır.

Collisson (2010), dil bozukluğu olan çocuklarda görsel algı beceri düzeylerini araştıran bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonuçları, dil bozukluğu olan çocukların genellikle tipik gelişim gösteren yaşlılarına göre görsel algı becerilerinde farklılıklar olduğunu, bazı görsel algı alanlarında zayıf oldukları sonuca ulaşmıştır.

Yu (2012), çocukların görsel algılarını ve resimli kitapları nasıl yorumladıklarını inceleyen bir çalışma yapmıştır. 3-5 yaş arasında ki 31 çocuk araştırma grubunu oluşturmaktadır. Görüşmelerle iki kitabın anlatılması istenmiştir. Anketler, içerik analizi ve vaka çalışması yapılmıştır. Sonuçlar, çocukların resimli kitapları okurken görsel ipuçlarını aktif olarak kullandıklarını ve bu ipuçlarının hikayeyi anlamalarına yardımcı olduğunu göstermiştir. Çocuklar, resimler aracılığıyla hikayenin duygusal ve anlamsal içeriğini daha iyi kavrayabilmişlerdir. Ayrıca, resimli kitapların çocukların dil becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynadığı ve hayal güçlerini teşvik ettiği bulunmuştur.

Trihastutie (2023), görsel okuryazarlık çağında çocukların çocuk edebiyatına yönelik takdirlerini yorumlayan bir çalışma yapmıştır. Bu araştırma, erken çocukluk döneminin çocuk edebiyatını (ekrandaki çocuk öyküleri) nasıl

gördüğünü ve nasıl yorumladığını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmaya 5-6 yaşlarında 2 kız çocuğu katılmıştır. Bulgular, çocukların ekrandaki görsel edebiyatı, hikayenin ayrıntılı görüntülerine dayanarak belirli fikirleri yapılandırıldığını, çocukların hikayelerdeki hayat anlatılarını, kavramsal ifadeleri, problem ve çözümleri görebildiklerini göstermiştir.

3. YÖNTEM

Okul öncesi dönem çocuklarının sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerilerinin incelendiği araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi, geçerlik, güvenirlik ve etikle ilgili alınan önlemlere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmada karma araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen tercih edilmiştir. Creswell'e (2019) göre karma yöntem, nicel ve nitel verilerin birbiriyle bütünleştirildiği ve böylece araştırma probleminin daha iyi anlaşılması için araştırmacıya avantaj sağladığı değişik alanlarda kullanılabilen önemli bir araştırma yaklaşımıdır. Yakınsayan paralel desen çalışmalarında nitel ve nicel veriler araştırma sürecinde eş zamanlı olarak toplanmakta ancak verilerin çözülmesi ayrı olarak gerçekleştirilmekte ve sonrasında yorumlama kısmında sonuçlar bütünleştirilmektedir (Creswell ve Plano Clark, 2015). Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli, nitel verilerin elde edilmesinde durum çalışması yöntemi kullanılmıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim Öğretim yılı güz yarısında Ankara ilinde Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir okul öncesi eğitim kurumunda eğitim alan 60- 72 aylık 19 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların daha önce sözcüksüz kitaplarla ilgili bir çalışmaya katılmamış olmaları ve çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan sözcüksüz kitaplarla daha önce karşılaşmamış olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme, para, zaman ve çabadan tasarruf sağlayan, veriye ulaşmanın hızlı ve kolay olduğu örnekleme yöntemidir (Miles Huberman, 1994; Patton, 2005). Çalışma grubuna ait demografik bilgilerin dağılımı Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1 Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

		n	%
Cinsiyet	Kız	8	42,1
	Erkek	11	57,9
Doğum sırası	İlk çocuk	10	52,63
	Ortanca/ ortancalardan biri	8	42,1
	Son çocuk	1	5,26
Ailedeki çocuk sayısı	1	6	31,57
	2	10	52,63
	3 çocuk ve fazlası	2	10,52
Okul öncesi kuruma devam etme süresi (yıl)	1	1	5,26
	2	2	10,52
	3	16	84,2
Anne öğrenim durumu	Lise	2	10,52
	Lisans	13	68,42
	Lisansüstü	4	21,05
Baba öğrenim durumu	Lise	4	21,05
	Lisans	12	63,15
	Lisansüstü	3	15,78

Tablo 3.1 incelendiğinde; araştırmaya katılan çocukların %42,1’inin kız, %57,9’unun erkek olduğu; %52,63’ünün ilk çocuk, %42,1’inin ortanca, %5,26’sının son çocuk olduğu; ailelerin %31,57’sinin tek, %52,63’sinin iki, %10,52’sinin ise üç veya daha fazla çocuğa sahip olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitime devam süresinde, katılımcı çocukların %5,26’sının bir yıl, %10,52’sinin iki yıl, %84,2’sinin üç yıldır devam ettikleri; annelerin %10,52’sinin lise, %68,42’sinin lisans, %21,05’inin lisansüstü mezunu olduğu; babaların %21,05’inin lise, %63,15’inin lisans, %15,78’inin lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel veriler “Genel Bilgi Formu”, “Frostig Görsel Algı Testi” (Aral ve Bütünayhan, 2016) ve “Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı” (Paris ve Paris, 2003) kullanılarak, nitel veriler ise eş zamanlı olarak çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarına ilişkin ses kayıtları ile toplanmıştır. Çalışmada kullanılacak sözcüksüz kitapları belirlemek amacıyla “Sözcüksüz Kitap Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Çalışma grubunda yer alan çocukların

sözcüksüz kitap anlatımları “Ver Elini” (Ferri, 2018) ve “Ay’a Okul Gezisi” (Hare, 2021) isimli 2 adet sözcüksüz kitap aracılığı ile toplanmıştır.

3.3.1 Genel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan çocukların doğum tarihi, cinsiyeti, doğum sırası, ailedeki çocuk sayısı, okul öncesi eğitime devam etme süresi, anne ve babanın öğrenim durumu ile ilgili bilgileri verileri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan genel bilgi formu 7 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2 Frostig Görsel Algı Testi

Frostig (1961) tarafından geliştirilen Frostig Görsel Algı Testi, göz motor koordinasyonu, şekil zemin ayırımı, şekil sabitliği, mekanda konumun algılanması ve mekansal ilişkilerin algılanması olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Göz motor koordinasyonu 16 madde, şekil zemin ayırımı 8 madde, şekil sabitliği 17 madde, mekanda konumun algılanması 8 madde, mekansal ilişkilerin algılanması 14 madde olmak üzere toplam 63 maddeden oluştuğu belirtilmiştir. Aral ve Bütün Ayhan (2016) tarafından uyarlanan Frostig Görsel Algı Testi’nin uyarlama sürecinde geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Marmara bölgelerini temsilen Ankara, Kayseri, Malatya ve Edirne illerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 4-7 yaş grubundan toplam 1382 çocuk olduğu aktarılmıştır. Araştırmacılar, Frostig Görsel Algı Testi’nin geçerliliğinin belirlenmesinde kapsam ve yapı geçerliliğini incelemiştir. Kapsam geçerliliğinin belirlenmesinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Yapı geçerliliğinin belirlenmesine yönelik olarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Dört, beş, altı ve yedi yaş için yapılan analiz sonucunda uyum indeksleri, hata değerleri ve χ^2/df değerleri Frostig Görsel Algı Testi’nin yeterli düzeyde uyumlu olduğu ifade edilmiştir. Araştırmacılar ayrıca testin geçerliliğini belirlemek için alt ve üst % 27’lik grupların karşılaştırılması yapmıştır. Tüm yaş gruplarında alt ve üst gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlendiği raporlanmıştır. Frostig Görsel Algı Testi’nin güvenirliğinin belirlenmesinde KR 20 ve test tekrar test katsayılarıyla incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda KR 20 güvenirlik değeri dört yaş için .68 ile .86 arasında, beş yaş grubu için .63 ile .84 arasında, altı yaş grubu için .49 ile .88, yedi yaş grubu için .51 ile .88 arasında olduğu belirlenmiştir. Test tekrar test katsayıları incelediğinde dört yaş için .64 ile .85 arasında, beş yaş için .66 ile .95 arasında, altı yaş için .49 ile .81 arasında, yedi yaş için .34 ile .65 arasında olduğu ifade edilmektedir (Aral ve Bütün Ayhan, 2016).

3.3.3 Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı

Çocukların hikâye anlama becerilerini ölçmek için Paris ve Paris (2003) tarafından geliştirilen “Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı” kullanılmıştır. Her kitabın konusuna ve içeriğine göre uyarlanan bu araç; resim yürüyüşü, açık ve örtük sorular olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Resim yürüyüşü olarak adlandırılan 5 madde çocukların kitaba ve öyküye aşina olup olmadığını kontrol eden soruları içermektedir. Açık ve örtük sorular ise çocukların öyküyü anlama düzeylerini değerlendirmek için kullanılmıştır. Beş sorudan oluşan açık sorular, karakterler, ortam, başlatıcı olay, sorun ve sonuç-çözüm gibi ana öykü unsurlarını ele alan daha yüzeysel anlama becerileri ile ilgilidir. Örneğin, "Bu öyküdeki karakterler kimler?" ve "Bu öykü nerede geçiyor?" gibi. Yine beş sorudan oluşan örtük sorular ise karakterlerin duyguları, düşünceleri, nedensel ilişkiler, tahminler ve tema hakkında çıkarımlarda bulunma gibi daha derin anlama becerileriyle ilgilidir. Ör; “Öykünün bu kısmında Fare ne hissediyor olabilir? Sence neden böyle hissediyor? Hikayenin bu kısmında ne konuşuluyor olabilir?”, Bu öykünün son resmi. Sence sonra ne olmuş olabilir? gibi (Paris ve Paris, 2003). Sorular, her sözcüksüz kitabı okuma oturumundan sonra her çocuğa kitap kapalı koşullarda sorulmuştur. Paris ve Paris'in (2003) dereceli puanlama anahtarına göre her soru 0 ile 2 puan arasında puanlanmıştır. Toplam hikâye anlama puanları 0 ile 10 arasında değişmektedir.

Bu araştırmada Öyküyü Anlama Aracının uygulama güvenilirliği Cohen'in Kappa katsayısı ile hesaplanmıştır. Cohen Kappa katsayısı, iki puanlayıcı arasındaki güvenirliliğin belirlenmesi için kullanılmaktadır (Şencan, 2005). Puanlayıcılar arası güvenirliliğin ölçülmesi için evrenin %10-20'sini temsil edebilecek bir örneklem alınır (Neuendorf, 2002). Bu amaçla araştırmaya katılan beş çocuğun Öyküyü Anlama Aracında yer alan sorulara verdikleri cevaplar önce araştırmacı tarafından puanlanmış, ardından okul öncesi eğitim uzmanı olan diğer bir puanlayıcıdan aynı test yanıtlarını puanlaması istenmiştir. Kodlayıcılar arası uyumu göstermek amacıyla “kappa katsayıları” hesaplanmıştır. Şencan (2005) Kappa katsayısının .20' den küçük olmasını zayıf uyum, .21 - .40 arasını kabul edilebilir uyum, .41- .60 arasını orta düzeyde uyum, .61- .80 arasını iyi düzeyde uyum, 0.81-1.00 arasını ise çok iyi uyum olarak tanımlamışlardır. Bu çalışmada kodlayıcılar arası Cohen'in Kappa katsayıları .783 ile 1.00 arasında değişmektedir.

Bu sonuçlar kodlayıcılar arasında iyi ve çok iyi düzeyde uyum olduğunu göstermektedir.

3.3.4. Sözcüksüz Kitap Değerlendirme Formu

Sözcüksüz Kitap Değerlendirme Formu araştırmada kullanılacak sözcüksüz kitapları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Değerlendirme formunun geliştirilmesi sürecinde alan yazında resimli kitaplarda ve sözcüksüz kitaplarda bulunması gereken özellikler, sözcüksüz kitapları değerlendirme araçları, çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarını inceleyen çalışmalar (Adak Özdemir ve Özdemir Beceren 2019, Gönen vd., 2014; Işıtan ve Doğan, 2015) analiz edilmiştir. Değerlendirme formu oluşturulduktan sonra okul öncesi eğitim alanında çalışan üç akademisyenden uzman görüşü alınarak forma son şekli verilmiştir. Sözcüksüz Kitapları Değerlendirme Formu, kitabın adı, yazar/çevirmen, resimleyeni, yayınevi, yayın yılı, baskı sayısı, sayfa sayısı gibi künye bilgileri yanı sıra sözcüksüz kitaplarda bulunması gereken ve görsel okuyucuların öyküyü anlatmalarını kolaylaştıracak unsurları içeren 14 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerde; kitapta yer alan karakter, mekan ve olayların çocukların yaşantısında aşına olabilecekleri bilinen öğeler olup olmadığı, söz konusu öğelerin kitapta devamlılığının olup olmadığı, resimlerin sadeliği, kolaylıkla yorumlanıp yorumlanmadığı, resimlerin öykü formatında giriş, gelişme ve sonuç oluşturacak şekilde sunulması. öyküde yer alan olay ve durumları okuyucunun tahmin edebileceği görsel ipuçlarının varlığı, kitabın sayfaları arasında nesne/varlık/ eylem değişiminde çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak bağlamın varlığı gibi unsurlar ele alınmaktadır. Bu formda yer alan maddeler “evet”, “kısmen”, “hayır” şeklinde derecelendirilmiştir.

3.3.5 Ver Elini

Yazar Giuliano Ferri’ nin 2018 de yayınlanan sözcüksüz çocuk kitabıdır. 22 sayfadan oluşur ve 21x21 cm ölçülerinde sert kapaklıdır. Kitabın ana karakteri fare, diğer karakterler ise kedi, domuz, koyun, tavşan, maymun, zürafa, fil, aslan ve ceylandır. Öykü duvarın önünde duran ve yine duvarın içinden çıkan bir çiçeğe bakan bir fare vardır. Daha sonraki sayfada farenin çiçeği almış olduğu ve duvardan bir tuğla düşmüştür. Daha sonra ki sayfalarda yeni bir hayvan eklenerek tuğla taşıma görselleri sunulmaktadır. Duvarda ki tuğlalar ortadan kalktığında karşı adada hayvanların olduğu görülmektedir. Öykü iki adayıbirleştiren tuğlalardan yapılmış bir köprü ve bir birlerine sarılan hayvanların görüntüsü ile bitmektedir.

3.3.6 Ay'a Okul Gezisi

Yazar John Hare'nin 2021 de yayınlanan sözcüksüz çocuk kitabıdır. 40 sayfadan oluşur ve 25.3x24.6 cm ölçülerinde kuşe kağıt baskıdadır. Kitabın ana karakterini astronot kıyafeti giymiş bir çocuk diğer karakterlerini ise arkadaşları, öğretmeni ve uzaylılar oluşturmaktadır. Öykü bir grup öğrencinin öğretmenleriyle birlikte Ay'a yaptıkları bir okul gezisiyle başlamaktadır. Ay'a ulaşan çocuklar Ay'ın yüzeyini keşfetmeye başlarlar. Ancak bir çocuk gruptan ayrılarak kendi başına farklı bir yöne gider ve resim çizerken uyuyakalır. Grubu kaçırmaz ve uzay aracını yakalayamaz. Yere oturmuş resim çizerken arkadan uzaylılar gelir. Çocuk onlara döndüğünde uzaylılar korka ve saklanır. Ardından çocuk uzaylılara boya kalemlerini uzatır. Uzaylılar üstlerine, kayalara resim yaparlar. Çocuğun öğretmeni gelir ve elinde bir bezle etrafı gösterir. Birlikte uzay aracına dönerler. Öykü çocuğun uzay aracında resim çizme görseli ile bitmektedir.

3.3.6. Çocuk Anlatımlarındaki Sözcük Sayısı

Çocukların sözcüksüz kitap anlatımları ses kaydına alınmış ve transkript edilerek yazıya dökülmüştür. Daha sonra çocukların anlatımlarında yer alan ikilemeler dışında ard arda tekrarlanan sözcükler, ünlem ifadeleri ve anlamsız sözcükler çıkarılarak toplam sözcük sayısı belirlenmiştir. Çocukların üretimlerinde kullandıkları toplam sözcük sayısı çocuğun üretkenliğinin bir ölçüsü olarak kullanılmıştır (Altun, 2018; Heilman vd., 2010; Heppner, 2016; Muñoz vd. 2003).

3.4 Veri Toplama Süreci

Bu bölümde veri toplama sürecinde yer alan aşamalara yer verilmiştir.

3.4.1 Pilot Uygulama

Araştırma yöntemini belirleme aşamasında okul öncesi dönemdeki çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarını gözlemlemek, çocukların kitap anlatımlarında görsel öğelerden yararlanma ve anlamlandırma durumlarını belirlemek, kitap sayfaları arasında bağlamdan kopmadan neden sonuç ilişkilerini kurma durumlarını incelemek ve yaş grubunun kitap anlatımlarındaki etkisini belirlemek amacıyla bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. 48-72 aylık 10 çocuğun katılımıyla gerçekleştirilen pilot uygulama sessiz ve sakin bir ortamda bireysel ve yüz yüze gerçekleşmiştir. Uygulama sürecinde “Evvel Zaman İçinde Bir Kar Fırtınasında (Johnson, 2019)” adlı sözcüksüz kitap masaya konularak çocuklara bu kitabın diğer kitaplardan biraz farklı olduğu, sözcüklerden oluşmadığı ve resimlerinin incelenerek anlatılabileceği ile ilgili bilgi verilmiştir. Kitabı

incelemek isteyen çocuklara fırsat tanınmış, kitabın adını soran çocuklara adı söylenmiş, kitabın içeriği hakkında bilgi verilmemiştir. Çocuklardan kitabı tutup, sayfalarını çevirerek sayfalarda bulunan resimleri dikkatli bir şekilde incelemeleri ve anlatmaları istenmiştir. Çocukların anlatımları ses kaydı ile alınmıştır. Uygulama ardından ses kayıtları transkript edilerek analiz edilmiştir. Çocukların anlatımları incelendiğinde; 60- 72 aylık çocukların 48- 72 aylık çocuklara göre anlatımlarında daha fazla görsel ipuçlarından yararlandıkları, neden sonuç ilişkilerini daha iyi kurdukları, görselleri daha fazla sözcükle anlatabildikleri, sayfalar arasında bağlamdan kopmadan öyküyü anlatabildikleri görülmüştür. Bu nedenle asıl çalışmanın 60-72 aylık çocuklarla gerçekleştirilmesine, uygulamada kullanılacak sözcüksüz kitapların belirli unsurlara (görsellerinin sade, resimlemelerde yer alan öğelerin karmaşık olmamasına, karakter ve olayların devamlılığının olması gibi) uygun seçilmesine karar verilmiştir.

3.4.2 Sözcüksüz Kitapların Belirlenmesi

Araştırma sürecinde ulaşılan 42 adet sözcüksüz kitap Sözcüksüz Kitap Değerlendirme Formu'nda belirlenen unsurlara göre incelenmiştir. Değerlendirmeler her kitap için ayrı ayrı yapılmış ve formda yer alan maddeler Evet: 2, Kısmen: 1 ve Hayır: 0 şeklinde derecelendirilerek puanlanmıştır. Değerlendirme sonucunda en yüksek puana sahip “Ver Elini” ve “Ay’a Okul Gezisi” sözcüksüz çocuk kitapları araştırmada veri toplama aracı olarak seçilmiştir.

3.4.3 Frostig Görsel Algı Testi Eğitimi

Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplama aracı olarak belirlenen “Frostig Görsel Algı Testi”, uygulaması ve değerlendirmesi özel yeterlilik gerektirdiği için araştırmacı ilgili test eğitimini alarak uygulama aşamasına geçmiştir.

3.4.4 Gerekli İzinlerin Alınması

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu (EK 1) ve çalışmanın yapıldığı okul öncesi eğitim kurumunun bağlı bulunduğu Ankara İl Sağlık Müdürlüğünden (EK 2) verileri toplamak için gerekli izinler alınmıştır. Ardından çalışma grubunda yer alan çocukların aileleri bilgilendirilerek çocukların çalışmaya katılmaları için onam belgeleri alınmıştır. Çalışmanın yürütüleceği kurumdaki yönetici, öğretmen ve aileler ile görüşülerek araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve zaman planlaması yapılmıştır.

3.4.5 Frostig Görsel Algı Testinin Uygulanması

“Genel Bilgi Formu”nun her çocuk için sınıf öğretmeni tarafından doldurulması istenmiştir.. Araştırmanın nicel verilerini toplama sürecinde “Frostig Görsel Algı Testi”nin uygulaması, oyun zamanında, sınıf ortamından uzak, sessiz, dikkati dağıtan unsurların bulunmadığı, uygun bir masa ve sandalyenin yer aldığı bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından uygulama öncesinde gerekli test materyalleri hazırlanmıştır. Çocuklara birlikte oyun oynanacağı söylenerek verilen yönergelere uygun bir şekilde kağıt üzerinde çizimler yapmaları istenmiştir. Test materyalleri çocukların ilgisini çekmekle birlikte sıkılan çocuklarla 1-2 dakikalık aralar verilerek tekrar odaklanması sağlanmıştır. Her çocuk ile bire bir ve yüz yüze ortalama 40 dakikalık oturumlar gerçekleştirilmiştir. Testin değerlendirme ölçütüne göre çocukların kağıt üzerindeki çizimleri puanlanmıştır.

3.4.6 Sözcüksüz Kitap Anlatımı Oturumları ve “Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı”nın Uygulaması

Frostig Görsel Algı Testi uygulaması ardından araştırmanın nitel verilerinin toplanması amacıyla birer hafta ara ile çalışma grubunda yer alan çocuklardan “Ver Elini” ve “Ay’a Okul Gezisi” sözcüksüz kitaplarını görsellere bakarak anlatmaları istenmiştir. Çocukların kitap anlatma oturumları yine her çocuk ile okul öncesi eğitim programının oyun zamanında, sessiz ve sakin bir ortamda bireysel ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde sözcüksüz kitap masaya bırakılarak çocuklara bu kitabın diğer kitaplardan biraz farklı olduğu, sözcüklerden oluşmadığı ve resimlerinin incelenerek anlatılabileceği ile ilgili bilgiler verilmiştir. Kitabı incelemek isteyen çocuklara fırsat tanınmış, kitabın adını soran çocuklara adı söylenmiş, kitabın içeriği hakkında bilgi verilmemiştir. Çocuklardan kitabı tutup, sayfalarını çevirerek sayfalarda bulunan resimleri dikkatli bir şekilde incelemeleri ve anlatmaları istenmiştir. Çocukların anlatımları ses kaydı ile alınmıştır. Çocukların kitap anlatımlarından sonra “Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı”nda yer alan sorular sorulmuştur. İlgili soru maddesini içeren kitap sayfasında ki görseller önce çocuğa gösterilmiştir ve ardından sorusu iletilmiştir. Yanıtlar ses kaydı ile alınmıştır. Ses kayıtları ortalama 5-10 dakikadır. İki hafta sonra “Ay’a Okul Gezisi” isimli sözcüksüz kitap için veriler toplanmıştır. Ses kayıtları ortalama 15-20 dakikadır. Ses kayıtları araştırmacı tarafından dinlenerek transkript edilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırma sonucu elde edilen nicel veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir. Analizlere başlamadan önce sayısal verilerin normal dağılıma uygunluğu Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) testleri, Histogram ve Q-Q Plot grafikleri ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda verilerin normal dağılımdan geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma grubunda yer alan çocukların görsel algı düzeyleri ile öykü anlama düzeyleri ve kitap anlatımlarına ilişkin sözcük sayıları ile öyküyü anlama düzeyleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir.

Araştırmanın nitel verileri içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizi, nitel verinin tutarlılığını ve anlamını ortaya koymak üzere nitel veriyi çözümleme ve anlam oluşturma işlemidir (Patton, 2002). Bu analiz; verileri kodlara ayırmayı ve ayrılan kodları sayarak belirli kategorilere ulaşmayı, belirlenen kategorilerden temalar oluşturmaya içerir (Akt. Baltacı, 2017). Bu çalışmada, çocukların ses kayıtlarından elde edilen veriler transkript edildikten sonra yazılı olarak kaydedilmiş ve veriler tümevarım yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda kodlar oluşturulmuştur. Kodlama, nitel veriyi sistematik bir düzen içerisine yerleştirme ve sınıflandırma sürecidir (Saldana, 2016). Kodlarla ilişkili olan kitaptaki görsel unsurlar doğrultusunda kategoriler belirlenmiş ve bu kategorileri kapsayan temalar oluşturulmuştur. Bu çalışmada okul öncesi çocuklarının öykü anlatımları sonrasında toplanan nicel ve nitel veriler analiz edilerek, toplanan verilerin daha iyi anlaşılabilmesi ve iki veri setinden elde edilen veriler arasındaki ilişkileri ortaya koyabilmek için elde edilen sonuçlar birleştirilmiştir.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik ve güvenilirlik, araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerin toplanması bulguların doğru bir şekilde sunulması, bulguların analizi ve yorumlanması aşamalarını ilgilendiren kaygılardır (Merriam, 2018). Bu çalışmada uygulama güvenirliğini sağlamak amacıyla öncelikle okul öncesi dönemdeki çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarını gözlemlemek ve uygulamanın yapılabilirliğini test etmek için pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir. 48-72 aylık 10 çocuğun katılımıyla gerçekleştirilen pilot uygulama sonucunda çalışmanın uygulanabilirliğine karar verilmiş ve uygulama sürecinde dikkat edilmesi gereken unsurlar belirlenmiştir.

Asıl uygulama için kodlama sürecine başlarken iç güvenilirliği sağlamak amacıyla bir kontrol kodlaması gerçekleştirilerek dört çocuğun sözcüksüz kitap anlatım verileri araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız olacak şekilde kodlanmıştır. Araştırmacının ve alan uzmanının birbirlerinden bağımsız şekilde gerçekleştirilen ilk kodlama sonunda araştırmacının güvenilirliği, Miles ve Huberman (1994) tarafından ortaya konan güvenilirlik hesaplama formülü ile hesaplanmıştır. Bu formül; “Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) şeklindedir. Miles ve Huberman formülüne göre bu araştırmacının güvenilirliği hesaplandığında bu oran % 86 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70’in üzerinde çıkması durumunda araştırma güvenilir kabul edildiğinden bu araştırmacının da güvenilir olduğu söylenebilir (Miles ve Huberman, 1994). Kontrol kodlaması sonrasında iki kodlayıcı arasındaki görüş ayrılıkları gözden geçirilmiş, bazı kodlar birleştirilmiş veya yeniden adlandırılmıştır. Kodlayıcılar görüş birliğine vardıldıktan sonra veriler araştırmacı tarafından kodlanmaya devam edilmiş ve kodlayıcı güvenilirliği sağlanmıştır.

4.BULGULAR

Okul öncesi çocukların sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerilerinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada elde edilen bulgular, nicel bulgular ve nitel bulgular olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır:

- Çalışma grubunda yer alan çocukların Frostig Görsel Algı Testi, öykü anlatımı sözcük sayıları ve öyküyü anlama boyutlarına ilişkin nicel bulgulara Tablo 4.1 – Tablo 4.7 arasında yer verilmiştir.
- Çalışma grubunda yer alan çocukların öykü anlatımlarına yönelik nitel bulgulara Şekil 4.1– Şekil 4.2 ve Fotoğraf 4.1- Fotoğraf 4.15 açıklamalarında yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtlanması gereken ilk araştırma sorusu “*Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların görsel algı düzeyleri nedir?*” olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırma sorusunun incelenmesi amacıyla betimsel istatistikler Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1 Okul öncesi çocukların Frostig görsel algı testine ilişkin betimsel istatistikler

	N	Min.	Max.	X	sd
Göz motor koordinasyon	19	26	100	82,32	22,49
Şekil zemin ayrımı	19	6	99	66,63	26,94
Şekil sabitliği	19	11	99	57,47	27,33
Mekanda konum	19	48	100	82,42	20,53
Mekansal algı	19	4	100	73,95	30,17
Frostig toplam	19	20	100	73,16	27,94

Tablo 4.1 incelendiğinde; araştırmaya katılan okul öncesi çocukların Frostig Görsel Algı Testi puanlarının 20 ile 100 arasında farklılık gösterdiği görülmektedir. Çocukların görsel algı düzeylerine yönelik hesaplanan ortalama değer 73,16 ($\pm 27,94$)’dür. Elde edilen ortalama değer araştırmaya katılan çocukların görsel algılarının orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermektedir. Testin alt boyutları olan göz motor koordinasyon boyutunda çocukların ortalamalarının 82,32 ($\pm 22,49$),

şekil zemin ayrımı boyutunda 66,63 ($\pm 26,94$), şekil sabitliği boyutunda 57,47 ($\pm 27,33$), mekanda konum boyutunda 82,42 ($\pm 20,53$) ve mekânsal algı boyutunda 73,95 ($\pm 30,17$) olduğu belirlenmiştir.

4.2. Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtlanması gereken ikinci araştırma sorusu “*Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların öyküyü anlama düzeyleri nedir?*” olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırma sorusunun incelenmesi amacıyla betimsel istatistikler Tablo 4.2 ve Tablo 4.3 de gösterilmiştir.

Tablo 4.2 Okul öncesi çocukların “Ver Elini” adlı kitabın öykü anlatımı sözcük sayıları ve öyküyü anlama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

	N	Min.	Max.	X	sd
VESS	19	45	210	98,21	46,28
VEResimokuma	19	2	10	6,26	2,23
VEAçık	19	4	9	6,00	1,37
VEÖrtük	19	2	9	5,37	1,54

Tablo 4.2 incelendiğinde; araştırmaya katılan okul öncesi çocukların Ver Elini adlı sözcüksüz kitabı anlatımları sözcük sayılarının 45 ile 210 arasında farklılık gösterdiği; çocukların öykü anlatımı sözcük sayılarının ortalamasının 98,21 ($\pm 46,28$) olduğu görülmektedir. Öyküyü anlama boyutlarına ilişkin bulgular incelendiğinde; resim okuma boyutunda çocukların ortalamalarının 6,26 ($\pm 2,23$), açık sorular boyutunda ortalamasının 6 ($\pm 1,37$), örtük sorular boyutunda ortalamasının 5,37 ($\pm 1,54$) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3 Okul öncesi çocukların “Aya Okul Gezisi” adlı kitabın öykü anlatımı sözcük sayıları ve öyküyü anlama boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler

	N	Min.	Max.	X	sd
AOGSS	19	36	409	186,16	21,96
AOGResimokuma	19	2	9	5,47	,50
AOGAçık	19	4	10	8,47	,377
AOGÖrtük	19	4	9	7,05	,301

Tablo 4.3 incelendiğinde; araştırmaya katılan okul öncesi çocukların Ay’a Okul Gezisi adlı sözcüksüz kitabı anlatımları sözcük sayılarının 36 ile 409 arasında

farklılık gösterdiği; çocukların öykü anlatımı sözcük sayılarının ortalamasının 186,16 ($\pm 21,96$) olduğu görülmektedir. Öyküyü anlama boyutlarına ilişkin bulgular incelendiğinde; resim okuma boyutunda çocukların ortalamalarının 5,47 (± 50), açık sorular boyutunda ortalamasının 8,47 (± 377), örtük sorular boyutunda ortalamasının 7,05(± 301) olduğu görülmektedir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtlanması gereken üçüncü araştırma sorusu “*Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların görsel algı düzeyleri, toplam sözcük sayısı ile öyküyü anlama düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?*” olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırma sorusu Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir.

Tablo 4.4 Okul öncesi çocukların görsel algı puanları ile «Ver Elini» öyküsünü anlama puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri

		Göz motor	Şekil zemin	Şekil sabit	Mekanda konum	Mekan ilişki	Ftop	VE Resim yürüyüşü	VE Açık	VE Örtük	VESS
Gözmotor	r	1	,624**	,467*	,560*	,200	,802**	,584**	,532*	,211	,359
Şekilzemin	r	,624**	1	,421	,523*	,504*	,847**	,488*	,529	,552**	,345
Şekilsabit	r	,467*	,421	1	,428	,251	,645**	,282	,228	,275	-,031
Mkonum	r	,560*	,523*	,428	1	,420	,702**	,670	,379	,479*	194
Milişki	r	,200	,504*	,251	,420	1	,592**	,373	,228	,766**	,064
Ftop	r	,802**	,847**	,645**	,702**	,592**	1	,613**	,517*	,562*	,366
VE Resim yürüyüşü	r	,542*	,621**	,282	,303	,373	,613**	1	,687**	,340	,597**
VE Açık	r	,536*	,706**	,152	,505*	,375	,517**	,743**	1	,220	-,191
VEÖrtük	r	,470*	,773**	,486*	,426	,508*	,743**	,562**	,220	1	-,159
VESS	r	,359	,345	-,031	194	,064	,366	,597**	-,191	-,159	1

*p<0.05; **p<0.01

Tablo 4.4 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi çocukların Frostig görsel algı toplam puanları ile öyküyü anlama alt boyutlarından resim yürüyüşü ile pozitif yönlü yüksek ($r = .613$, $p < .01$), açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde orta ($r = .517$, $p < .05$) ve örtük soruları anlama puanları ile yine pozitif yönde orta düzeyde ($r = .562$, $p < .05$) bir ilişki tespit edilmiştir. Frostig görsel algı testi alt boyutları ile öyküyü anlama soruları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; göz motor

koordinasyon puanları ile resim yürüyüşü puanları arasında pozitif yönde yüksek ($r = .584, p < .01$), açık sorulardan elde edilen puanlar arasında ise pozitif yönde orta düzeyde ($r = .532, p < .05$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Şekil zemin ayrımı puanlarının resim yürüyüşü puanlarıyla orta ($r = .488, p < .05$) ve örtük sorular puanlarıyla yüksek düzeyde ($r = .522, p < .05$); mekanda konum puanlarının resim yürüyüşü ($r = .670, p < .01$) ile yüksek düzeyde ve örtük sorular puanlarıyla orta düzeyde ($r = .479, p < .05$), mekânsal ilişkiler boyutunda ise örtük sorular puanlarıyla yüksek düzeyde ilişki ($r = .766, p < .01$) olduğu görülmektedir.

Ver Elini kitabına ilişkin toplam sözcük sayıları ile Frostig görsel algı toplam puanları ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($r = .36, p > .05$) resim yürüyüşü puanları ile pozitif yönde yüksek düzeyde ($r = .597, p < .01$), açık soruları anlama puanları ($r = -.191, p > .05$) ve örtük soruları anlama puanları ($r = -.159, p > .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.5 Okul öncesi çocukların görsel algı puanları ile «Aya Okul Gezisi» öyküsünü anlama puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri

		Göz motor	Şekil zemin	Şekil sabit	M konum	Malgı	Ftop	AOG Resim yürüyüşü	AOG Açık	AOG Örtük	AOG SS
Gözmotor	r	1	,624**	,467*	,560*	,200	,802**	,542*	,536*	,470*	,427
Şekilzemin	r	,624**	1	,421	,523*	,504*	,847**	,621**	,706**	,773**	,442
Şekilsabit	r	,467*	,421	1	,428	,251	,645**	,282	,152	,486*	,143
Mkonum	r	,560*	,523*	,428	1	,420	,702**	,303	,505*	,426	,397
Malgı	r	,200	,504*	,251	,420	1	,592**	,373	,375	,508*	,474*
Ftop	r	,802**	,847**	,645**	,702**	,592**	1	,631**	,663**	,743**	,576**
AOGResim yürüyüşü	r	,542*	,621**	,282	,303	,373	,631**	1	,743**	,674**	,652**
AOGAçık	r	,536*	,706**	,152	,505*	,375	,663**	,743**	1	,760**	,565*
AOGÖrtük	r	,470*	,773**	,486*	,426	,508*	,743**	,674**	,760**	1	,393
AOGSS	r	,427	,442	,143	,397	,474	,576**	,652**	,565*	,393	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 4.5 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi çocukların Frostig görsel algı toplam puanları ile öyküyü anlama alt boyutlarından resim yürüyüşü ile pozitif yönlü yüksek ($r = .631, p < .01$), açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek ($r = .663, p < .01$) ve örtük soruları anlama puanları ile yine pozitif yönde

yüksek düzeyde ($r = .743, p < .01$) bir ilişki tespit edilmiştir. Frostig görsel algı testi alt boyutları ile öyküyü anlama soruları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; göz motor koordinasyon puanları ile resim yürüyüşü puanları arasında pozitif yönde orta ($r = .542, p < .05$), açık sorulardan elde edilen puanlar arasında ise pozitif yönde orta düzeyde ($r = .536, p < .05$) ve örtük sorulardan elde edilen puanlar arasında ise pozitif yönde orta düzeyde ($r = .470, p < .05$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Şekil zemin ayrımı puanlarının resim yürüyüşü ($r = .621, p < .01$), açık sorular ($r = .706, p < .01$) ve örtük soru puanlarıyla yüksek düzeyde ($r = .773, p < .01$); şekil sabitliği puanlarının örtük sorularla orta düzeyde ($r = .486, p < .05$); mekânda konum puanlarının açık sorularla orta düzeyde ($r = .505, p < .05$), mekânsal ilişkiler boyutunda ise örtük sorular puanlarıyla orta düzeyde ilişki ($r = .508, p < .01$) olduğu görülmektedir.

Aya Okul Gezisi toplam sözcük sayıları ile Frostig görsel algı toplam puanları ile arasında pozitif yönde yüksek ($r = .576, p < .01$), resim yürüyüşü puanları ile pozitif yönde yüksek düzeyde ($r = .652, p < .01$), açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde orta düzeyde ($r = .565, p < .05$) ilişki olduğu örtük soruları anlama puanları arasında ise ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında çocukların görsel algı puanları arttıkça toplam sözcük sayılarının da arttığı söylenebilir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtlanması gereken dördüncü araştırma sorusu *“Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların öykü anlatımları sözcük sayıları ile öyküyü anlama düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?”* olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırma sorusu Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir.

Tablo 4.6 Okul öncesi çocukların “Ver Elini” öykü anlatımı sözcük sayıları ile öykü anlama boyutları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri

		VE Sözcük sayısı	VE Açık	VE Örtük
VE sözcük sayısı	r	1	,597 **	,181
	p		,007	,458
VE Açık	r	,597**	1	,220
	p	,007		,367
VE Örtük	r	,181	,220	1
	p	,458	,367	

*p<0.05; **p<0.01

Tablo 4.6 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi çocukların “Ver Elini” kitabını anlatımlarında kullandıkları sözcük sayısı ile öyküyü anlama alt boyutlarından açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek ($r = .597$, $p < .01$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Çocukların sözcük sayıları ile örtük sorulardan aldıkları puanlar arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = .181$, $p > .05$).

Tablo 4.7 Okul öncesi çocukların “Aya Okul Gezisi” öykü anlatımı sözcük sayıları ile öykü anlama boyutları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı değerleri

		AOG Sözcük sayısı	AOG Açık	AOG Örtük
AOG sözcük sayısı	r	1	,565 **	,393
	p		,012	,096
AOG Açık	r	,565**	1	,760
	p	,012		<,001
AOG Örtük	r	,393	,760	1
	p	,096	<,001	

*p<0.05; **p<0.01

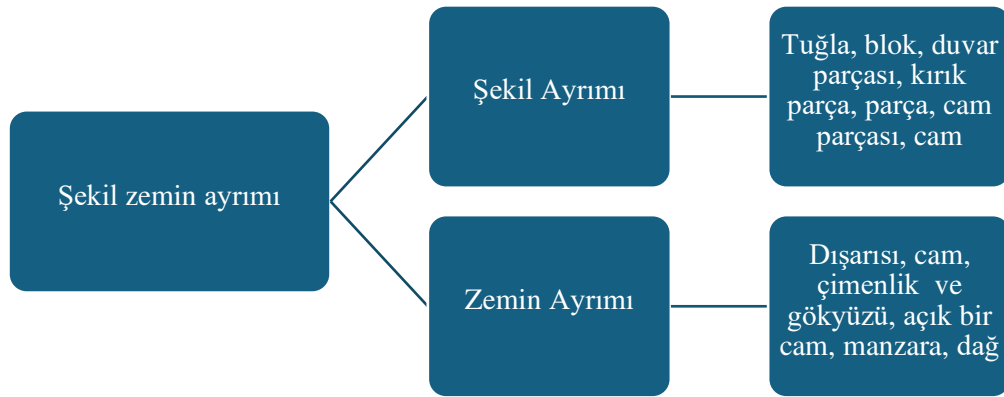
Tablo 4.7 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi çocukların “Aya Okul Gezisi” kitabını anlatımlarında kullandıkları sözcük sayısı ile öyküyü anlama alt boyutlarından açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek ($r = .565$, $p < .01$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Çocukların sözcük sayıları ile örtük

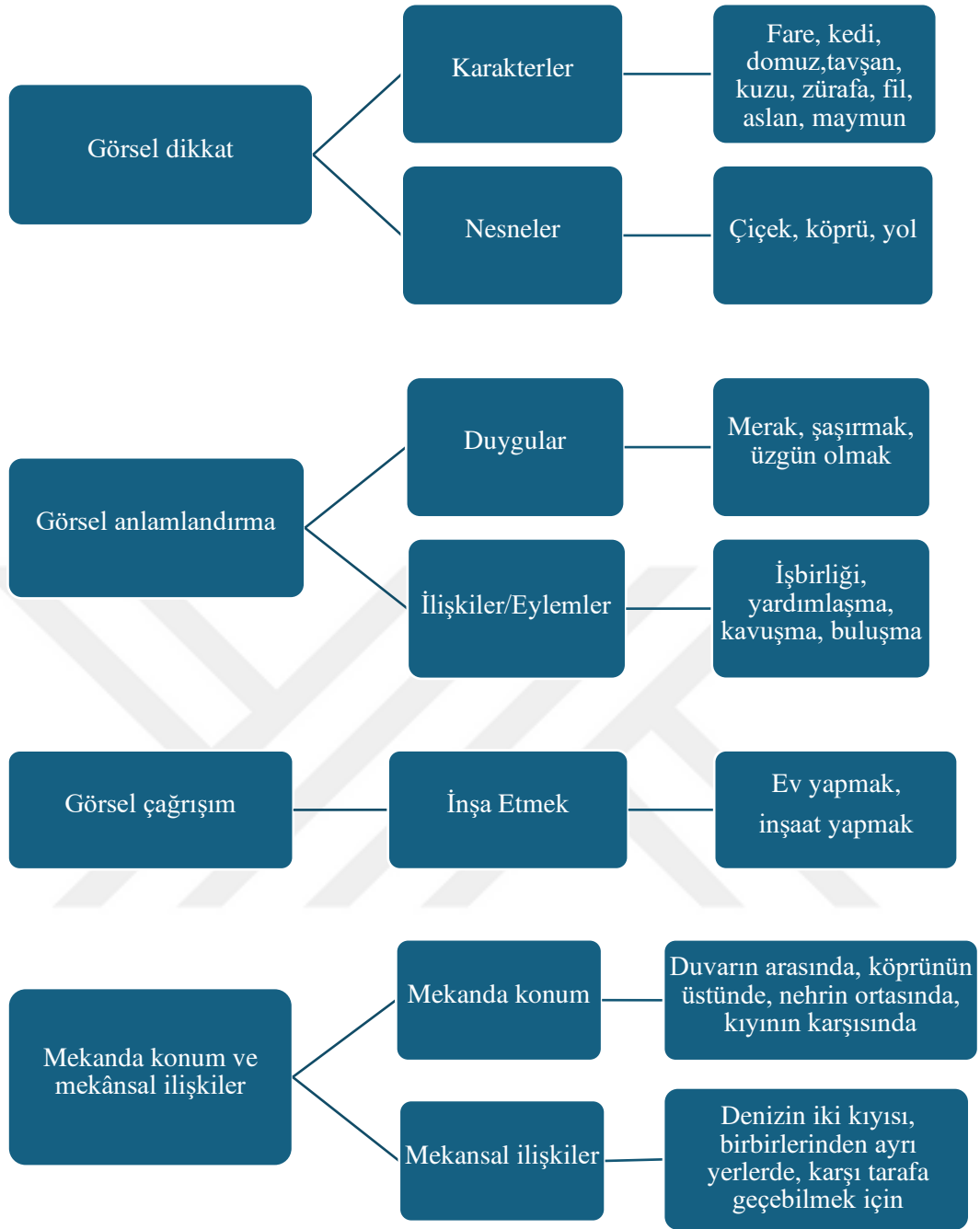
sorulardan aldıkları puanlar arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r=.393, p>.05$).

4.5. Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtlanması gereken beşinci araştırma sorusu olan “*Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların sözcüksüz kitaplardaki resimleri anlamalarına ve yorumlamalarına katkıda bulunan görsel algı faktörleri nelerdir?*” sorusu çocukların sözcüksüz kitap anlatımları içerik analizi ile incelenmiştir.

İçerik analizinde elde edilen veriler üç aşamada analiz edilmiştir (1) verilerin kodlanması, (2) kategori ve temaların oluşturulması, (3) kod, kategori ve temaların düzenlenmesi ve çocukların öykü anlatımlarından doğrudan alıntılar ile ilişkilendirilmesi (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmaya katılan okul öncesi çocukların “Ver Elini” ve “Aya Okul Gezisi” adlı sözcüksüz kitap anlatımlarına ilişkin ses kayıtlarının dökümü alınarak araştırmacı tarafından tekrarlı okumalar yapılmıştır. Yapılan tekrarlı okumalarda araştırma sorusu bağlamında elde edilen kodlardan kategorilere ve kategoriler doğrultusunda temalara ulaşılmıştır. “Ver Elini” kitabı için belirlenen temalara ilişkin kategori ve örnek kodlar Şekil 4.5.1 ‘de verilen şema ile açıklanmıştır. Okul öncesi çocuklarının sözcüksüz kitap anlatımlarını tam anlamıyla yansıtabilmek için doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

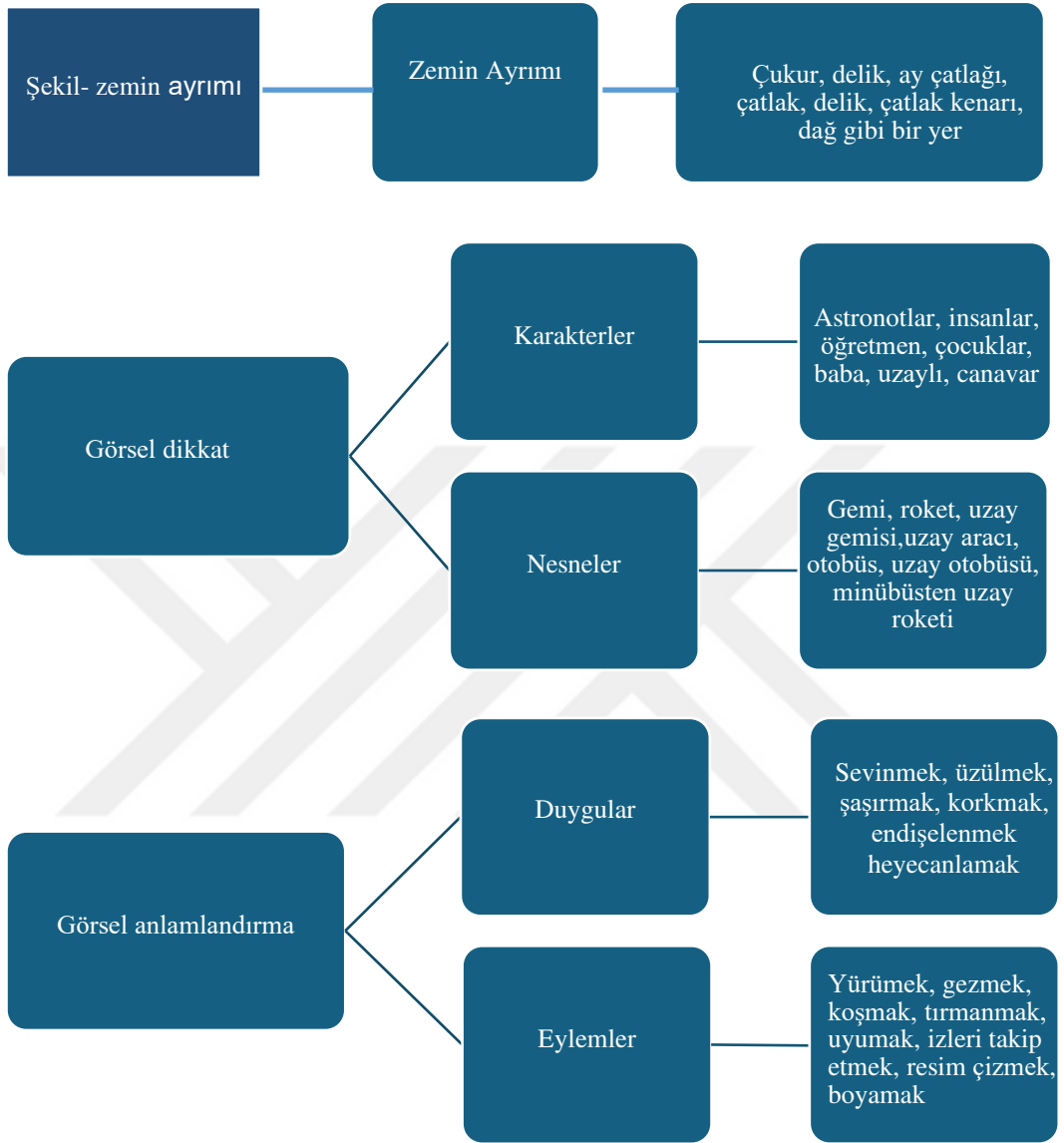

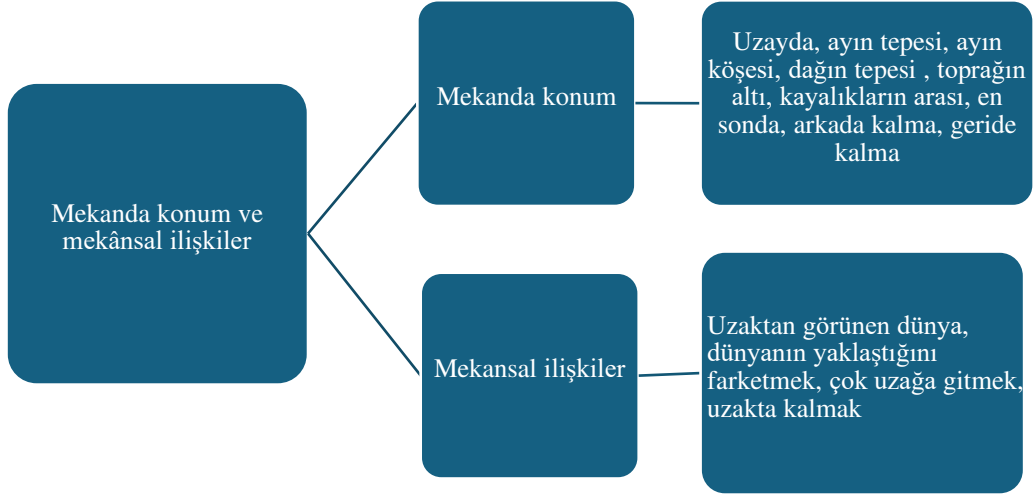
Şekil 4.1. Çocukların “Ver Elini” kitabı anlatımlarına ilişkin tema, kategori ve kodlar şeması

Şekil 4.1 incelendiğinde; içerik analizi sonucunda çocukların anlatımlarında yer alan görsel algı unsurlarına ilişkin 48 kod elde edilmiştir. Bu kodlar ile ilişkili görsel unsurlara ilişkin 9 kategori belirlenmiş ve bu kategoriler de 5 tema altında toplanmıştır. En fazla kodun mekanda konum ve mekânsal ilişkiler temasında üretildiği görülmektedir.

“Aya Okul Gezisi” kitabı için belirlenen temalara ilişkin kategori ve örnek kodlar Şekil 4.2’de verilen şema ile açıklanmıştır. Okul öncesi çocuklarının

sözcüksüz kitap anlatımlarını tam anlamıyla yansıtabilmek için doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Şekil 4.2 Çocukların “Ay’a Okul Gezisi” kitabı anlatımlarına ilişkin tema, kategori ve kodlar şeması

Şekil 4.2 incelendiğinde; çocukların anlatımlarına ilişkin 48 kod elde edilmiştir. Bu kodlar ile ilişkili görsel unsurlara ilişkin 7 kategori belirlenmiş ve bu kategoriler de 4 tema altında toplanmıştır. En fazla kodun mekanda konum ve mekânsal ilişkiler temasında üretildiği görülmektedir.

4.5.1. Şekil - Zemin Ayrımı

Görsel algı alanlarından biri olan şekil zemin ayrımı, görsel bir sahnenin figürler (nesne benzeri bölgeler) ve zeminler (arka plan benzeri bölgeler) halinde yorumlanmasını sağlayan, birçok uyarıcı arasından doğru uyarıcıyı algılamayı, uyarıcıları organize ederken şekli ve zemini ayırabilmeyi ifade eder (Dimiccoli, 2016, Plotnik, 2009). Çalışmaya katılan çocukların “Ver Elini” kitabında duvar taşı ve duvarda oluşan boşluğu çoğunlukla doğru tanımladığı, duvarda açılan boşluğun farklı bir manzaraya açıldığını ayırabildikleri ve “dışarı, cam, çimenlik, gökyüzü, açık bir cam, manzara, dağ” gibi ifadeler ürettikleri görülmüştür. Çalışmaya katılan çocukların “Ay’a Okul Gezisi” kitabında yeryüzü özelliklerini tanımladıkları “çukur, delik, ay çatlağı, çatlak, çatlak kenarı, dağ gibi bir yer, ayak izleri” ifadelerini ürettikleri belirlenmiştir.

Şekil zemin ayrımına yönelik “Ver Elini” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.1 ve Fotoğraf 4.2 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.1 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı Kapağı

Fotoğraf 4.2 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 2. Sayfa

Ç1: Fare çiçeği görmüş burda. Çiçeği koparmış. Sonra blok düşmüş ordan ve dışarısı görünmüş.

Ç5: Bir gün bir fare güzelce yürüyormuş bir çimenlikte. O da ne? Duvarların birinin arasında bir çiçek görmüş. Çok şaşırmış ve ona doğru yaklaştırmaya başlamış. Sonra onu eline almış. Çok şaşırmış. Niye burda bir çiçek olduğu merak ediyormuş. Bunu arkadaşlarıyla beraber çözebilirmiş ve sonra da bir tane duvar parçası düşmüş.

Şekil zemin ayırımına yönelik “Ay’a Okul Gezisi” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.3 ve Fotoğraf 4.4 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.3 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 1. Sayfa

Fotoğraf 4.4 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 5. Sayfa

Ç2: Ayın etrafı çok değişik ve çok enteresandı. Büyük astronot buralarda dağ gibi bir yerlere benziyo. Ordan geçmek çok zordu. Büyük astronot bu yüzden burdan zıplayın dedi. Birinci astronot zıpladı sonra ikinci ooo üçüncü dördüncü beşinci. Dünyamız uzaktan görünüyodu gerçekten. Sonra böyle dünyamızı izlemişlerdi.

Ç17: Ay çok değişikmiş. Astronotlar şaşırmış. Sonra en büyük olan öğretmen aya dokunmuş ve elinin izi çıkmış aya. Sonra ayda küçük küçük delikler görmüşler. O deliklerin içi çukurmuş. Sonra bir tane astronot ayın kenarına çıkmış. Bir tane astronot ayda zıplamış. Öğretmende onu tutmaya çalışmış. Bir tande çukura tam düşecekmiş ki kendini kurtarmış. Sonra hespi ayın orda bakmaya başlamışlar.

4.5.2. Görsel Dikkat

Günlük yaşamda karşılaştığımız tüm görsel sahneler çok miktarda algısal bilgiyle doludur ve oldukça karmaşıktır. Dikkat mekanizmaları, gördüklerimizi

nasıl sınırlayacağımıza ve neye göre hareket edebileceğimize karar vermemizi sağlar. “Görsel dikkat” görme sisteminin hemen hemen her seviyesinde sinyalleri modüle edebilen bir bilişsel mekanizmalar olarak tanımlanabilir (Evans vd., 2011). Çalışmaya katılan çocukların “Ver Elini” kitabında farklı nesne ve karakterlere dikkat ettikleri öyküde yer alan çiçek, köprü, yol nesneleri ile fare, kedi, domuz, tavşan, kuzu, zürafa, fil, aslan, maymun gibi karakterlere anlatımlarında yer verdikleri görülmüştür. Çocukların “Ay’a Okul Gezisi” kitabında ise karakterleri astronotlar, insnalar, öğretmen, çocuklar, baba, uzaylı, canavar; nesneleri ise gemi, roket, uzay gemisi, uzay aracı, uzay otobüsü, otobüs, minübüsten uzay roketi olarak anlatımlarında yer verdikleri görülmüştür.

Görsel dikkat temasına yönelik “Ver Elini” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.5 ve Fotoğraf 4.6 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.5. Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 4. Sayfa

Ç4: Fare yürürken bir çiçek görmüştü. Sonra da onu almak için çekerken baktı ki bir tuğla yere düşmüş.

Ç5: Bir gün bir fare güzelce yürüyormuş bir çimenlikte. O da ne? Duvarların birinin arasında bir çiçek görmüş. Çok şaşırmış ve ona doğru yaklaşmaya başlamış. Sonra onu eline almış. Çok şaşırmış. Niye burda bir çiçek olduğu merak ediyormuş.

Fotoğraf 4.6 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 17-18. Sayfa

Ç7: Burda da zürafa, antilop, aslan, fil, maymun kalmış bu adada. Sonra da köprü yapıyorlar. Köprüye ulaştılar kendilerini sevdiler.

Ç16: Koyun, tavşan, domuz, kedi, fare hepsi birlikte yapmış. Sonra bakmışlar ki ortada köprü yok. Birbirlerinden ayrı yerlerde kalmışlar. Maymun üzülmüş, aslan ağzını kapatmış, fil hortumunu bükmüş, zürafa boynunu eğmiş, karaca geyikte suratını buruşturmuş. Sonra hep birlikte ortaya köprü yapmaya karar vermişler.

Görsel dikkat temasına yönelik “Ay’a Okul Gezisi” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.7 ve Fotoğraf 4.8 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

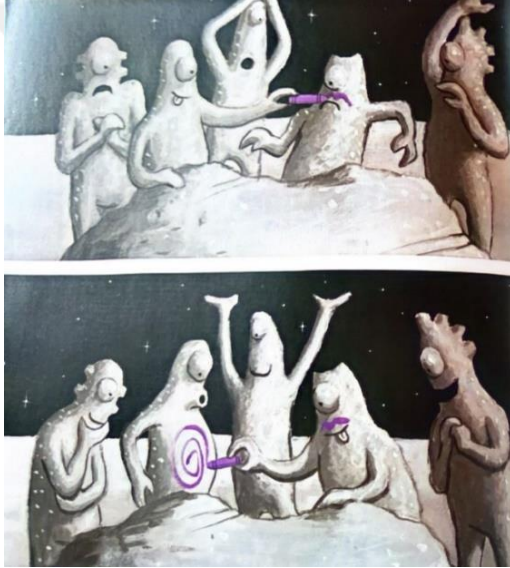

Fotoğraf 4.7 Ay’a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 13-14. Sayfa

Ç14: Ondan sonra bi bakmış ki nerde olduğunu bile bilmiyormuş daha. Bi bakınmış. Sonra diğerlerinin gittiğini farketmiş. Ondan sonra çocuk takip etmeye başlamış. Bakmış Bakmış. Hey demiş. Hu hu demiş. Ama hiçbirini duyup gelmemiş. Çünkü gemiler gemi gittiği için o yüzden de tek başına kalmış.

Ç17: Uyanmış bakmış ki bütün astronotlar gitmiş. Sadece o kalmış. Ortada ayak izleri kalmış. Demiş ki bütün astronotlar nereye gitti demiş. Sonra onların uçaklarını görmüş. Ellerini sallamış benim burda olduğumu anlasınlar diye. Sonra koşmuş onlara doğru. Hey beni bekleyeni demiş. Ama onu almadan gitmişler.

Ç18: Sonra uyukaya dalıp bi şey duyup uyanmıştı. Bi baktığında arkadaşları yoktu. Onlarda o sırada uzay otobüsüyle dünyaya gidiyordu.

Fotoğraf 4.8 Ay'a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 25. Sayfa

Ç1: Uzaylılar saklanmış. Sonra onlarda korkmayın demiş. Sonra onlarla arkadaş olmuş. Sonra birbirlerine boyamışlar. Sonra taşlarada resimler yapmışlar.

Ç14: Sonra diğer canavarlar boya kalemlerini göstermiş. Ondan sonra hepsi değişik renkleri almış birbirini boyamışlar. Hepsi biri bıyığı biri yuvarlağı herkesinkini. Ondan sonra bir sürü resim çizmişler.

4.5.3. Görsel Anlamlandırma

Çocukların anlam oluşturma becerileri okul başlamadan çok önce gelişir. Çocukların anlam oluşturma becerileri erken yıllarda yapılan dil ve erken okuryazarlık etkinlikleri, okuma ve hikaye anlatma gibi anlamlı dil deneyimleri yoluyla geliştirilebilir. Bir görsel iletişim ve temsil türü olarak çizim, çocuklar

tarafından pek çok farklı şekilde ve farklı anlam oluşturma amaçlarıyla kullanılabilir. Çocuklar, sözcüksüz resimli kitapları tartışırken ve kendi görsel temsillerini oluştururken bu göstergebilimsel kaynaklara ilişkin anlayışlarını uygulama fırsatlarına sahip olurlar. Bu tür uygulamalar çocukların görsel okuryazarlık yeterliliklerini de geliştirir (Akt. Hu, Liu ve Zheng, 2018; Kędra, 2018; Pantaleo, 2023). Bu çalışmada sözcüksüz kitaplarda yer alan illüstrasyonlara çocukların yükledikleri anlamlar kodları oluşturmuş, bu kodlar duygular ve ilişkiler/eylemler kategorilerini oluşturmuştur. Çalışmaya katılan çocukların “Ver Elini” kitabında karakterlerin yüz ifadeleri ve içinde bulundukları durumları anlamlandırarak duyguları ifade ettikleri, yine resimlerdeki farklı durumları işbirliği yapmak, buluşmak veya kavuşmak olarak anlamlandırdıkları görülmektedir. Çocukların “Ay’a Okul Gezisi” kitabında ise duyguları ifade ettikleri, resimlerdeki farklı durumları yürümek, gezmek, koşmak, tırmanmak, uyumak, izleri takip etmek, boyamak olarak anlamlandırdıkları görülmektedir.

Görsel anlamlandırma yönelik “Ver Elini” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.9 ve Fotoğraf 4.10 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.9 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 13-14. Sayfa

Ç5: Birbirlerine yardım etmişler. Elbirliği ile çabucak işleri bitmiş

Ç13: Yardımlaşarak birleşmeye çalıştılar

Fotoğraf 4.10 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 19-20. Sayfa

Ç13: Köprüyü yapmışlar. Birbirlerine ulaşmayı başarmışlar.

Ç17: Birlikte köprü yapmaya karar vermişler. Köprü yapıp birbirlerine kavuşacaklarmış.

Ç17. Maymun kavuşamadıkları için üzgünmüş.

Görsel anlamlandırma yönelik “Ay’a Okul Gezisi” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.11 ve Fotoğraf 4.12 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.11 Ay’a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 3-4. Sayfa

Ç2: Herkes bütün astronotlar gemisinden inmiş ve ayda gezmeye başlamışlar. Sonra yürümüşler yürümüşler çok uzaklara gitmişler. Tabi bir tane astronot geride kalmış

Ç12: Bu uzay gemisi aya gelmiş. Saçma bi şekilde bi çocuk defter ve kalemler getirmiş. En sondaymış. Ondan sonra çıkıp yürümüşler. Ondan sonra ayı gezmişler.

Fotoğraf 4.12 Ay’a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 21. Sayfa

Ç5: Sonrada uzaylılar toplanınca bir anda arkasına döndü. Ve burda böyle uzaylılar vardı. Öyle korktular ki kayanın arkasına saklandılar.

Ç12: Ordaki astronot geri resim çiziyomuş. Uzaylılar korkmuşlar. Neden korktuğunu bilmiyomuş astronotta. Sonra ondan saklanmışlar.

4.5.4. Görsel Çağrışım

Resimli kitap, çok yönlü bir araç olarak hem sözlü hem de görseller aracılığıyla iletişim kurduğundan, illüstrasyon genç okuyucuların anlam algısında önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmalar görsellerin bir okuma aracı olarak önemini ve aynı zamanda erken okuryazarlığını geliştirmede güçlü bir araç olduğunu vurgulamıştır (Walsh, 2003). Çocuklar görsel materyalleri gerçek, görsel ve metaforik düzeylerde anlamlandırabilirler. Bu özellikleriyle yetkin görsel okuyucular oldukları söylenebilir. Farklı bakış açılarını anlayabilir, karakterlerin ruh hallerini, mesajları ve duyguları analiz edebilir, kişisel tepkiler verebilirler (Arizpe & Styles, 2003). Öykü konusunun çocukların aşına olduğu ortamlardan türetilmesi, ne çok basit ne de belirsiz olması, onların düşüncelerini motive etmesi ve anlamlandırması, öykünün kodunun çözülmesine böylece görsel çağrışımların oluşmasına önemli ölçüde katkıda bulunur (Dermata & Scarpelos, 2017). Bu çalışmada “Ver Elini” kitabında dört çocuğun tuğla görselini inşaat yapma ile ilişkilendirdiği ve çocukların tuğla resminin çağrışımı ile karakterin ev yapmak istediğini belirttiği görülmüştür.

Görsel çağrışıma yönelik “Ver Elini” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.13 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.13 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 11-12. Sayfa

Ç8: *Cam düşünce napcağını düşünüp düşünüp düşünüp. Sonra inşaatçıları çağırıp her betonu kaldırıp yerine ev yapayı düşünmüş.*

Ç10: *Fare yeni bir ev yapmak istiyormuş. Bir gün en sevdiği çiçeği koymuş. İnşaata gelsinler diye. Sonra da fare gelmesini beklemiş. Çiçeği koyup gelmesini beklemiş.*

Ç12: *Fare varmış. İnşaatta çalışıyormuş. Sonra bi tane duvarda çiçek görmüş ve şaşırmış. Çiçeği koparmaya çalışmış ama koparamamış. Sonra bi tane şey düşmüş. Bi tane duvarın parçası düşmüş. Sonra üzülmüş. Sonra onu alıp bi yere götürmüş. Sonra bi tane kendine arkadaş bulmuş. Kediyle beraber inşaat yapıyormuş.*

Ç17: *Bir fare varmış. Evi yokmuş. Kendine ev yapmaya karar vermiş. Sonra evin kenarında çiçek bulmuş. O çiçeği boşluğa koymuş olmamış. Sonra yerde bi tane tuğla bulmuş. Götürmüş yeniden yerine takıp devam etmiş evini yapmaya. Sonra bütün arkadaşlarını toplayıp evini yapmasına yardım etmelerini istemişler.*

4.5.5. Mekanda Konum ve Mekânsal İlişkiler

Çocuklar, dünyaya geldikleri andan itibaren içinde bulundukları mekânla sürekli etkileşim içindedirler. Mekânda konum, insanın çevresindeki diğer insanlar ve nesnelerle kendisi ve/veya birbirleriyle arasında kurduğu ilişkidir (Mart vd., 2023). Bir öyküdeki temel unsurlarından biri, onun geçtiği ortamdır, yani olayların gerçekleştiği zaman ve mekandır. Her ne kadar resimli kitaplarda zaman ve mekan kavramlarını ve bunların karşılıklı ilişkilerini inceleyen araştırmalar olsa da, bu kavramların, özellikle sözsüz kitaplarla ilgili yeni çalışmalara ihtiyaç vardır (Missiou & Anagnostopoulou, 2016). Bu çalışmada araştırmaya katılan çocukların “Ver Elini” ve “Ay’a Okul Gezisi” kitaplarının anlatılarında yer verdikleri mekanda

konum ve mekânsal ilişkilerle ilgili ifadeler çalışmada bu temanın en fazla kod üretilen tema olmasını sağlamıştır.

Mekanda konum ve mekânsal ilişkiler temasına yönelik “Ver Elini” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.14 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.14 Ver Elini Sözcüksüz Çocuk Kitabı 17-18. Sayfa

Ç1: *Burda bi fare varmış. Fare bi bakmış ki orda duvarın arasında çiçek varmış. Sonra da onu koparmaya çalışmış ama koparamamış.*

Ç2: *Sonra tuğlaları bozup yeni bir köprü yapmışlar. Sulardan köprü daha güzel karşı tarafa gidebilecekleri bi köprü yapmışlar*

Ç5: *Sonra da çok az kalmış bitmesine. Ama arkadaşları baya bi yorulmuş. Ama sonra da bir nehrin ortasında kalmışlar. Sonra da bir fikir bulmuşlar. O kaldırdıkları duvar parçalarıyla bir köprü yapabilirlermiş.*

Mekanda konum ve mekânsal ilişkiler temasına yönelik “Ay’a Okul Gezisi” kitabı anlatım örnekleri Fotoğraf 4.15 bağlamında aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 4.15 Ay’a Okul Gezisi Sözcüksüz Çocuk Kitabı 3-4. Sayfa

Ç9: Astronotlar uzaya gelmiş. Yürümeye başlamışlar. Çukurdan atlamışlar. Biri çok arkada kalmış.

Ç14: Ama en sonunda birisi varmış. O yüzden de yaklaşmak için çabalyomuş. Eşyaları olduğu için ilerlemeye çalışırken bi türlü ilerleyemiyomuş.

Ç17: Sonra ayda küçük küçük delikler görmüşler. O deliklerin içi çukurmuş. Sonra bir tane astronot ayın kenarına çıkmış. Bir tane astronot ayda zıplamış.

5.TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocukların görsel algı becerileri ile sözcüksüz kitap anlatımları incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular alan yazında yer alan diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırılarak araştırma soruları ışığında tartışılmıştır.

5.1 Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu başlık altında “Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların görsel algı düzeyleri nedir?” araştırma sorusuna ilişkin bulgularla ilgili tartışma ve yorum paylaşılmıştır.

Tablo 4.1 incelendiğinde çocukların görsel algı düzeylerine yönelik hesaplanan ortalama değer 73,16 ($\pm 27,94$)’dür. Elde edilen ortalama değer araştırmaya katılan çocukların görsel algılarının orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermektedir.

Yapılan literetür incelemesinde de araştırma bulgularına uygun sonuçlar elde edilmiştir. Hammil ve arkadaşları (1993), DTVP-2 testi kullanılarak yapılan çalışmalarda, çocukların görsel algı becerilerinin yaşlarına göre genel olarak ortalamanın üzerinde olduğunu belirtmişlerdir. Uyanık (2015) araştırmasında 48-60 ve 61-72 ay grubu çocukların görsel algı gelişim düzeylerinin incelemiştir. Çocukların görsel algı gelişim düzeylerini belirlemek için Frostig Gelişimsel Görsel Algı Testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda 48-60 ay yaş grubu çocukların görsel algı gelişim düzeyinin 61-72 ay grubu çocukların görsel algı gelişim düzeyinden anlamlı derecede düşük çıktığı gözlenmiştir.

5.2 Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu başlık altında “Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların öyküyü anlama düzeyleri nedir?” araştırma sorusuna ilişkin bulgularla ilgili tartışma ve yorum paylaşılmıştır.

“Ver Elini” sözcüksüz kitabına ilişkin bulgular incelendiğinde açık sorular boyutunda ortalamanın 6 ($\pm 1,37$), örtük sorular boyutunda ortalamanın 5,37($\pm 1,54$) olduğu görülmektedir. “Ay’a Okul Gezisi” sözcüksüz kitabına ilişkin bulgular incelendiğinde açık sorular boyutunda ortalamanın 8,47 ($\pm 3,77$), örtük sorular boyutunda ortalamanın 7,05($\pm 3,01$) olduğu tespit edilmiştir. “Ver Elini” ve “Ay’a

Okul Gezisi” sözcüksüz kitaplarına ait öykü anlama sorularından aldıkları puanların ortalamasının üzerinde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Jung ve Hong (2000), sözcüksüz kitaplarla yapılan hikaye oluşturma etkinliklerinin çocukların dil becerileri üzerindeki etkilerini araştırdığı çalışmada sözcüksüz kitaplarla hikaye oluşturan çocukların kelime dağarcığı, dil anlama ve hikaye yazma becerileri, öğretmenlerinin anlattığı hikayeleri dinleyen çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Horst ve Houston-Price (2015) çalışmada sözcüksüz kitapların metin içeren kitaplara göre daha fazla etiketleme ve açıklamaya olanak sağladığı görülmüştür.

Chappora-Moreno vd. (2017) çalışmada sözcüksüz resimli kitapların metin içeren kitaplarla karşılaştırıldığında, sözcüksüz resimli kitap koşulunda çocukların önemli ölçüde daha fazla kelime belirteci, kelime türü ve ifade ürettiği sonucuna ulaşmıştır.

Oakes ve Rakison’nun (2003) araştırmasında, görsel algının erken okuryazarlık becerilerinin gelişimindeki rolünü incelemiştir. Çocukların nesneleri ve olayları görsel olarak tanımlama yeteneği ile dil gelişimi arasında güçlü bir bağlantı olduğu bulunmuştur. Görsel algının, çocukların kelime dağarcığını ve dil anlama becerilerini geliştirmede kritik bir rol oynadığı gösterilmiştir.

Hyang-Boon ve Ahn’un (2022) çalışmada sözcüksüz kitapların çocuklara görsel algı kazandırdığı ve çocuklarda anlam geliştirme süreçlerini olumlu etkilediği görülmüştür.

Bu çalışmanın sonucunda çocukların görsel algı, dil ve anlama becerilerinin gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda görsel algı becerilerinin çocukların hikaye anlatımlarına ve hikayeyi anlamlandırmalarına destek sağladığı söylenebilir. Görsel algı, çocukların çevresel uyaranları anlamlandırma ve yorumlama becerileri açısından kritik bir öneme sahiptir. Görsel algı becerilerinin yüksek olması, çocukların öğrenme süreçlerinde ve akademik başarılarında önemli bir rol oynar (Frostig, 1964). Öykü anlama sorularından alınan puanların ortalamasının üzerinde olması, çocukların görsel anlama becerilerinin gelişmiş olduğunu gösterir. Bu beceriler, akademik başarı ve sosyal beceriler açısından kritik öneme sahiptir. Çocukların öykü anlama yeteneklerinin güçlü olması, onların eleştirel düşünme ve çıkarım yapma kapasitelerinin yüksek olduğunu işaret eder (Paris ve Paris, 2003). Bu çalışmanın

bulguları, önceki araştırmalarla uyumludur. Frostig Görsel Algı Testi puanlarının yüksek olması, görsel algı becerilerinin gelişmiş olduğunu sözcük sayıları ve öykü anlama puanları, dil gelişimi ve anlama becerilerinin birbirine bağlı olduğunu ortaya koymaktadır (Paris ve Paris, 2003).

5.3 Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu başlık altında “Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların görsel algı düzeyleri, toplam sözcük sayısı ile öyküyü anlama düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” araştırma sorusuna ilişkin bulgularla ilgili tartışma ve yorum paylaşılmıştır.

“Ver Elini” sözcüksüz kitabına ilişkin bulgular incelendiğinde Frostig görsel algı açık sorular ile orta düzeyde ($r = .517, p < .05$) pozitif yönde ve örtük soruları anlama puanları ile yine pozitif yönde orta düzeyde ($r = .562, p < .05$) bir ilişki olduğu görülmektedir. “Ay’a Okul Gezisi” sözcüksüz kitabına ilişkin bulgular incelendiğinde Frostig görsel algı puanlarının sözcük sayıları ile pozitif yönde yüksek ($r = .576, p < .01$), açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek ($r = .663, p < .01$) ve örtük soruları anlama puanları ile yine pozitif yönde yüksek düzeyde ($r = .743, p < .01$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Styles ve Arizpe (2001) araştırmasında, çocukların görsel işaretleri tanıdığı, resimlerdeki detayları fark ettikleri ve öykü içerisinde ki anlamsal boşlukları doldurdıkları sonucuna ulaşmışlardır. Çocukların görsel unsurları ifade ederken zorlanmadıklarını duygusal ifadelerle tüm çocukların yer verdiğini, yaşla birlikte açık bir şekilde ilişkili olan görsel okumanın gelişiminin ilerlediğine yer vermişlerdir.

Jakob (2020) çalışmasında, sözcüksüz kitapların çocuk edebiyatındaki yerini ve bu kitapların çocuklar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Sözcüksüz kitaplar, çocukların görsel ve dil becerilerini geliştirmelerine, yaratıcı düşünme kapasitelerini artırmalarına ve duygusal zekâlarını geliştirmelerine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Bu kapsamda sözcüksüz kitaplarda resimlerin hak ettiği değere kavuştuğu ve okurun görsel dille tam anlamıyla bütünleşmesine katkı sağladığını belirtmiştir.

Pantaleo’nun (2023) araştırma sonuçlarına bakıldığında sözcüksüz kitapların çocukların dil gelişimini, eleştirel düşünme becerilerini, görsel anlam oluşturma becerilerini, estetik anlayışlarını, iletişim ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirme becerilerini geliştirdiği görülmüştür.

Bulgular, çocukların görsel algı becerileri ile dil ve anlama yetenekleri arasında önemli bağlantılar olduğunu göstermektedir. Frostig Görsel Algı Testi puanlarının resim yürüyüşü puanları ile pozitif yönde güçlü bir ilişki göstermesi, çocukların görsel algı becerilerinin, görsel materyallerle ilgili etkinliklerdeki performanslarını etkilediğini göstermektedir. Çocukların görsel bilgileri işleme ve yorumlama becerilerinin, resimlerle ilgili görevleri etkileyen faktörler olduğu söylenebilir.

Frostig görsel algı puanları ile öyküyü anlama açık ve örtük sorulara ilişkin puanlar arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunması, görsel algı becerilerinin dil ve anlama becerilerini desteklediğini göstermektedir. Açık sorular, metinde doğrudan belirtilen bilgileri içerirken, örtük sorular, metinde doğrudan belirtilmeyen ancak çıkarım yapmayı gerektiren bilgileri içerir. Bu bulgu, çocukların görsel algı yeteneklerinin, öyküleri anlama ve yorumlama kapasitelerini artırdığını göstermektedir (Paris ve Paris, 2003). Bu çalışma, mevcut literatürle uyumludur ve görsel algı ile dil becerileri arasındaki ilişkiyi destekler. Benzer şekilde, Nicolopoulou (2008) ve Paris ve Paris (2003) tarafından yapılan çalışmalar, dil ve anlama becerilerinin çocukların genel bilişsel gelişimleri için kritik olduğunu göstermiştir. Bu çalışmanın bulguları, yazın bulgularını desteklemekte ve görsel algı becerilerinin, dil ve anlama becerileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

5.4 Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu başlık altında “Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların öykü anlatımları sözcük sayıları ile öyküyü anlama düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” araştırma sorusuna ilişkin bulgularla ilgili tartışma ve yorum paylaşılmıştır.

“Ver Elini” sözcüksüz kitap anlatımlarında kullandıkları sözcük sayısı ile öyküyü anlama alt boyutlarından açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek ($r = .597$, $p < .01$) bir ilişki olduğu görülmüştür. “Ay’a Okul Gezisi” sözcüksüz kitap anlatımlarında kullandıkları sözcük sayısı ile öyküyü anlama alt boyutlarından açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek ($r = .565$, $p < .01$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Ganea ve Deloache (2008) yaptıkları çalışmada çocukların, resimli kitaplarda gerçekçi fotoğraflar ve çizimlere yer verilmesinin, daha az gerçekçi çizimlere göre resim ve nesne arasındaki anlatımlarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar, resimde kullanılan işaretlerin ve referans alınan nesnenin

arasındaki yüksek seviyedeki algısal benzerliğin önemini ve böylece çocukların aralarında bilgi aktarmasına yardımcı olduğunu göstermektedir.

Guijarro (2013) resimli çocuk kitaplarındaki görsel unsurların, çocukların öyküleri anlamalarına katkıda bulunduğunu, olay örgüsünün belli aşamalarında anlatı gerilimi oluşturduğunu ve karakterlerin çocuklarla arasında bir bağ kurulmasına yardımcı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bulgular, çocukların görsel materyaller aracılığıyla hikaye anlatırken açık sorulara verdikleri yanıtların net ve detaylı olduğunu göstermektedir. Açık sorular, metinde doğrudan belirtilen bilgileri içerir ve çocuklar, görsel ipuçlarını kullanarak bu sorulara daha rahat yanıt verebilmektedirler (Paris ve Paris, 2003). Örtük sorulara ilişkin puanlar ile öykü anlatımı sözcük sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Örtük sorular, metinde doğrudan belirtilmeyen ancak çıkarım yapmayı gerektiren bilgileri içerir. Çocukların bu tür sorulara yanıt verirken daha fazla zorlandıkları ve görsel materyallerin bu süreçte yeterince yardımcı olamadığı söylenebilir.

5.5 Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu başlık altında “Araştırmaya katılan 60-72 aylık çocukların sözcüksüz kitaplardaki resimleri anlamalarına ve yorumlamalarına katkıda bulunan görsel algı faktörleri nelerdir?” araştırma sorusuna ilişkin bulgularla ilgili tartışma ve yorum paylaşılmıştır.

Çocukların "Ver Elini" adlı sözcüksüz kitap anlatımlarının içerik analizinde, görsel algı unsurlarına ilişkin 48 farklı kod belirlenmiştir. Bu kodlar, görsel unsurlarına ilişkin 9 kategori belirlenmiştir ve bu kategoriler 5 tema (Şekil-Zemin Ayrımı, Görsel Dikkat, Görsel Anlamlandırma, Görsel Çağrışım ve Mekânda Konum-Mekansal İlişkiler) altında toplanmıştır. Çocukların "Ay'a Okul Gezisi" kitabı üzerinden yapılan analizde ise çocukların anlatımlarında 48 kod elde edilmiştir. Bu kodlar, 7 kategori ve 4 tema (Şekil-Zemin Ayrımı, Görsel Dikkat, Görsel Anlamlandırma, Mekânda Konum-Mekansal İlişkiler) altında toplanmıştır. Her iki kitap için yapılan analizlerde de çocukların anlatımlarında en çok kodun "Mekânda Konum ve Mekânsal İlişkiler" temasında toplandığı görülmüştür.

Crawford ve Hade'nin (2000) çalışmasından elde edilen veriler çocukların sözsüz resimli kitapları basılı metinlerin okunmasında kullanılanlara benzer anlamlandırma süreçlerini kullanarak anlamlandırdıklarını göstermektedir. Çocuklar, bu tür kitaplarda anlam oluşturmak için önceden sahip oldukları bilgi ve

deneyimlerden yararlanır, metinler arası ipuçlarını dikkate alır, çeşitli bakış açıları geliştirir, hikayenin diliyle sürece güvenerek etkileşimde bulunurlar ve okuma sürecinde aktif ve eğlenceli davranışlar sergilerler. Bu gibi çalışmalar, okumanın bir anlam oluşturma deneyimi olduğu ve bu anlam oluşturma sürecinin çocukların metindeki görsel ipuçlarına yanıt verme yeteneği tarafından desteklenip kolaylaştırıldığı inancını doğrulamaktadır.

Yu'nun (2012) araştırma sonuçları, çocukların resimli kitapları okurken görsel ipuçlarını aktif olarak kullandıklarını ve bu ipuçlarının hikayeyi anlamalarına yardımcı olduğunu, resimler aracılığıyla hikayenin duygusal ve anlamsal içeriğini daha iyi kavrayabildiklerini göstermiştir. Benzer şekilde bu çalışmada da çocukların görsel ipuçlarından yararlanarak anlam oluşturmaları özellikle görsel anlamlandırma ve görsel çağrışım temalarında ele alınmıştır.

Miller'ın (2015) çocukların sözcüksüz kitaplar aracılığıyla ürettikleri anlatımlarıyla, hangi unsurların dilsel üretimi daha fazla teşvik ettiğini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, çocukların dört farklı sözcüksüz kitaba ilişkin anlatımlarını inceleyerek, bir kitaptaki kelime üretiminin diğer kitaplardan fazla olduğunu ortaya koymuştur. Görsel unsurların çeşitliliği ve hikaye akışının belirginliği, çocukların daha fazla kelime üretmelerine ve daha ayrıntılı anlatımlar yapmalarına katkı sağlamıştır.

Alan yazında incelen araştırmalar ve bu çalışmanın bulguları, çocukların görsel algı becerilerinin dilsel üretimlerini ve anlatımlarını nasıl etkilediği konusunda bilgiler sunmaktadır. Frostig'in görsel algı testinin alt boyutlarının temalar olarak kullanılması, çocukların görsel algı yeteneklerinin farklı boyutlarını anlamaya yönelik bir yaklaşım sağlamıştır.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönem çocuklarının sözcüksüz kitap anlatımları ile görsel algı becerilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Araştırmanın birinci sorusu doğrultusunda; çalışma grubunda yer alan çocukların görsel algı düzeylerine yönelik hesaplanan ortalama değer 73,16 ($\pm 27,94$)'dür. Elde edilen ortalama değer araştırmaya katılan çocukların görsel algılarının orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu doğrultusunda; çocukların öykü anlama düzeyleri incelendiğinde; “Ver Elini” sözcük kitap anlatımlarına ilişkin resim okuma boyutunda çocukların ortalamalarının 6,26, açık sorular boyutunda ortalamasının 6, örtük sorular boyutunda ortalamasının 5,37 olduğu, çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarında kullandıkları sözcük sayısının ortalamasının 98,21 olduğu belirlenmiştir. “Ay’ Okul Gezisi” kitabı anlatımlarına ilişkin, resim okuma boyutunda çocukların ortalamalarının 5,47, açık sorular boyutunda ortalamasının 8,47, örtük sorular boyutunda ortalamasının 7,05 olduğu, çocukların öykü anlatımı sözcük sayılarının ortalamasının 186,16 olduğu bulunmuştur. Çocukların öykü anlama sorularından aldıkları puanların ortalamasının üzerinde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır

Araştırmanın üçüncü sorusu doğrultusunda; katılımcı çocukların görsel algı düzeyleri, “Ver Elini” kitap anlatımı toplam sözcük sayısı ile öyküyü anlama düzeyleri arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların Frostig görsel algı toplam puanları ile öyküyü anlama alt boyutlarından resim yürüyüşü ile pozitif yönlü yüksek ($r = .613, p < .01$), açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde orta ($r = .517, p < .05$) ve örtük soruları anlama puanları ile yine pozitif yönde orta düzeyde ($r = .562, p < .05$) bir ilişki tespit edilmiştir. Ver Elini kitabına ilişkin toplam sözcük sayıları ile Frostig görsel algı toplam puanları ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = .36, p > .05$).

Araştırmaya katılan okul öncesi çocukların Frostig görsel algı toplam puanları ile Ay’a Okul Gezisi öyküyü anlama alt boyutlarından resim yürüyüşü ile pozitif yönlü yüksek ($r = .631, p < .01$), açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde

yüksek ($r = .663$, $p < .01$) ve örtük soruları anlama puanları ile yine pozitif yönde yüksek düzeyde ($r = .743$, $p < .01$) bir ilişki tespit edilmiştir. Aya Okul Gezisi toplam sözcük sayıları ile Frostig görsel algı toplam puanları ile arasında pozitif yönde yüksek ($r = .576$, $p < .01$) bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmanın dördüncü sorusu doğrultusunda, araştırmaya katılan çocukların öykü anlatımları sözcük sayıları ile öyküyü anlama düzeyleri arasında ilişkiler incelenmiştir. Çocukların “Ver Elini” kitabını anlatımlarında kullandıkları sözcük sayısı ile öyküyü anlama alt boyutlarından açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki ($r = .597$, $p < .01$), örtük sorulardan aldıkları puanlarla arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = .181$, $p > .05$). Katılımcı çocukların “Aya Okul Gezisi” kitabını anlatımlarında kullandıkları sözcük sayısı ile öyküyü anlama alt boyutlarından açık soruları anlama puanları ile pozitif yönde yüksek ($r = .565$, $p < .01$) bir ilişki olduğu örtük sorulardan aldıkları puanlar arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir ($r = .393$, $p > .05$).

Araştırmanın beşinci sorusu doğrultusunda, katılımcı çocukların sözcüksüz kitaplardaki resimleri anlamalarına ve yorumlamalarına katkıda bulunan görsel algı faktörleri araştırılmıştır. Katılımcı çocukların “Ver Elini” sözcüksüz kitap anlatımlarının içerik analizi sonucunda çocukların anlatımlarında görsel algı unsurlarına ilişkin 48 kod elde edilmiştir. Bu kodlar ile ilişkili görsel unsurlara ilişkin 9 kategori belirlenmiş ve bu kategoriler de 5 tema (Şekil- Zemin Ayrımı, Görsel Dikkat, Görsel Anlamlandırma, Görsel Çağırışım, Mekanda Konum- Mekansal İlişkiler) altında toplanmıştır. Katılımcı çocukların “Ay’a Okul Gezisi” sözcüksüz kitap anlatımlarının içerik analizi sonucunda çocukların anlatımlarında görsel algı unsurlarına ilişkin 48 kod elde edilmiştir. Bu kodlar ile ilişkili görsel unsurlara ilişkin 7 kategori belirlenmiş ve bu kategoriler de 4 tema (Şekil- Zemin Ayrımı, Görsel Dikkat, Görsel Anlamlandırma, Mekanda Konum- Mekansal İlişkiler) altında toplanmıştır. Her iki kitap anlatımı analizine ilişkin en fazla kodun mekanda konum ve mekânsal ilişkiler temasında üretildiği görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- Araştırmalar çocukların yaş seviyesi ilerledikçe görsel algı becerilerinin ilerlediğini göstermektedir (Styles ve Arizpe, 2001). Dolayısıyla çalışma farklı yaş gruplarındaki çocukların görsel algılarının ve öykü anlama becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla genişletilebilir.

- Çocukların sözcüksüz kitap anlatımlarında görsel dikkat ve sözcük dağarcığı incelenebilir.
- Çocukların görsel uyaranlara verdikleri tepkiler ve bu uyaranlara yönelik çağrışımlar incelenebilir.
- Sözcüksüz kitapların çocukların farklı gelişim alanlarına destek sağladığı görülmüştür. Bu bakımdan eğitim öğretim süreçlerinde sözcüksüz kitapların kullanılması teşvik edilebilir.
- Nitelik bakımından sözcüksüz kitapların hazırlanması, tasarımının incelendiği ve uygunluk düzeylerinin belirlendiği çalışmalar yapılabilir.
- Kurumlarda çocukların yaratıcılığının desteklenmesine katkı sağlamak için sessiz kitaplara yönelik etkinlikler geliştirilebilir.
- Eğitimciler ve ebeveynler, çocukların dilsel ve anlatım becerilerini geliştirmek için görsel unsurları etkin bir şekilde kullanabilirler. Özellikle sözcüksüz kitaplar gibi araçlar, çocukların anlatım becerilerini zenginleştirmek için etkili olabilir. Görsel unsurların çeşitliliği ve belirgin öykü akışı, çocukların daha fazla kelime üretmelerine ve daha ayrıntılı anlatımlar yapmalarına yardımcı olabilir.
- Sözcüksüz kitaplar bağlamında değerlendirildiğinde Türkiye’de bu kitapların çok sınırlı düzeyde kullanıldığı, öğretmenler ve veliler tarafından bu kitapların yeterince farkında olunmadığı söylenebilir. Bu farkındalıkların artırılması bakımından çalışmalar yapılabilir.

7.KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 7 atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Adak-Özdemir, A., & Özdemir-Beceren, B. (2019). Sözcüksüz kitapların niteliğinin ve okul öncesi dönem çocuklarının sözcüksüz kitap anlatımlarının incelenmesi. *Journal of History School*, 12(39), 1-41. <https://doi.org/10.14225/Joh1570>
- Ahrazoğlu, S. (2020). *Farklı Bilişsel Tempoya Sahip 60-72 Aylık Çocukların Görsel Algılarının İncelenmesi* (Yayın No: 653873) [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Akaroğlu, E. G., & Dereli, E. (2012). Okul Öncesi Çocukların Görsel Algı Eğitimlerine Yönelik Geliştirilmiş Eğitici Oyuncakların Çocukların Görsel Algılarına Etkisi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/Journal Of World Of Turks*, 4(1), 201-222. <https://dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/265>
- Akaroğlu, E. G. (2014). *Sanat Eğitim Programının 6 Yaş Çocuklarının Görsel Algı Düzeylerine Etkisi*. (Doktora Tezi). <https://acikerisim.selcuk.edu.tr/items/747e7f64-4ee6-4001-8c1c-4ae3111551a0>
- Aliosman, N. (2019). *Okul Öncesi Resimli Çocuk Kitaplarında İmgesel Ve Yaratıcı Düşünce Uyarımı Olarak Stilize İllüstrasyon* (Yayın No. 584428) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Aliosman, N., & Karaata, E. (2023). Resimli Çocuk Kitaplarında Soyutlama Ve Antropomorfik Yaklaşımlarla Kavram Anlatımı Ve Karakter Tasarımı Örneği. *Marmara Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 14(2), 1-21. <https://doi.org/10.29228/sanat.26>
- Alparslan, T. D., & Aksoy, S. (2022). Çocuk Kitaplarında Grafik Tasarım Elemanlarının Yaratıcı Kullanimleri (0-5 Yaş). *Akademik Sanat*, (16), 48-65. DOI: [10.34189/asd.2022.16.004](https://doi.org/10.34189/asd.2022.16.004)
- Altun, D. (2018). The Efficacy of Multimedia Stories in Preschoolers' Explicit and Implicit Story Comprehension. *Early Childhood Educ J* 46, 629–642. <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0916-8>
- Ammawat, W., Boonsirirot, A., Suwan, S., Srijan, P., Attanak, A., Makmee, P., & Hongnaphadol, W. (2022). Examining the Predictors of Naming Speed among Thai Preschoolers: Confirming the Important Roles of Visual Perception and Sustained Attention. *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*, 16(2). <http://dx.doi.org/10.17206/apjrece.2022.16.2.93>
- Aral, N. & Bütün Ayhan, A. (2016). Frostig Görel Algı Testi'nin Türkçeye Uyarlanması. *International Journal of Social Science*, (50), 1-22. Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3587>
- Arıcı, M. R. (2023). *Sanat Bilgisi Ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi*. (Yayın No: 787714) [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Arif, M. M., & Hashim, F. (2008). Reading From the Wordless: A Case Study on The Use Of Wordless Picture Books. *English Language Teaching*, 1(1), 121-126. ERIC Number: EJ1082619
- Arifoğlu, G. (2019). Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı Ve Bir Masal Kitabı Uygulaması (Yayın No:553244) [Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi

- Arizpe, E. (2013). Meaning-Making from Wordless (Or Nearly Wordless) Picturebooks: What Educational Research Expects and What Readers Have To Say. *Cambridge Journal of Education*, 43(2), 163-176. <https://doi.org/10.1080/0305764X.2013.767879>
- Arizpe, E., & Styles, M. (2023). *Children reading pictures*. Routledge.
- Artut, K. (2004). Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerine İlişkin Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 223-234. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/4369/59762>
- Ataseven, F. & İnandı, Y. (2000). Çocuk Kitaplarının Çeşitli Yönleriyle İncelenmesi. Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. 1.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, (Sorunlar Ve Çözüm Yolları) 20-21 Ocak 2000. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Atasagun (2022) *Görsel Okuryazarlık Bağlamında Sessiz Kitaplar Ve Dil Edinimi* (Yayın No: 752415) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Avcı, N., Toran, M., Özkaya, Tortamış, B., Dinç B., Pirpir Alakoç D., Tekin G., İnan Z. H., Ulutaş İ., Toran M., Şen M., Avcı N., Koçak N., Ersoy Alkan Ö., Kılıç Ş., Şahin V., Ercan Işık Z., (2012). Okul Öncesi Eğitime Giriş. Ankara: Eğiten Kitap.
- Avcı Yücel, Ü. & Ergün, E. (2013). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. E. Cabı (Ed.). Pegem Akademi Yayıncılık
- Avşar, G., & Akkaynak, M. (2020). Sosyal Aktiviteleri Desteklenen 36-69 Aylık Çocukların Görsel Algılarına Etkisinin İncelenmesi. *Akademik Tarih Ve Düşünce Dergisi*, 7(1), 598-622. https://dergipark.org.tr/en/pub/atdd/issue/53301/726600#article_cite
- Aydın, H. (2012). *Çocuk Kitaplarında Kültürün İllüstrasyona Etkileri* Yayın No: 342430 [Doktora Tezi, Haliç Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Balta, E. E. (2019). Çocuk Edebiyatı Üzerine Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İçerik Analizi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 2528-9527. <https://doi.org/10.26466/opus.510809>
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aeusbed/issue/30008/290583>
- Banta, G. J.(2004). Searching for Excellence in Picture Books. Childrenand Libraries
- Bassa, Z. (2013). *Çocuk Kitaplarında Resimleme*. M. Gönen (Ed.), Çocuk Edebiyatı İçinde (S. 179-221). Eğiten Kitap.
- Başkurt, A (2018). *Farklı Yerleşkelerde Yaşayan 60-72 Aylık Çocukların Görsel Algı Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayın No: 545769) [Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Bayraktar (2022) *Okul Öncesi Dönemi Öğrencileri İle Öğretmen Ve velilerin sessiz Kitaplara Yönelik görsel Okuma Becerilerinin incelenmesi* (Yayın No: 769409) [Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Berk, L. E., (2013). *Child Development*. Pearson.
- Bezrukikh, M. M., & Terebova, N. N. (2009). Characteristics of the development of visual perception in five-to seven-year-old children. *Human physiology*, 35, 684-689. DOI: 10.1134/S0362119709060048
- Bilgin, H. (2011). *5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelik kavramına göre incelenmesi* (Yayın No:298572) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi

- Budak, E. & Akbaş, A. (2011). *Okul Öncesi Çocuğun Gelişimi Ve Eğitimi*. İdeal Kültür Yayıncılık.
- Bosch, E & T. Durán (2009). Ovni: un álbum sin palabras que todos leemos de manera diferente. *Anuario de Investigación en Literatura Infantil y juvenil*. 7 (2), 39-52. ISSN 1578-6072. <https://revistas.uvigo.es/index.php/AILIJ/article/view/827>
- Bozkurt Yükçü, Şuheda, İzoğlu Tok, A., & Bencik Kangal, S. (2019). Çocuk Edebiyatının Geldiği Son Nokta: Okul Öncesi Dönem Resimli E-Kitaplara Gelişimsel Bir Bakış. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 139–164. <https://doi.org/10.24130/Eccd-Jecs.1967201931122>
- Cerrillo, P. C. (2007b). Poesía y Escuela: reivindicación de la poesía infantil. *Lenguaje y Textos*, 26, 33-52.
- Chaparro-Moreno, L., Reali, F., & Maldonado-Carreño, C. (2017). Wordless Picture Books Boost Preschoolers' Language Production During Shared Reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 40, 52-62. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2017.03.001>.
- Chen, S. (2015). On Image Narration Features And Artistry Of Wordless Picture Books—A Case Study Of Arrival. *International Conference on Education Technology, Management and Humanities Science*. 678-681. <https://doi.org/10.2991/Etmhs-15.2015.149>.
- Chou, M. J., & Cheng, J. C. (2015). Parent-Child Aesthetic Shared Reading with Young Children. *Universal Journal of Educational Research*, 3(11), 871-876. DOI: 10.13189/ujer.2015.031113
- Ching-Han, Y., Jui-Ching, C., & Mei-Ju, C. (2016). Empowering children's creativity with the instruction of wordless picture books. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol*, 4(7), 2-14. DOI: 10.13189/ujer.2015.031113
- Ciecierski, L., Nageldinger, J., Bintz, W. P., & Moore, S. D. (2017). New Perspectives On Picture Books. *Athens Journal Of Education*, 4(2), 123-136. ERIC Number: EJ1219816. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1219816>
- Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk Edebiyatı*. Esin.
- Cinisi, N. (2021). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerine Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünleri Seçmelerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi* (Yayın No: 672302) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Collisson, B. A. (2010). Investigating The Visual Perceptual Domain In Children with Specific Language Impairment [Doctoral Dissertations. AAI3464324]. <https://digitalcommons.lib.uconn.edu/dissertations/AAI3464324/>
- Crawford, P. A. & Hade, D. D. (2000). Inside The Picture, Outside the Frame: Semiotics and The Reading Of Wordless Picture Books. *Journal Of Research In Childhood Education*, 15(1): 66-80. <https://doi.org/10.1080/02568540009594776>
- Creswell, JW & Plano Clark, VL (2015). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi*. (Çev. Edt. Y. Dede, S. B. Demir). (2. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Çakmak, H. (1994). *1974-1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme Ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi* (Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Çayır, K., & İşler, M. (2023). Mültecilik odaklı çocuk öykülerini eğitimde nasıl kullanabiliriz? Pedagojik çerçeve önerisi. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 197-213. DOI: <https://doi.org/10.47613/reflektif.2023.100>
- Çelebi, S., Yazıcı, D. N., & Akman, B. (2024). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sessiz Kitap Kullanımı: Bir Durum Çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(3), 606-624. <https://doi.org/10.16916/aded.1443907>

- Çılgin, S. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Morpa Kültür Yayınları.
- Çıtak, Z. (2021). *60-72 Aylık Çocukların Görsel Algı Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayın No: 705200) [Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Çukur, Y. D., & Güller Delice, A. E. (2011). Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun 25 Mekan Tasarımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 24(24), 25-36. <https://doi.org/10.21560/Spd.75766>
- Demir, E. (2021). *60-72 Aylık Çocukların Erken Okuryazarlık Becerileri Ve Görsel Algı Düzeyleri* (Yayın No: 7 683388) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Dermata, K., & Skarpelos, Y. (2017). What the words do not say: SFS for children under the light of social semiotic theory case study: 'Horis sosivio'. *Journal of Visual Literacy*, 36(3-4), 202-221. <https://doi.org/10.1080/1051144X.2017.1399761>
- Dibek, E. (2010). *Beş Yaş Çocukları İçin Görsel Algı, Motor Koordinasyon Ve Görsel Motor Bütünleştirme Testlerinin Uyarlanması Ve İlgili Bir Destek Programının Sınanması*. (Yayın No: 387633) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Dilek, A. (2014). 4-6 Yaş Çocuk Öykülerindeki Kadın Kahramanların Meslek Analizi. *Journal Of Qafqaz University Philology And Pedagogy Dergisi*, 2(1), 94-102.
- Dimiccoli, M. (2016). Figure-ground segregation: A fully nonlocal approach. *Vision Research*, 126, 308-317. <https://doi.org/10.1016/j.visres.2015.03.007>
- Dilidüzgün, Ş. (2004). *Çağdaş çocuk yazını*. Akademisyen Kitabevi.
- Dursun, Ö. Ö. (2004). *Eğitsel Web Sitelerinin Görsel Tasarım Kriterlerine Ve Kullanıcılara Sunulan Hizmetlere Göre Değerlendirilmesi* (Yayın No: 143833) [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Dursunoğlu, H. (2013). *Çocuk-Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı*. Ö. Yılar ve L. Turan (Edt.), Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, (4. Baskı). Pegem Akademi
- Eliza, D. (2019). Wordless And Picture Books Model Development Based On Minangkabau Folklore To Build Early Childhood Character And Literacy. In *1st International Conference On Innovation In Education (Icoie 2018)* (Pp. 498-504). Atlantis Press. DOI: 10.2991/icoie-18.2019.107
- Ellmann, M. M., Costandius, E., Alexander, N., De Villiers, G., & Haese, A. (2022). The Importance Of Context-Relative Knowledge For Illustrating Wordless Picture Books. *Image & Text*, (36), 1-22.
- Ercan, Z. G., & Aral, N. (2011). Anasınıfı Çocuklarının Görsel-Motor Koordinasyon Gelişimine Görsel Algı Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 443-465. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26099/274990>
- Evans, K. K., Horowitz, T. S., Howe, P., Pedersini, R., Reijnen, E., Pinto, Y., ... & Wolfe, J. M. (2011). Visual attention. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Cognitive Science*, 2(5), 503-514. <https://doi.org/10.1002/wcs.127>
- Fletcher, J. M., & Vellutino, F. R. (2007). Neuropsychology Of Learning Disabilities: The Past And The Future. *Journal Of The International Neuropsychological Society*, 13(2), 221-232. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1355617717001084>
- Frostig, M . (1964). *Developmental Test of Visual Perception*. Palo Alto, CA : Consulting Psychologists Press.
- Galimovich, G. R. (2020). Theoretical basis of physical education of children of preschool age. *Academic Research in Educational Sciences*, (4), 871-876.

<https://cyberleninka.ru/article/n/theoretical-basis-of-physical-education-of-children-of-preschool-age>

- Ganea, P., Pickard, M., & Deloache, J. (2008). Transfer Between Picture Books And The Real World By Very Young Children. *Journal Of Cognition And Development*, 9, 46 - 66. <https://doi.org/10.1080/15248370701836592>
- Garibaldi, L. S. O., Vilca, C. S. V., Bravo, G. E. C., & Mendoza, J. C. (2019). Visual perception in early childhood education [Percepción visual en la primera infancia educativa]. *Journal of Global Education Sciences*, 1(1), 86-95. DOI: <https://doi.org/10.32829/ges.v1i1.82>
- Genç, A. & Sipahioğlu, A. (1990). *Sanatta Yaratıcı Süreç*. Sergi Yayınevi.
- Gemalmayan Yüksel, R. (2011). Çocuğun İmgelemi Ve Görsel Dilin Önemi. Sever, S. (Ed.) 3. *Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, (S. 537-545). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Görener, Ö. (2006). *Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarda Yapılandırılmış Görsel Sanat Eğitiminin Görsel Algılamaya Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, E. F., & Tüfekçi, E. (2014). 0-3 Yaş Çocuklarına Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-1). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/87083>
- Gönen, M., Durmuşoğlu, M., & Severcan, S. (2009). Examining The Views Of Preschool Education Teachers On The Content, Illustrations And Physical Characteristics Of The Picture Story Books Used İn Education. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 1(1), 753-759. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.133>
- Greisdorf, H., & O'Connor, B. (2002). Modelling what users see when they look at images: a cognitive viewpoint. *Journal of documentation*, 58(1), 6-29. <https://doi.org/10.1108/00220410210425386>
- Guijarro, A. (2013). Visual Metonymy İn Children's Picture Books. *Review Of Cognitive Linguistics. Published Under The Auspices Of The Spanish Cognitive Linguistics Association*, 11, 336-352. <https://doi.org/10.1075/Rcl.11.2.08moy>
- Gül, D. E., (2017), *Okulöncesi Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırma. M. Gönen (Haz/Ed.). Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Edebiyatı. (304-313). Ankara: Eğiten Kitap.*
- Gülaçtı, F. (2014). *Erken Çocukluk Eğitimi*. Pegem Akademi
- Gülbil, A., & Bilbay, A. (2024). Erken Çocukluk Döneminde Görsel Okuma Bağlamında Sessiz Kitaplar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (60), 1332-1342. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1425765>
- Güleç & Gönen (1997). 1974-1093 yılları arasında basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimleme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 1(11), 42-53. <http://www.tk.org.tr/index.php/tk/article/view/977>
- Gülpınar, F. (2010). *Görsel kavramlar, illüstrasyon ve çocuk kitapları. Yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.*
- Güven, H. N. (1996). *Resimde Görsel Algılama*.
- Hamilton, M., & Weiss, M. (2005). Children Tell Stories: Teaching And Using Storytelling İn The Classroom. *Richard C Owen Pub.*
- Hammill, D. D., Pearson, N. A., & Voress, J. K. (1993). *"Developmental Test of Visual Perception (2nd ed.)*.

- Hammett, L. A., Van Kleeck, A., & Huberty, C. J. (2003). Patterns Of Parents 'Extratextual Utterances During Book Sharing With Preschool Children: A Cluster Analysis Study. *Reading Research Quarterly*, 38, 442–468. Doi:10.1598/Rrq.38.4.2
- Hansen, C. C. & Zambo, D. (2005). Piaget, meet Lilly: Understanding child development through picture book characters. *Early Childhood Education Journal*, 33(1), 39-45 <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-005-0020-8>
- Heilmann, J., Miller, J. F., Nockerts, A., & Dunaway, C. (2010). Properties of the narrative scoring scheme using narrative retells in young school-age children. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 19(2), 154–166. [https://doi.org/10.1044/1058-0360\(2009/08-0024\)](https://doi.org/10.1044/1058-0360(2009/08-0024))
- Heppner, D. H. (2016). 'Then what happened?' Studying emergent literacy in the narrative play of preschool children. *Language and Education*, 30(5), 459-477. <https://doi.org/10.1080/09500782.2016.1141933>
- Horst, J. S., & Houston-Price, C. (2015). An Open Book: What And How Young Children Learn From Picture And Story Books. *Frontiers In Psychology*, 6, 167863. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01719>
- Hu, R., & Commeyras, M. (2008). A case study: Emergent biliteracy in English and Chinese of a 5-year-old Chinese child with wordless picture books. *Reading Psychology*, 29(1), 1-30. <https://doi.org/10.1080/02702710701260581>
- Hyang-Boon, S., And Ahn, S. (2022). Creating Stories Within And Between Pictures: An Interview With Suzy Lee, Hans Christian Andersen Award Winner For Illustration. *Bookbird: A Journal Of International Children's Literature*, 60(3), 28-32. DOI: 10.1353/bkb.2022.0039
- Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L. vd. (2004). The Effects of Storytelling and Story Reading on the Oral Language Complexity and Story Comprehension of Young Children. *Early Childhood Education Journal* 32, 157–163 <https://doi.org/10.1023/B:ECEJ.0000048967.94189.a3>
- Işıtan, S. (2005). *Resimli Çocuk Kitaplarının Benlik Kavramıyla İlgili Konuları İçermesi Yönünden İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Programı, Ankara.
- Işıtan, S., & Doğan, Ö. (2015). İlkokul 1., 2. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Öykü Anlatma Becerilerinin Anlatı Analizine Dayalı Olarak İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.2167>
- Jakob, B. (2020). Silent Books: B, Cher, Die Aus Der Stille Kommen. *Buch & Maus*, 2020(2), 5-6. <https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/193766/1/buch-maus-2-2020-silent-books-web.pdf>
- Jalongo, M., Dragich, D., Conrad, N., & Zhang, A. (2002). Using Wordless Picture Books To Support Emergent Literacy. *Early Childhood Education Journal*, 29, 167-177. <https://doi.org/10.1023/A:1014584509011>
- Jung, S. S., & Hong, H. K. (2000). The Effects Of Story Making Activity With Wordless Picture Books On Young Children's Language Abilities. *Korean Journal of Child Studies*, 21(1), 235-252. <https://koreascience.kr/article/JAKO200026661729290.page>
- Kalafat-Alpaslan, T. D., & Aksoy, S. (2022). Çocuk Kitaplarında Grafik Tasarım Elemanlarının Yaratıcı Kullanımları (0-5 Yaş). *Akademik Sanat* (16), 48-65. DOI: 10.34189/asd.2022.16.004
- Kan, M.O. (2011). Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ile ilgili görüşleri üzerine nitel bir araştırma. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, sunulmuş bildiri, Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Kantemir, E. (1992). Çocuk Kitapları Sorunu. Ankara Üniversitesi *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1), 191-202. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000607
- Kara, C. (2019). Çocuk Kitapları İçin Karakter Tasarımından Kitap Tasarımına DeneySEL Bir İllüstrasyon Uygulaması. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (42), 33-50. DOI: 10.32547/ataunigsed.524314
- Karagöz, B. (2018). Resimli Çocuk Kitaplarında Gözden Kaçan Bir Alan: İletİ Sorunsalı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1765-1787. <https://doi.org/10.17755/esosder.420416>
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalin Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26115/275130>
- Kaya, 2023 *Koklear İmplant Kullanıcısı Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Fonolojik Farkındalık Ve Gelişimsel Görsel Algı Becerilerinin Değerlendirilmesi* (Yayın No: 783385) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Kaymaz, Ç. (2017). *Özel Gereksinimliliği İçeren Türkçe Ve Çeviri Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi*. (Yayın No: 468855) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Kaynar Tanır, A. ve Çıldır, Z. (2012). Okulöncesi dönem yazınsal çocuk kitabı kapaklarının görsel tasarım ve çocuğa görelilik bakımından değerlendirilmesi. S. Sever (Yay. Haz.). 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 05-07 Ekim 2011, Ankara, Bildiriler içinde (s.563-576). Ankara: Ankara Üniversitesi
- Kędra, J. (2018). What does it mean to be visually literate? Examination of visual literacy definitions in a context of higher education. *Journal of Visual Literacy*, 37(2), 67-84. <https://doi.org/10.1080/1051144X.2018.1492234>
- Keser, N. (2009). *Sanat Sözlüğü*. Ütopya Yayınevi.
- Ketenci, H. F. ve Bilgili, C. (2006). *Görsel iletişim & grafik tasarımı*. Beta.
- Kırkgöz, S., & Diken, İbrahim H. (2019). Özel Gereksinimli Kahramanı Bulunan Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 493-513. <https://doi.org/10.24130/Eccd-Jecs.1967201932175>
- Kılıç, A. (2021). Çocuk Kitabı İllüstrasyonları Ve Dijital Kolaj İllüstrasyon Tekniğı Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal Of Arts*, 4(2), 79-85. <https://doi.org/10.31566/Arts.4.2.03>
- Kuru-Turaşlı, N. (2009). *Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Kapsamı Ve Önemi*. G. Haktanır (Ed.), Okul Öncesi Eğitime Giriş İçinde (3. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Küçükkeleş, A. (2020). 60-72 Ay Arasındaki Çocukların Dil Gelişimleri, Temel Matematiksel Akıl Yürütme Becerileri Ve Görsel Algı Düzeylerinin İncelenmesi. (Yayın No: 650590) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Küçükkeleş, A., & Köksal Akyol, A. (2023). 60-72 Aylık Çocukların Dil Gelişimleri, Temel Matematiksel Akıl Yürütme Becerileri Ve Görsel Algı Düzeylerinin İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 7(1), 4-24. <https://doi.org/10.24130/Eccdjecs.1967202371453>
- Koç, O. (2021). Çocuk Edebiyatı Ve Çocuk Kitaplarına Yönelik Toplumsal Bir Bakış. *European Journal of Managerial Research (Eujmr)*, 5(9), 379-395. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eujmr/issue/66146/1034081>
- Koç, E. (2002). Görsel-Algı Becerilerinin Gelişimine Yönelik Örnek Bir Program Modelinin Hazırlanması Ve Ana Sınıfı Çocuklarında Görsel Algı Gelişimine Etkisinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi Eğitime Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarının Bulunması Gereken Temel Özellikler Açısından İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trakyasobed/issue/30218/326238>
- Lepola, J., Lynch, J., Laakkonen, E., Silvén, M., & Niemi, P. (2012). The role of inference making and other language skills in the development of narrative listening comprehension in 4–6-year-old children. *Reading Research Quarterly*, 47(3), 259-282. <http://dx.doi.org/10.1002/rrq.020>
- Lestari, I. (2018). Developing Wordless Picture Book To Improve The Storytelling Ability Of 5 To 6 Years Old Children. *Jurnal Cakrawala Pendidikan*, 37(1). DOI: 10.21831/cp.v37i1.13303
- Lysaker, J. T. (2006). Young children's readings of wordless picture books: What's 'self' got to do with it?. *Journal of Early Childhood Literacy*, 6(1), 33-55. <https://doi.org/10.1177/1468798406062174>
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (21), 398-412. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50238/648017>
- Mangır, M., Ve Çağatay, N. (1990). Anaokuluna Ve Anasınıfına Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarında Görsel Algılama Ve Zekâ İlişkisinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları*(1117). <https://dspace.ankara.edu.tr/items/bdc6a783-83f3-486a-9311-bdf78004471d>
- Mantei, J., & Kervin, L. (2015). Examining the interpretations children share from their reading of an almost wordless picture book during independent reading time. *The Australian Journal of Language and Literacy*, 38(3), 183-192. <https://link.springer.com/article/10.1007/bf03651899>
- Mardi, H. Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma*. (Yayın No: 189790) [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Marron, J. E. (2010). Using Wordless Books To Help Emergent Literacy Skills. [Education Masters, St. John Fisher University]
- Mart, M., Alisinanoğlu, F., Kesicioğlu, O. S., & Erşan, Ş. (2023). Okul Öncesi Dönem Çocukların Mekânda Konumla İlgili Kavramları Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (21), 479-503.
- MEB, 2013. *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Merriam SB. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir Rehber*, (3rd ed.). S. Turan (Çev. Ed). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Miller, E. (2015). Exploring the Role of Wordless Picture Books in Promoting Language Production Among Children. *Journal of Early Childhood Literacy*, 15(3), 456-479. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12201>
- Missiou, M., & Anagnostopoulou, D. (2016). Challenging Time and Space in Wordless Picturebooks. *Interjuli: Internationale Kinder-und Jugendliteraturforschung*, 2(1), 72.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Nicolopoulou, A. (2008). The Elementary Forms of Narrative Coherence In Young Children's Storytelling. *Narrative Inquiry*, 18(2), 299-325. <https://doi.org/10.1075/ni.18.2.07nic>
- Nikolajeva, M. (2003). Verbal And Visual Literacy: The Role of Picturebooks In The Reading Experience Of Young Children. *Handbook Of Early Childhood Literacy*, 235-248. DOI: <https://doi.org/10.1075/ni.18.2.07nic>

- Northrup, M. (2012). *Picture Books for Children: Fiction, Folktales, And Poetry*. American Library Association.
- Oakes, L. M., & Rakison, D. H. (Eds.). (2003). *Early Category and Concept Development: Making Sense of The Blooming, Buzzing Confusion*. Oxford University Press.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık.
- Özek, B. (2015). *Okul Öncesi Çocuk Kitaplarındaki İllustrasyonların, Çocuğun Gelişimine Etkileri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi] <https://hdl.handle.net/20.500.12294/940>
- Özen, B. Sessiz (Yazısız) Resimli Çocuk Kitapları. Turkish Studies - Social Sciences, [S. L.], V. 17, N. 5, P. 891–910, 2022. Doi 10.7827/Turkishstudies.62407. Disponível Em:
- Özkubat, S. (2015). *Görsel Farkındalık Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Görsel Okuryazarlıklarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayın No: 388148) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Özsoy, V. & Ayaydın, A. (2016). *Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Paris, A. H., & Paris, S. G. (2003). Assessing Narrative Comprehension In Young Children *Reading Research Quarterly*, 38(1), 36-76. <https://doi.org/10.1598/RRQ.38.1.3>
- Parlakıyıldız, H. (2015). Çocuk gerçekliğinde masal ve masalımsı türler. <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/237.pdf>
- Pantaleo, S. (2004). Young Children and Radical Change Characteristics In Picture Books. *The Reading Teacher*, 58(2), 178-187. <https://doi.org/10.1598/RT.58.2.6>
- Pantaleo, S. (2014). Language, Literacy and Visual Texts. *English In Education*, 49(2), 113-129. Doi: 10.1111/Eie.12053. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/17548845.2015.11912532>
- Pantaleo, S. (2023a). Kindergarten Children's Talk About Illustration Techniques In An Almost Wordless Picturebook. *Early Childhood Education Journal*, 1-15. <https://doi.org/10.1007/s10643-023-01458-y>
- Pantaleo, S. (2023b). The meaning-making in kindergarten children's visual narrative compositions. *Journal of Early Childhood Literacy*, <https://doi.org/10.1177/14687984231161114>
- Pantaleo, S. (2023c). Young children, wordless picturebook, and inferencing. *The Australian Journal of Language and Literacy*, 47:125-142, <https://doi.org/10.1007/s44020-023-00053-3>
- Patton, M. Q. (2002). Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective. *Qualitative social work*, 1(3), 261-283. <https://doi.org/10.1177/1473325002001003636>
- Patton, M. Q. (2005). Qualitative research. *Encyclopedia of statistics in behavioral science*. <https://doi.org/10.1002/0470013192.bsa514>
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş*. Tamer Geniş (Çev.) Kaknüs Yayınları.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*. Kemal İnal (Çev.). İmge
- Saldana, J. (2016). *The coding manual for qualitative researchers (3. Edition)*. SAGE
- Sarp Türköz, F. (2014). *İşitme Engelli Bireylerde Görsel Algı* (Yayın No: 364720) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi

- Samur, A. Ö., & Çiftçi, Y. (2019). Ailelerin Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yetkinlikleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 327-354. <https://dergipark.org.tr/en/pub/igdirsosbilder/issue/66824/1045182>
- Senemoğlu, N. (2015). *Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim; Kuramdan Uygulamaya* (24. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi, 243-247, 287-295.
- Serafani, F. (2010). Reading multimodal texts: Perceptual, structural and ideological perspectives. *Children's Literature in Education*, 41, 85-104. DOI 10.1007/s10583-010-9100-5.
- Sever, S. (2000). "Çocuk Kitaplarında Dilsel Ve Görsel Duyarlık". 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar Ve Çözüm Yolları (Yay. Haz.: S. Sever), Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayını, S.631-646
- Sever, S. (2010). *Çocuk Ve Edebiyat*. Tudem Yayıncılık.
- Sezer, K. (2020). Çiğdem Kaplangı'nın Çocuk Kitaplarının Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5 (2) , 246-258. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubad/issue/59101/727548>
- Sökmen, S. (1994). *5 Yaş Algı Gelişimi:(Frostig Görsel Algı Testi Güvenirlik Çalışması)* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]
- Styles, M., & Arizpe, E. (2001). A Gorilla With 'grandpa's Eyes': How Children Interpret Visual Texts—A Case Study of Anthony Browne's Zoo. *Children's Literature In Education*, 32, 261-281. <https://doi.org/10.1023/A:1012760422501>.
- Sulzby, E. (1985). Children's Emergent Reading of Favorite Storybooks: A Developmental Study. *Reading Research Quarterly*, 20(4), 458–481. <https://www.jstor.org/stable/747854>
- Şahin, A., Turan, L., Dursunoğlu, H., & Celepoğlu, A. (2007). *Çocuk edebiyat ve çocuk edebiyatı*. Ö. Yılar & L. Turan (Eds.), Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı (5. baskı, ss. 1-36). Pegem Akademi.
- Şahin, G. (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarın Olarak Resim. *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9 (3), 1309-1324. <https://dspace.balikesir.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12462/4295>
- Şeker P. T., & Yıldız, E. (2021). Türkiye’de Erken Çocukluk Dönemi Çocuk Edebiyatı Alanında Yapılan Makale Çalışmalarının İçerik Analizi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 104-116. <https://doi.org/10.52826/Mcbuefd.895051>
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik*. Seçkin.
- Şimşek, T. (2014). *Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz*. *Türk Dili Dergisi*, 7(756), 15-58.
- Şirin, M. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı.
- Şirin, M. R. (2019). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. Uçan At Yayınları.
- Temel, Z. F. (2015). *Dil ve Erken Okuryazarlık*. Hedef Yayıncılık.
- Temel, Z. F., Kaynak, B., Paslı, H., Demir, H., Et Al. (2016). The Examination Of The Relationship Between Visual Perceptions And Drawing Skills Of Children In The Montessori Preschools. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2595-2608. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/309490>
- Temizyürek, F. & Çevik, A. (2014). Mustafa Ruhi Şirin’in Çocuk Edebiyatı Sahasındaki Eserlerinin Dil Ve Kavram Bağlamında İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 155-175. <https://dergipark.org.tr/en/pub/buefad/issue/3814/51171>

- Terrusi, M. (2018). Silent Books. Wonder, Silence and Other Metamorphosis In Wordless Picture Books. *Multidisciplinary Digital Publishing Institute Proceedings*, 1(9), 879. <https://doi.org/10.3390/proceedings1090879>
- Tinmannsvik, L. And Bjelland, H. (2009). Children And Aesthetics: Exploring Toddler's Aesthetic Experience of Everyday Products, *International Journal Of Product Development*, 9(4), S. 37 <https://doi.org/10.1504/IJPD.2009.027471>
- Toran, M., Dilek A. (2017). Çocuklar Ve Kitaplar: Piaget'nin Oyun Kuramına Göre Bir Değerlendirme, Yaşadıkça Eğitim, 31(1), S. 41-54. <https://openaccess.iku.edu.tr/entities/publication/8449c788-c9f5-4174-a321-9dc64191ce21>
- Trihastutie, N. (2023). Interpreting Children's Appreciation of Children's Literature In The Visual Literacy Era. *Linguistics And Literature Journal*, 4(1), 14-20. https://jim.teknokrat.ac.id/index.php/linguistics_and_literature/article/view/2547/833
- Trisciuzzi, M. T. (2017). Image and İmagination in Education Visuall Narrative Through Children's Literature. *Ricerche Di Pedagogia E Didattica. Journal of Theories and Research in Education*, 12(3), 69-81. DOI: <https://doi.org/10.6092/issn.1970-2221/7638>
- Tsai, C. L., Wilson, P. H., & Wu, S. K. (2008). Role Of Visual-Perceptual Skills (Non-Motor) İn Children with Developmental Coordination Disorder. *Human Movement Science*, 27(4), 649-664. <https://doi.org/10.1016/j.humov.2007.10.002>
- Tuğrul, B., Aral, N., Erkan, S. Ve Etikan, İ. (2001). "Altı Yaşındaki Çocukların Görsel Algılama Düzeyle- Rine Frostig Gelişimsel Görsel Algılama Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi". *Journal Of Qafqaz University*, 8, 67-84.
- Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2006). Okul öncesi çocukları için hazırlanmışresimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Ankara Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/840.pdf>
- Turan, D. E. (2006). Alt Sosyo-Ekonomik Düzeyde Anasınıfına Devam Eden Ve Etmeyen 60-71 Ay Çocuklarında Görsel Algılama Davranışının İncelenmesi (Konya İli Örneği). [Yüksek Lisan Tezi, Selçuk Üniversitesi]
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk Edebiyatı Kuramsal Yaklaşım*. Eğitim Yayınevi.
- Tür, G. & Turla, A., (1999). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. YA-Pa Yayıncılık.
- Türkben, T. Ve Avan, H. (2020). Michael Ende'nin "Momo" Adlı Eserinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24 (2) , 451-467. <https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Agcd%3A1%3A7647745/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3AAscholar&id=ebsco%3Agcd%3A146370586&crl=c>
- Türkmen, B. B. (2018). Resimleme Dilinde Alternatif Bir Yaklaşım: Kaligrafi İle Resimleme. *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi SanatVe Tasarım Dergisi*, (22), 343-359.
- Uluğ, E., & Bayraktar, A. (2014). Determination of the required features of children's picture books. *Journal of Education and Future*, (6), 25-42. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jef/issue/18638/196718>
- Uyanık Balat, G., Kılıç, Z., Degirmenci, Ş., & Ünsal, F. Ö. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Temel Kavramların İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, (44). <https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Agcd%3A6%3A11222214/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3AAscholar&id=ebsco%3Agcd%3A132332825&crl=c>

- Uyanık, F. (2015). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 48-60 Ve 61-72 Ay Grubu Çocukların Görsel Algı Gelişim Düzeylerinin İncelenmesi: İstanbul Örneği* (Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Ülker Erdem, A., Aydos, E. H., & Çoban, A. (2017). Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Olumsuz Duygular Ve Karakterlerin Kullandığı Baş Etme Stratejileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 914-931. <https://doi.org/10.17240/Aibuefd.2017.17.30227-326606>
- Ünlüer, E. (2017). *Estetik Eğitim Programının Beş Yaş Çocukların Estetik Yargı Ve Görsel Algı Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayın No: 490671) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Veziroğlu, M., Ve Gönen, M. (2012). Resimli Çocuk Kitaplarının Meb Okul Öncesi Eğitim Programındaki Kazanımlara Uygunluğunun İncelenmesi. *Eğitim Ve Bilim*, 37 (163), 226-238. <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1204>
- Yavuzer, H. (2019). *Resimleriyle çocuk, resimleriyle çocuğu tanıma*. Remzi Kitabevi.
- Yalın, H.İ. (2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yol, F. (2015). *4-6 Yaş Resimli Çocuk Kitaplarında Çocukluk Anlayışının İncelenmesi*. (Yayın No: 381486) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Yılmaz, S. (2008). Zihinsel Engelli Öğrencilerin Kavram Öğretiminde Kullanılan Etkileşimli Eğitim Cdlerinin Görsel Tasarım İlkelerine Ve İçeriğe Uyumu (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yu, X. (2012). Exploring Visual Perception and Children's Interpretations Of Picture Books. *Library & Information Science Research*, 34(4), 292-299. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2012.06.004>
- Yüksel, M. Y., & Kılıçgün, M. Y. (2012). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 4-5 Yaş Grubu Çocukların Görsel Algı Gelişimlerine Frostig Gelişimsel Görsel Algı Eğitim Programının Etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36(36), 193-211. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruaebd/issue/374/2602>
- Zengin, A. Y., & Zengin, N. (2009). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı (5. Baskı)*. Truva.
- Walsh, M. (2003). 'Reading 'pictures: what do they reveal? Young children's reading of visual texts. *Reading*, 37(3), 123-130. <https://doi.org/10.1046/j.0034-0472.2003.03703006.x>
- Woolley, J. D., & Cox, V. (2007). Development Of Beliefs About Storybook Reality. *Developmental Science*, 10(5), 681-693. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2007.00612.x>
- Çalışmada Kullanılan Sözcüksüz Çocuk Kitapları;**
- Ferri, G. (2018). *Ver Elini*. MEAV Yayıncılık
- Hare, J. (2021). *Ay'a Okul Gezisi*. Yapı Kredi Yayınları
- Johnson, R. (2019). *Evvel Zaman İçinde Bir Kar Fırtınasında*. Bilgi Yayınevi

8.EKLER

EK 1: Etik Kurul İzni

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Azime Feyza Nur Şimşek
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Okul Öncesi Eğitimi

Sayın Azime Feyza Nur Şimşek,

"Okul Öncesi Çocukların Sözcüksüz Kitap Anlatımları ile Görsel Algı Becerilerinin İncelenmesi"
adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvurunuz (Protokol NO. 2023/146)
kurulumuzun 09.04.2023 tarihli ve 2023/03 toplantısında değerlendirilerek etik olarak **uygun**
bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Prof. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

İzinli
Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DÜRAKOĞLU (Üye)

Av. Zuhale Demirci (Üye)

EK 2: Araştırma Uygulama İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Sayı : [REDACTED]
Konu : Azime Feyza Nur ŞİMŞEK (Tez
Çalışması)

26.02.2024

ANKARA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE
(Ankara Eğitim Ve Tescil Birimi)

İlgi : 23.02.2024 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazınız.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi tezli yüksek lisans öğrencisi Azime Feyza Nur ŞİMŞEK' in "Okul Öncesi Çocukların Sözcüksüz Kitap Anlatımları İle Görsel Algı Becerilerinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasını hastanenize bağlı [REDACTED] Kreş ve Gündüz Bakımevi' nde öğrenim gören öğrencilere uygulama talebi Başhekimliğimizce uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

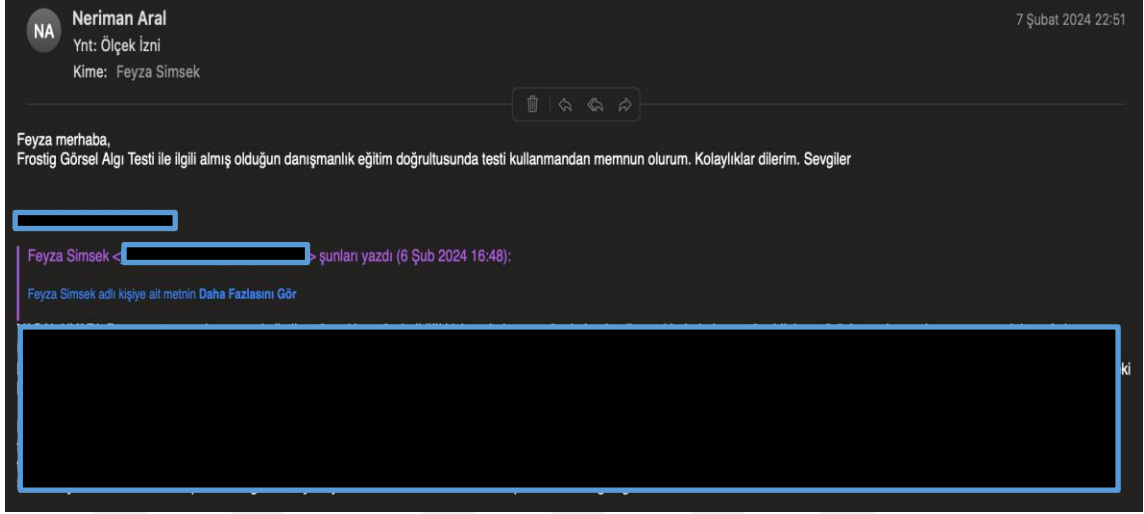
Uzm. Dr. İsmail BULUT
Başhekim V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Belge doğrulama kodu: D [REDACTED] Belge doğrulama adresi: [REDACTED]
H [REDACTED] 30
Telefon No: [REDACTED]
e-Posta: İnternet Adresi: h [REDACTED] tr
Kep Adresi: [REDACTED]
Bilgi için: Talip TÜR
Veri Hazırlama Ve Kontrol İht. [REDACTED]
Telefon No: [REDACTED]

EK 3: Veri Toplama Araçları Kullanım İzni

EK 3.1: Frostig Görsel Algı İzni

EK 3.2: Fostig Görsel Algı Testi Katılım Belgesi

EK 3.3: Küçük Çocuklar İçin Öyküyü Anlama Aracı

Feyza Simsek
(Konu Yok)
Kime:

11 Ocak 2024 00:35

Dear Dr.Paris,

I am a graduate student working in the field of pre-school education in Turkey. I reached your e-mail address through a friend who works in this field. I reviewed your inspiring work, "Assessing narrative comprehension in young children," published in Reading Research Quarterly in 2003. If you allow, I would like to use the "Narrative Comprehension Illustrated Walking Questions" that you developed in your study. Of course, in line with ethical principles.

I look forward to your feedback on this topic.

Kind regards

Scott
Re:
Kime: Feyza Simsek

11 Ocak 2024 05:50

Yes, of course you can. The information is all in the public domain. Good luck with your research.

Cheers, Scott Paris

[Feyza Simsek adlı kişiye ait metnin Daha Fazlasını Gör](#)